

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Rapport

R76:1984

**Underlag till parkprogram för
små och medelstora tätorter**

Exemplen Vännäs och Eslöv

Ann Andersson m fl

Byggforskningsrådet

R 76:84

Underlag till

PARKPROGRAM

FÖR SMÅ OCH

MEDELSTORA

TÄTORTER-

exemplen

Vännäs

och Eslöv

ANN ANDERSSON
EVA KRISTENSSON
THOMAS NILSSON
ULF NORDFJELL

Denna rapport hänför sig till forskningsanslag B10965-5 från Statens Råd för Byggnadsforskning till Scandiaconsult AB, Malmö/Umeå

I Byggforskningsrådets rapportserie redovisar forskaren sitt anslagsprojekt. Publiceringen innebär inte att rådet tagit ställning till åsikter, slutsatser och resultat.

R76:1984

ISBN 91-540-4150-3

Statens råd för byggnadsforskning, Stockholm

Liber Tryck Stockholm 1984

INNEHÅLL

	DEFINITIONER	5
	FÖRORD	8
	SAMMANFATTNING	9
1	INLEDNING	
1.1	Bakgrund	14
1.2	Projektets målsättning	15
1.3	Beskrivning av Eslöv och Vännäs	16
1.3.1	Eslöv - Från by till industriort	17
1.3.2	Vännäs	21
1.4	Slutsatser - Sammanfattning	24
2	PARKMARKENS FUNKTION FÖRDELNING ANVÄNDNING	
2.1	Inledning	25
2.1.1	Den stadsplanlagda parkmarken beskrivs utifrån bostaden	25
2.2	Parkmark - inte bara park	25
2.2.1	I Vännäs - skog, betesmark, odlad mark, i Eslöv är park- marken anlagd	28
2.2.2	Övrig parkmark - finns huvudsakligen i de nyare bostads- områdena	28
2.3	Parkmarkens fördelning	29
2.3.1	Parkmarken inom grannskapets gränser	29
2.3.2	Parkmarken är ojämnt fördelad inom tätorterna	31
2.4	Barriärerna - hinder för tillgängligheten	34
2.5	Beskrivning av tätorternas friytor	35
2.5.1	Eslöv	35
2.5.2	Vännäs	43
2.6	Parkmarkens användning	53
2.6.1	Intervjuundersökningen	53
2.6.2	Enkätundersökningen	57
2.6.3	Slutsatser	60
2.7	Sammanfattning/slutsatser	63
3	PARKMARKENS FÖRVALTNING	
3.1	Organisation	65
3.2	Skötsel	67
3.3	Slutsatser	72
4	PARKSTANDARD	
4.1	Vad innebär en god parkstandard	74
4.1.1	Avstånd - tillgänglighet	76
4.1.2	Innehåll och kvalitet	78
4.1.3	Storlek	80
4.1.4	Skötsel	81
4.1.5	Slutsatser	84
5	AVSLUTANDE DISKUSSION	
5.1	Inledning	91
5.2	Eslöv	91
5.2.1	Parkmarkens utveckling	91
5.2.2	Parkmarkens funktion, fördelning, användning	92
5.2.3	Parkstandard	93
5.2.4	Parkmarkens förvaltning	96
5.3	Vännäs	97
5.3.1	Parkmarkens utveckling	97

5.3.2	Parkmarkens funktion, fördelning, användning	98
5.3.3	Parkstandard	98
5.3.4	Parkmarkens förvaltning	100
5.4	Sammanfattning	101

BILAGA 2:1	Parkmarken i Eslöv respektive Vännäs. Parkmarkens indelning efter funktion. Planer över Eslöv samt Vännäs/by	
BILAGA 2:2	Parkmarkens användning, parkbesökare. Frågeformulär för intervjuer i Eslöv och Vännäs	
BILAGA 2:3	Parkmarkens användning, institutioner och organisationer. Frågeformulär för enkät i Eslöv och Vännäs	
BILAGA 5:1	Grannskapsbeskrivning samt förslag till målsättning och åtgärder, Eslöv	
BILAGA 5:2	Grannskapsbeskrivning och förslag till konkreta åtgärder i Vännäs/by	

KÄLLOR

DEFINITIONER

Denna sammanställning ansluter helt eller delvis till Bergsjö/Nilsson "Begrepp för utemiljö" - Stad och land/Rapport nr 13, Alnarp 1983.

- Kompletterande förklaringar avsedda för detta projekt.
 - o Nyinförda begrepp och åtföljande förklaringar.
-
- o entrégata: Gata som belastas av högst 500 fordon per dygn. Klassning enligt gatukontoret i Eslöv. Motsvarar Scaft's entrégata.
 - entréområde: Område inom 50 m från bostadsentré,
 - vilket gör att entréområdet inryms på tomt/kvartersmark och behandlas enbart som ett parkmarkskomplement i denna rapport.
 - o fritidsanläggning: Mark i anslutning till idrottsplats, bad, campingplats m m. Ingår ej i stadsplanelagd parkmark, undantag finns.
 - friyta: Markområde som inte upptas av byggnader eller trafikanläggningar.
 - o genomfartsgata: Gata som belastas av minst 3 000 fordon per dygn. Klassning enligt gatukontoret i Eslöv. Motsvarar Scaft's sekundärled.
 - grannskapspark: Park som har grannskapet som sitt upptagningsområde.
 - Mark som ligger 300-500 m från bostaden. Innehållet skall medge mera utrymmeskrävande aktiviteter.
 - institutionsmark: Mark i anslutning till kommunala, statliga och landstingsägda institutioner som förskola, skola, sjukhus, ålderdomshem. Ingår ej i stadsplanelagd parkmark.
 - koloniområde: Område där marken indelats i jordlotter som upplåts för fritidsodling.
 - o kommunikationsstråk: Parkmark som i huvudsak innehåller gång- eller gång/cykelväg.
 - kvartersmark: Samlande benämning på mark som i detaljplan redovisas som byggnadskvarter respektive byggnadsmark.
 - lekplats: Friyta som särskilt planerats för lek.
 - o matargata: Gata som belastas av 500-3 000 fordon per dygn. Klassning enligt gatukontoret i Eslöv. Motsvarar Scaft's matarled.

- naturmark:** Mark som ej är bebyggd eller anlagd.
- o naturmark - betesmark:** Mark av ängskaraktär med inslag av träd sköts genom betesdrift som begränsar användningen. Förekommer i stadsplan både som parkmark och mark avsatt för rekreatiönsändamål.
- o naturmark - skog:** Mark av skogskaraktär. Förekommer i stadsplan både som parkmark och mark avsatt för rekreatiönsändamål.
- närpark:**
 - Mark som ligger 150-200 m från bostaden och utgör komplement till tomt/kvartersmarken. Närområdet kan ha olika utseende, innehåll och storlek beroende på omgivande bebyggelsestruktur, utformning av övriga friytor etc.
- park:** Avgränsad mark, vanligen trädbevuxen, som anlagts eller vars ursprungliga naturbeskaffenhet bevarats och som vårdas för lek och rekreatiönsändamål.
- anlagd park:** Park som utgörs av anlagd mark.
- parkmark:** Mark som i detaljplan betecknas som allmän plats,park. Parkmark i stadsplan förvaltas av kommunen.
 - Parkmark utgör samlingsbegrepp. I bestämd form används parkyta.
- o ej iordningställd parkyta, jordbruksmark:** Parkmark som idag fortfarande används för odling.
- o ej iordningställd parkyta, övrig:** Parkmark som ej är jordbruksmark och som ännu ej ställts iordning.
- parkprogram:** Politiskt förankrat handlingsprogram för utnyttjande av de resurser som finns av mark, personal, maskiner och ekonomiska medel inom den förvaltning som handhar den kommunala parkmarken.
 - Innefattar all stadsplanelagd parkmark inom en tätort. Redovisar befintliga förhållanden samt förslag till förändringar utifrån analysmodell.
- o parkyta:** Se parkmark.
- plats:** Mindre urbant rum som är medvetet planerat och utformat, men som ej kan beskrivas som torg eller park enbart.
- promenadområde:**
 - Mark som ligger upp till 800 m från bostaden av naturbetonad karaktär. Inga intensiva anläggningar.

restyta:	Friyta som ej går att betrakta som vistelsemark, spilltor. <ul style="list-style-type: none">● Ytor som "blivit över" vid stadsplanearbetet.
skötsel:	Återkommande åtgärder i syfte att vidmakthålla en anläggnings funktion och kvalitet.
säkerhetsområde:	Område som av säkerhetsskäl erfordras vid anläggning som medför störning av allmän art, t ex högspänningsledning, <ul style="list-style-type: none">● trafikerad väg, SJ:s banområde, bullerzon.
torg:	Allmän plats ofta med hårdgjord yta och utan omfattande vegetation samt avgränsad av byggnader eller andra stadsbyggnadselement, jfr plats.
underhåll:	Arbete som efter kontroll och beslut om åtgärd utförs för att avhjälpa fel och brister hos en anläggning.
utplanteringsväxter:	Växter som dras upp inomhus under vintern och våren för att planteras ut i rabatter och blomurnor.
vistelsemark:	Mark som är användbar för lek och utevistelse.
tätortsnära vistelsemark:	Vistelsemark som kan nås inom bekvämt gång- och cykelavstånd från tätort. <ul style="list-style-type: none">● Kallas också allemansrättslig mark.
o vägreservat:	Mark avsatt för framtida eventuell vägdragning.

FÖRORD

Denna fallstudie har utförts inom Scandiaconsult AB, av landskapsarkitekterna Ann Andersson och Ulf Nordfjell, Umeå samt Thomas Nilsson och Eva Kristensson, Malmö. Huvudförfattare har varit Ann Andersson.

I projektet har även Anita Svensson, Umeå deltagit i samband med den genomförda enkät- och intervjuundersökningen.

Projektet har utförts i samarbete med de båda berörda kommunerna genom Tommy Blomé, Eslöv och Håkan Ottosson, Vännäs.

Projektarbetet har följts av en av BFR tillsatt referensgrupp, bestående av

Finn Bröström, Lidköpings kommun
Eivor Bucht, Moviumsekretariatet
Lars Fladvad, Svenska Kommunförbundet
Michael Porath, Eskilstuna kommun

Denna rapport är en sammanfattning av ett omfattande material, vilket tidigare presenterats i Eslöv respektive Vännäs/by. I Eslöv har man utifrån denna studie utarbetat ett parkprogram, vilket också förankrats i kommunstyrelsen och delvis utgör underlag för parkförvaltningens ekonomiska långtidsplanering.

Arbetet med Eslövs parkprogram har skett i samarbete med en arbetsgrupp sammansatt av politiker och tjänstemän, vilken kontinuerligt deltagit i diskussionerna.

I Vännäs utnyttjas studien vid arbetet inom kommunen och man avser att vid ett senare tillfälle politiskt förankra delar av studien som en målsättning för kommunens parkplanering.

Under arbetets gång har kontakter och erfarenhetsutbyte skett med två angränsande byggforskningsprojekt "Eskilstuna", "Halmstad".

Samråd har också skett med Sten Göransson, SLU, Alnarp samt projektet "Begrepp för utemiljön".

SAMMANFATTNING

Problematiken kring parkplanering och arbetet med parkprogram i större orter har diskuterats och behandlats i flera utredningar och forskningsprojekt.

Syftet med detta projekt är dock att studera vilka problem och avvåganden som innefattas i ett parkprogram för små och medelstora tätorter. Arbetet bedrivs som en fallstudie av den stadsplanlagda parkmarken i två orter, Eslöv och Vännäs/by, vilka har mycket skilda förutsättningar när det gäller karaktär, omland, bebyggelse etc. Eslöv en medelstor tätort, med stadsmässigt centrum, belägen i skånsk slättbygd och Vännäs/by, en liten ort i den norrländska skogsbygden.

Som utgångspunkt för diskussionen kring målsättningarna för respektive orts parkplanering och vilka konsekvenser detta får för framtida planering, inleds arbetet med en beskrivning av nuvarande förhållanden. Den stadsplanlagda parkmarkens funktion, fördelning, användning och skötsel beskrivs i kap 2 och 3, genom en inventering och klassificering samt en intervju- och enkätundersökning där invånarna får beskriva hur parkmarken uppfattas och utnyttjas samt önskemål om förändringar.

Genomgående för hela studien är att det är parkmarkens sociala värde som betonats. Estetiska, biologiska, ekologiska etc värden har ej diskuterats.

En beskrivning av dagens situation visar på en mycket ojämn fördelning av parkmarken, både kvantitativt och kvalitativt.

I Eslöv är det ont om friytor framför allt inom de centrala delarna. Småhusområdena har trots den glesa bebyggelsen störst tillgång på parkmark. Av den totala parkmarksarealen är endast 60 % användbar för rekreation. Av denna areal utgörs hela 70 % av anlagd park vilken dock helt domineras av öppna gräsytor, s k gräsparker. I intervju- och enkätundersökningen framkom också att man saknade parker av mera "vild" karaktär, man ville ha "större variation i växtlighet och terräng".

Även i Vännäs/by är fördelningen ojämn. Trots att skogsmarken inom vissa delar ansluter direkt till tätorten så finns områden med låg tillgång på parkmark.

Av den stadsplanlagda parkmarken är ca 70 % lämpad för rekreation. Hela 75 % av denna är naturmark av skiftande karaktär. Andelen anlagd parkmark är endast 3 %! (6 % om lekplatserna räknas in) och domineras av gräsparker. Denna situation stämmer inte helt överens med svaren i intervju- och enkätundersökningen. Här framkom att parkmarkens viktigaste funktion är den sociala, dvs att kunna träffas med tillgång till sittplatser, bord etc i varierad omgivning. Detta talar för att den anlagda parkmarken är mycket viktig.

Kännetecknande för de båda orterna är att man i dag upplever stora problem beroende på att gator, vägar och järnvägar splittrat orterna och försvårar framkomlighet och inbördes samband.

Parkmarkens förvaltning, dess storlek, ställning, resurser m m har mycket stor betydelse för parkernas utseende etc.

Parkförvaltningen i Eslöv är välorganiserad och har en stark ställning men kommer trots detta att vara tvungen att omprioritera skötselinsatserna. Kostnadsutvecklingen innebär att den socialt viktiga parkmarken måste prioriteras, annars finns risk för en genomgående standardsänkning.

I Vännäs/by är förvaltningen av parkmarken splittrad och har underordnad betydelse. Arealen parkmark i Vännäs/by är i stort sett lika stor som den i Eslöv. Trots detta har man endast en fast anställd arbetsledare, vilken tillsammans med säsongspersonal svarar för skötsel och underhåll. I Vännäs/by finns därför inga resurser att omfördela och detta har medfört en standardsänkning inom många parker.

Kapitel 4 tar upp en diskussion om vilka krav på parkstandard man kan ställa i orter av Eslövs och Vännäs/bys karaktär. Ett förslag till parkstandard presenteras utifrån de olika faktorerna avstånd, tillgänglighet, storlek, innehåll och kvalitet samt hur dessa bör samverka utifrån respektive förutsättningar.

Diskussionen förs utifrån befintliga normer och rekommendationer men har anpassats till förhållandena i Eslöv respektive Vännäs/by. Befintlig litteratur behandlar till största delen nybyggnadsområden i större orter och är ej tillämpbara i denna fallstudie.

Parkstandarddiskussionen byggs upp kring en rad sociala funktioner och hur dessa är knutna till olika åldersgrupper med olika behov och "aktionsradier".

kategori	aktivitet	"max-avstånd"
småbarn	sandlek, gunga, trehjuling, tefat plats/aktiviteter för vuxna	50m, dvs entréområdet- närområdet
barn	bollspel, cykla, klätterlek, gunga, kurragömma, skidor, kälkar plats/aktiviteter för vuxna	150-300 m, dvs närom- rådet-grannskapet
ungdomar	bollspel, klätterlek, samvaro, cykla, skidor, kälkar, isbana	300-800 m, dvs grannskapet- promenadområdet
vuxna	bollspel, motion, promenader, vila, samvaro, naturupplevelser	300-800 m, dvs grannskapet- promenadområdet
pensionärer	promenader, vila, samvaro, naturupplevelser	300-500 m, dvs grannskapet

Det sociala funktionskravet är därför relativt lika mellan de båda orterna. Däremot varierar den konkreta tillämpningen beroende på lokala förutsättningar.

Diskussionen kan sammanfattas i två modeller för hur de olika sociala funktionerna kan tillgodoses (se närmare kap 5):

ESLÖV

<p><u>NÄR-PÄRKEN</u></p> 	<p><u>avstånd</u> 150-200m inom äldre grannskap 200m -trafikfritt</p>	<p><u>storlek</u> 1500-3000 m² minimum kan finnas på parkmark alt. kvarters- mark</p>	<p><u>innehåll/funktion</u> - de vuxnas utevistelse - barnens lek - komplement till torrt/kvartersmark</p>
<p><u>GRANNSKAPSPÄRKEN</u></p> 	<p><u>avstånd</u> → 500m -trafik- separerat</p>	<p><u>storlek</u> ca 2 ha -lokala förut- sättningar medger större ytor. Behövs för att kompensera brist på natur.</p>	<p><u>innehåll/funktion</u> - de vuxnas utevistelse - större barns lek - promenader, viss motion - bollspel - hundrastning - naturmark, strövområden</p>
<p><u>PROMENAD- OMRÅDET</u></p> 	<p><u>avstånd / storlek</u> naturförutsättningar sak- nas. Man bör dock på sikt eftersträva områden av naturmarkskaraktär. Av- stånd och storlek får vari- era. Bra gång/cykelvägar är ett krav.</p>		<p><u>innehåll/funktion</u> - lek, spel - promenader - motion - utflykter - naturupplevelser</p>

Vännäs/by

<p>NÄR-PARKEN</p> 	<p><u>avstånd</u> 150-200 m</p> <p>-trafik-fritt</p>	<p><u>storlek</u> 1500-3000 m² minimum kan finnas på parkmark alt. kvarters- mark</p>	<p><u>innehåll/funktion</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - de vuxnas utevistelse - barnens lek - bollspel - komplement till tomt/kvartersmark
<p>PROMENAD-OMRÅDET</p> 	<p><u>avstånd</u> 800-1000 m maximi</p> <p>trafiksäkra gångcykel- förbindelser</p>	<p><u>storlek</u> 15 ha →</p> <p>bör innefatta både natur och "anlagda" delar</p>	<p><u>innehåll/funktion</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - de vuxnas utevistelse - större barns lek, bollspel - gångstigar, sittplatser - promenader, hundrastning - motion, utflykter - naturupplevelser

Dessa modeller bör bli vägledande för det framtida arbetet inom respektive ort och kommer på sikt att få konsekvenser för den framtida planeringen.

De viktigaste konsekvenserna i Eslöv:

- Man bör på sikt arbeta för att tillskapa parkmark med naturbetonad karaktär. Bland annat kan detta ske genom utnyttjande av den sk tättortsranden, alternativt kan de stora vägreservaten tas i anspråk om vägfrågorna kan lösas på annat sätt.
- De stora "gräsparkerna" måste ges ett mera varierat innehåll.
- Man bör eftersträva en jämnare fördelning av parkmarken, både kvantitativt och kvalitativt, mellan de olika grannskapen.

Dessa målsättningar torde vara möjliga att genomföra på sikt, beroende på parkförvaltningens starka ställning och relativt väl tilltagna resurser.

De viktigaste konsekvenserna för planeringen i Vännäs/by:

- Befintlig naturmark räcker ej för att tillfredsställa alla gruppers behov. Den måste kompletteras med anlagda parker med hög kvalitet.
- Brist på resurser kräver att man finner nya, okonventionella lösningar. Ett sam- och dubbelutnyttjande och upprustning av befintliga friytor, där även skolgårdar, daghemstomter m m, inräknas som en resurs, kan vara en utväg.
- Alla skötselinsatser måste prioriteras och det är nödvändigt att ytterligare resurser för anläggning och skötsel av parkmark avsätts. I dag är nyanläggning obefintlig och skötseln minimal - det finns inga resurser att omfördela.

För att kunna genomföra detta krävs en samordnad organisation som handhar samordnade resurser. Detta skulle också innebära att parkförvaltningen blir starkare och att större vikt läggs på dessa frågor.

Avslutningsvis kan sägas att samma utgångspunkt, d v s målsättningen att tillgodose sociala funktioner, leder till olika lösningar och åtgärder beroende på ortens förutsättningar och resurser. Parkstandard och därmed parkprogram har alltså olika innebörd i olika orter. Lokala förhållanden som klimat, omland och traditioner har stor betydelse för innehållet i ett parkprogram.

Än större betydelse har dock den "park-förvaltande" organisationens storlek, ansvar och resurstilldelning samt status inom den kommunala förvaltningen. Dessa faktorer kan därför sägas ha störst påverkan på parkprogrammets innehåll samt möjligheter till genomförande.

1 INLEDNING

1.1 Bakgrund

"Parker är viktiga för att man skall kunna gå ut och träffa folk samt koppla av i sin närmiljö."

Citatet är plockat ur den intervjuundersökning angående människors utnyttjande av parkerna, vilken gjorts under detta projekt. Det illustrerar parkmarkens sociala värde och människans behov av nära och daglig kontakt med det gröna, det levande föränderliga.

Parkernas innehåll och utformning har stor betydelse för hur vi upplever vår miljö, både känslomässigt och fysiskt!

En betydande del av fritiden tillbringas ju i bostadsområdet och dess närmaste omgivningar. En del grupper, exempelvis barn och äldre, är i stor utsträckning bundna till bostadsområdet. Även många vuxna tillbringar en stor del av sin fritid inom gångavstånd från bostaden. Fritiden är under vardagarna kort och osammanhängande och genom barnen ökar bindningen till bostaden.

Det är därför viktigt att de bostadsnära parkerna har ett allsidigt innehåll som erbjuder möjligheter till olika aktiviteter och social samvaro.

Trots att de allra flesta av oss upplever parker, grönområden, lekplatser och natur som något värdefullt, utsätts de ofta för en mycket kritisk och närgången granskning av de ansvariga för den kommunala ekonomin. Fysiskt och psykiskt välbefinnande är svårt att mäta i kronor och ören och den gröna miljön har därför ofta svårt att hävda sig i ekonomiska kalkyler. De som arbetar med och är ansvariga för kommunernas friyteplanering måste ha tillgång till siffror och fakta i diskussioner med andra grupper, vilka ser en nedskärning av "parkbudgeten" som en utväg att minska kommunens kostnader.

En sådan nedskärning kan komma att få allvarliga konsekvenser, eftersom behovet av välplanerade parkytor inte torde minska utan snarare öka. Detta beroende exempelvis på ökade energikostnader, vilket innebär en önskan att minimera bilresorna och i stället utnyttja de bostadsnära områdena.

Enligt "MOVIUM", (1979), har grönområdenas karaktär ändrats under de senaste 20 åren. Ännu vid början av 1960-talet bestod städernas grönområden i stort sett av de offentliga kulturparkerna samt grönskan i hyresträdgårdar, villaområden etc. I dag innefattar begreppet "urbana friytor" ett differentierat system av grönområden från bostadsnära friytor, kyrkogårdar och sportanläggningar till vägslänter och övrig trafikgrönska.

Utvecklingen karaktäriseras av:

- En i flertalet studerade kommuner mycket stark arealökning under 1970-talet. Även räknat per invånare har arealökningen varit markant
- En mycket stor ökning av kostnaderna för skötsel och underhåll

En konsekvens av de förhållanden, vilka presenteras i "MOVIUM"-rapporten, är att 80-talet kommer att innebära flera förändringar. Krympande ekonomiska ramar innebär att man inom den gröna sektorn kommer att tvingas till en omfördelning av tillgängliga resurser. Huvuddelen av medlen kommer att koncentreras till förvaltning av befintliga områden/anläggningar och utrymmet för nyinvesteringar blir därför allt mindre.

Det är därför viktigt med en medveten parkplanering för att erhålla högsta möjliga utbyte av tillgängliga resurser. En medveten parkplanering möjliggör en prioritering av planerade åtgärder så att de viktigaste och mest uttalade behoven tillfredställs.

I dagens läge saknar dock flertalet kommuner en dokumenterad och förankrad målsättning för arbetet inom det organ som handhar förvaltningen av kommunens parkmark.

Man saknar också ofta:

- **Faktauppgifter beträffande parkmarkens areal, innehåll samt fördelning inom tätorten m m**
- **Kunskap om de boendes behov samt vilket värde olika typer av parkytor har**
- **Medvetenhet om hur en differentiering av anläggning, skötsel/underhåll kan ge högre utbyte av parkmarken**
- **Beslutsunderlag för en prioritering av föreslagna åtgärder och investeringar**

Detta har fått som konsekvens att "parkkontoret" ofta har en svag ställning inom den kommunala förvaltningen och har svårt att få gehör för sina krav i samband med budgetarbete och personalfördelning. Följden har därför blivit att den kommunala besparingsivern i flera kommuner lett till relativt sett minskade resurser. Om denna tendens får fortsätta, kommer det att på sikt få mycket allvarliga konsekvenser, då det innebär successiv försämring av kommunens parkmark.

Om "parkkontoret" skall kunna arbeta för att erhålla högsta möjliga utbyte av de tillgängliga resurserna, krävs medvetna, väl genomarbetade och politiskt förankrade riktlinjer för arbetet med den kommunala parkmarken, d v s någon form av "parkprogram".

1.2 Projektets målsättning

Förutsättningarna att arbeta fram ett "parkprogram" varierar från kommun till kommun.

Ofta är svårigheterna större i mindre och medelstora kommuner beroende på knappare ekonomiska/personella resurser men också kanske i viss mån bristfälliga fackkunskaper. Det är därför viktigt att även problemen i dessa kommuner uppmärksammas i pågående forskning.

Flera forskningsprojekt med anknytning till nämnda problem har bedrivits/bedrivs i dag. De flesta är dock knutna till större orter. De mindre och medelstora tätorterna, som utgör huvuddelen av Sveriges tätorter har hittills blivit förbigångna.

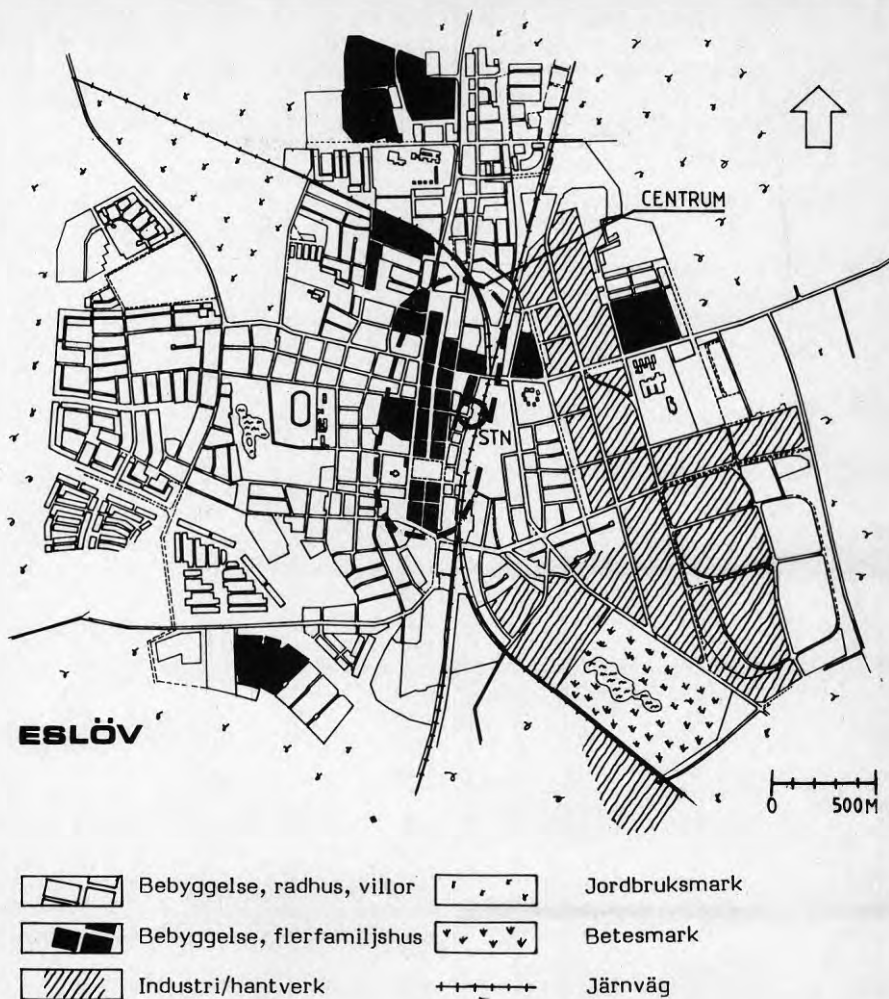
Projektets målsättning är att, genom en fallstudie i Eslöv och Vännäs/Vännäsbyns tätorter, klarlägga vilka anpassningar och avväganden som bör ligga till grund för utarbetande av parkprogram för en medelstor och en mindre tätort.

Detta görs genom att belysa vissa centrala friyteproblem i dessa orter:

- o Hur har bebyggelseutvecklingen och stadsplaneideal påverkat tillgången på parkmarken?
- o Är nu gällande riktlinjer och rekommendationer för friytor applicerbara på mindre tätorter?
- o Hur stor del av parkmarken är användbar för invånarna?
- o Vilka krav kan man ställa på parkmarken?
- o Ställer en slättbygdsort andra krav på parkmarken än en skogsbygdsort?
- o Hur kan man anpassa anläggning och skötsel till den rådande ekonomiska situationen?
- o Hur påverkar förvaltningens status planeringsprocess, styrmedel, planinnehåll och ekonomi?

1.3 Beskrivning av Eslöv och Vännäs

<u>Eslöv</u>	<u>Vännäs</u>
o Tätortsareal 7,8 km ²	o Tätortsareal 4,3 km ²
o 27 000 invånare i kommunen 15 000 i tätorten	o 8 500 invånare i kommunen 5 300 i tätorterna (Vännäs och Vännäsby)
o Ca 50 % bor i villa och 50 % i flerbostadshus	o Övervägande villabebyggelse
o Tätorten omges av jordbruksland	o Tätorten omges av övervägande skogsland
o Stadsplanelagd parkareal 1982: 129 ha	o Stadsplanelagd parkareal 1982: 128 ha
o Parkareal/inv: 90 m ²	o Parkareal/inv: 240 m ²
o Parkmarken består till stora delar av gräsytor	o Parkmarken består till stora delar av naturmark
o Driftkostnad 1982 för kommunens parkmark 6,5 milj	o Driftkostnad 1982 för kommunens parkmark 450 000
o Egen parkförvaltning	o En del av gatusektionen, vilken lyder under tekniska kontoret
o Klimatzon I	o Klimatzon VI

Figur 1:1. Bebyggelse och landskap
översikt, Eslöv

1.3.1 Eslöv - Från by till industriort

Eslöv blev stad 1911 men det var inte med tanke på en framtida stadsutveckling, som man valde ut en del av den gamla byn Eslöfs karga fäladsmark till stationsområde. Terrängen var helt enkelt platt och därför särskilt lämplig för en bangårdsanläggning. På den tiden måste loken göra uppehåll med vissa mellanrum för att förnya sitt förråd av vatten och kol. Eslöfs station var en av många längs banan som skulle förmedla denna service.

Men ett gynnsamt läge gjorde att Eslöv växte snabbt.

Stationen var den punkt kring vilken hela samhället utvecklade sig. Stationsområdet vände sin entrésida mot väster - åt det hållet kom staden att växa. Baksidan, som låg avskuren av spåren, fick ge plats åt kommande industrier. Eslöv har fortfarande en utpräglad framsida med centrum och bostadsområden och en baksida/industrisida där järnvägen utgör en skarp skiljelinje.

Bebyggelseutveckling

På grund av industrins tillväxt under början av 1900-talet krävdes nya bostäder åt de tillströmmande arbetarna. Egnahemsrörelsen blev ett medel att lösa detta problem och gav i Eslöv, liksom i många andra svenska städer, upphov till vad som i dag är uppvuxna och lummiga villaområden nära centrum.

Först under 50-talet ökade hyreshusbyggandet som sedan fick en kulmen under 60- och 70-talen. I Eslöv är stadsdelen Rönneberga i tätortens norra utkant det mest omfattande exemplet på flerbostadsbebyggelse från "miljonprogrammets" dagar.

Småhus har alltid stått för en stor del av bostadsbyggandet i Eslöv. I dag är de helt dominerande vad gäller den totala tätortsarealen. Av Eslövs invånare bor drygt hälften i enfamiljshus.

Figur 1:2. Slättlandskapet när fram till bebyggelsen i Eslöv

Friyteutveckling

Friytornas funktion och organisering har på samma vis som bebyggelsen präglats av tidens ideal och styrmedel.

Friytor i 1800-talets städer fanns i form av trädgårdar inne i kvarteren.

Med ökande exploateringsgrad blev trädgårdarna bakgårdar. Samtidigt börjar "parken" användas i stadsbyggandet. Parken skulle vara representativ och användas för borgerskapets promenader (figur 1:3).

Eslövs centrum kan liknas vid den täta stenstaden i miniatyr. Friytorna består av den välansade stadsparken, torgen, viss gatugrönnska och begränsade ytor i kvarterens gårdar. Bebyggelsen är tät och det är snålt med friytor.

Figur 1:3. Stadsparken (anlades 1934)

En reaktion mot 1800-talets "stenstad" tog sig uttryck i ökad villabebyggelse.

Eslövs äldre villaområden består av gles bebyggelse på ofta generöst tilltagna tomter. Friytorna är i princip den egna tomten men i anslutning till den äldre villabebyggelsen ligger också parken Skytteskogen/Sahlins park. En stor park med naturkaraktär som anlades i slutet av 1920-talet.

Det är i huvudsak i en stadsdel 'Stallhagen' där det finns exempel på flerbostadsbebyggelse som planerades eller byggdes på 50-talet. Stallhagens friytor består av kvarterens gårdar samt en centralt placerad park.

Friytorna i områden byggda under 60- och 70-talen har en helt annan karaktär. Tidigare var friytorna i princip samlade i trädgården och parken. Här är friytorna mera uppsplittrade som ett resultat av ambitiösa stadsplaneideal och normer för trafikplanering. Grönstråk, trafikgrönnska - det är friytor som är varken park eller trädgård. En osäkerhet om friytornas funktion har lett till en omedveten utformning och likformighet. Stora ytor består av finklippta gräsmattor med enstaka buskage och uppstammade träd.

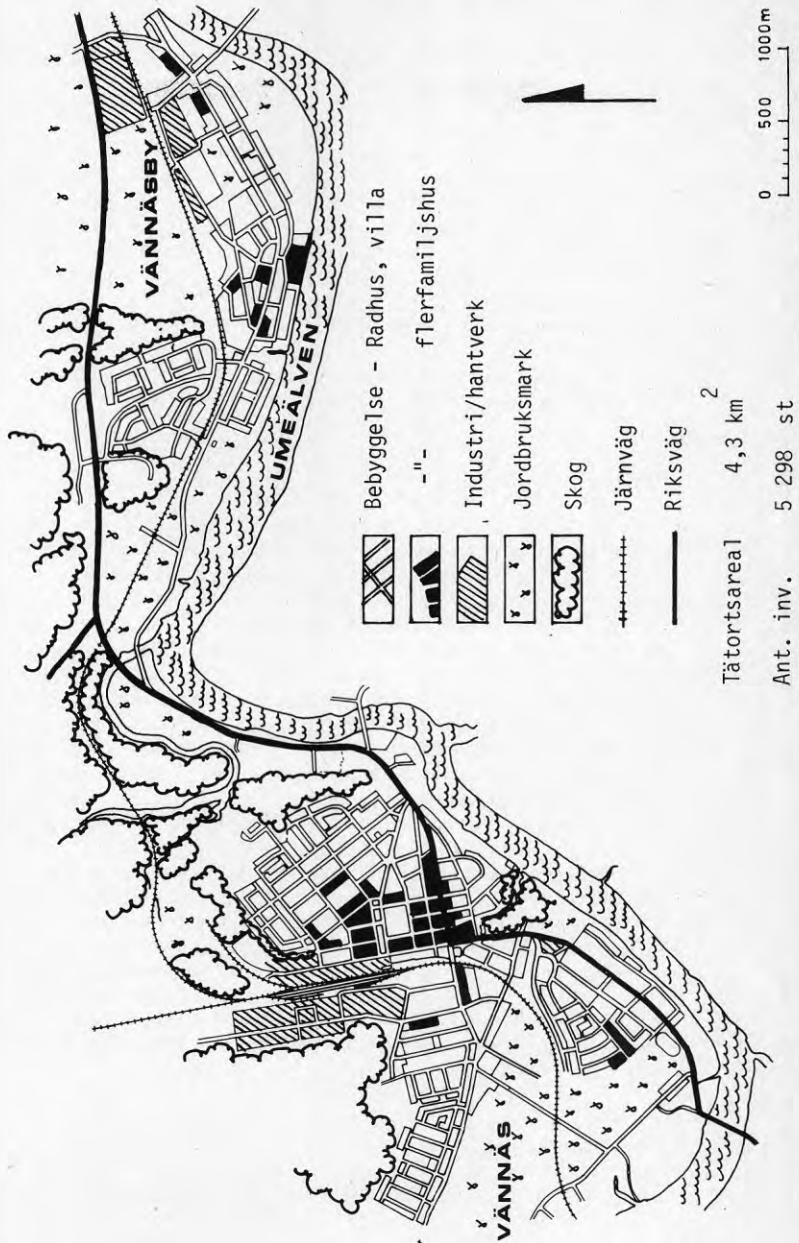
Figur 1:4. Friytor vid en av infarterna till Eslöv

I småhusområdena har den egna tomten minskat och de gemensamma friytorna ökat.

Den senast tillkomna bebyggelsen har påverkats av diskussionerna om hushållning med resurser i en kärvare tid. 80-talets bostadsområden är täta med en minskande friydetillgång.

Förutom de friytor som är knutna till de olika bostadsområdena finns det några friytor som i större utsträckning används av hela tätorten. I Eslöv är det framför allt två områden. Det är den redan nämnda fina gamla parken Skytteskogen/Sahlins park, som ligger centralt i den västra tätortshalvan samt naturreservatet Allmanningen ca 6 ha ekskog.

I anslutning till tätorten, ca 1-2 km från centrum, finns två större naturmarksområden; i söder Abullahagen, ca 32 ha betesmark och i öster Snärjet, ca 100 ha skogsmark. Båda dessa områden fungerar som utflyktsområden men har inget officiellt skydd.

Figur 1:5. Bebyggelse och landskap
Översikt, Vännäs/by

1.3.2 Vännäs

Järnvägsknut i norrländsk skogsbygd

Järnvägens tillkomst 1891 är en förklaring till orternas utveckling från förhistoriska bosättningar till moderna samhällen och innebär en relativt stabil bas för orternas näringsliv.

Vännäs blev köping 1928 och har i dag ett utseende som kan sägas vara typiskt för små järnvägssamhällen. En stor rangerbangård och järnvägsstation i ortens centrum, en "framsida" och en "baksida" - allt räknat från järnvägsstationen. Framför stationen finns "paradparken", affärerna, serviceinstitutionerna, hotell m m. Denna sida av orten är den äldsta och mest betydande. Övriga delar har byggts ut under senare perioder och har ej samma utbud av service, parker m m.

Järnvägen har en mycket stor betydelse även i Vännäsby då den också här skär igenom samhället och delar av orten i två halvror.

Bebyggelseutveckling

Den första hälften av 1900-talet karakteriserades av en långsam tillväxt. I Vännäs i kvarteren närmast järnvägsstationen växte tyngre flerfamiljs-husbebyggelse upp, dock utan att få någon större omfattning. Runt detta byggdes ett flertal villakvarter, där friliggande hus växte upp på stora tomter. Tyngdpunkten och huvuddelen av bebyggelsen låg på östra sidan om järnvägen, d v s framsidan. I Vännäsby koncentrerades bebyggelsen söder om järnvägen. Här byggdes något enstaka flerfamiljs-hus. Villabebyggelsen var den helt dominerande boendeformen.

Sextio- och sjuttio-tal medförde stora förändringar såtillvida att utbyggnadstakten ökades markant. Villabebyggelsen var dock fortfarande helt dominerande och i båda orterna breddade det ena efter det andra kvarteret ut sig.

Orternas areal växte snabbt. Man byggde där det var lättast att bygga, d v s på den åkermark som fanns i anslutning till befintlig bebyggelse.

Slutet av sjuttio-talet och början av åttio-talet har inneburit andra förändringar. Utbyggnadstakten har i likhet med i övriga Sverige minskat även i Vännäs/by. Föregående årtiondes snabba expansion har ersatts av långsam tillväxt. Man bygger färre enheter/år, man bygger tätare och andelen flerfamiljs-hus ökar. Trots detta är det fortfarande en mycket stor andel friliggande hus, då kommunen anser att denna attraktiva boendeform är det säkraste sättet att locka folk att bosätta sig i Vännäs/by. Orterna ligger relativt nära Umeå och andelen pendlare är mycket hög.

Friyteutveckling

Även friytornas utveckling har följt utbyggnadstakten och idealen under olika årtionden.

De första egentliga parkerna var de "finparker/paradparker" man anlade i samband med järnvägens tillkomst och utbyggnaden av de centrala delarna. Dessa parker finns fortfarande kvar i dag och har i stort sett samma utseende nu som då. De stora villatomterna ger i dag ett grönt och lummigt intryck men kan ej räknas som en allmän resurs. Resterande delar av orternas centrum karakteriseras av 60- och 70-talens expansiva planeringsfilosofi. Detta gäller framför allt i Vännäs där de centrala delarna karakteriseras av öppna stora hårdgjorda ytor och mycket få

vegetationsinslag. Undantaget är Järnvägsparken, vilken är en helt nyligen anlagd park som blivit en "oas" i ett för övrigt ödsligt och sterilt centrum.

Figur 1:6. Sista satsningen på parkerna i Vännäs/by, Järnvägsparken

Sextio- och sjuttioalets perifert belägna villaområden karakteriseras av betydligt generösare friytor, vilka dock oftast består av mindre, finklippta gräsytor samt några lekplatser. Eftersom utbyggnaden till största delen skett på jordbruksmark, saknas inslag av bevarad vegetation men man har trots detta ej planterat in ny vegetation.

Figur 1:7. Gräsparken med småbarnslekplatser dominerar den anlagda parkmarken

Stora delar av den parkmark som avsattes under 60- och 70-talen används inte eller kan inte användas beroende på sitt läge och innehåll. En stor andel utgörs av remsor längs vägar och järnvägar och ytor vilka ej iordningställt på grund av för dålig ekonomi. De "friytor" som i dag har de största kvaliteterna är de omfattande naturmarkspartier/strövmarker som finns i anslutning till bebyggelsen. Dessa marker erbjuder rika möjligheter till olika former av rekreation och friluftsliv och torde vara ett av skälen till att man ansett att behovet av stora friytor inom tätorten är i det närmaste obefintligt.

Sammanfattningsvis kan sägas att i Vännäs/by finns en mycket liten andel anlagd parkmark. De ytor som finns består till största delen av finklippta gräsytor. Parkmarken saknar det differentierade innehåll som krävs för att uppfylla alla de olika behov som finns i orter med en sammansatt befolkning.

Tillgången på omfattande skogs- och utflyktsområden utgör ett mycket värdefullt inslag, vilket tillsammans med de stora, privata villaträdgårdarna minskat behovet av större parkytor inom orterna. Detta motiveras också av att rekreationsmönstret i Vännäs/by är av tradition, mera knutet till skog och mark än till anlagda parker.

Ytterligare ett stort problem i Vännäs/by, med dess utbredda glea karaktär är kommunikationerna inom orterna. I dag har orterna en mycket splittrad parkstruktur. Sambanden mellan de olika parkytorna är ofta mycket dåliga, sammanhängande gång- och cykelvägar med trafiksäkra övergångsställen saknas ofta.

Slutligen får man ej glömma betydelsen av att Vännäs har en lång, kall och snörik vinter, vilket ställer speciella krav på aktiviteter även för denna del av året.

1.4 Slutsatser - Sammanfattning

Eslöv

- o Det är ont om friytor i stadskärnan.
- o 60-talets torftiga gräsytor dominerar ytterkantbebyggelsen.
- o Invånarna är för sin rekreation helt beroende av anlagda friytor.
- o Eslöv är som en större stad i miniatyr. Eslöv innehåller stadsdelar med mycket olika friytestruktur. En struktur som är en funktion av bostadsområdets ålder.
- o Småhusbebyggelsen är arealmässigt helt dominerande men det är bara drygt hälften av invånarna som bor i småhus.

Vännäs

- o Andelen anlagd parkmark är mycket liten och domineras av gräsparker och småbarnslekplatser.
- o De senaste årtiondenas utbyggnadsområden saknar nästan helt anlagd parkmark.
- o Stora arealer utgörs av naturmark.
- o Vännäsbon utnyttjar de tätortsnära skogarna för friluftsliv.

2 PARKMARKENS FUNKTION FÖRDELNING ANVÄNDNING

2.1 Inledning

I detta kapitel beskrivs på en översiktlig nivå de båda orternas tillgång på parkmark, vilken funktion denna parkmark har och hur den är fördelad inom tätorterna. Vi beskriver också kortfattat hur parkmarken ser ut i dag.

En studie av hur Eslöv- och Vännäsborna använder sina parker, har genomförts inom detta arbete. Studien visar tillsammans med beskrivningen av parkmarken på de problem och brister som finns i dagens situation.

2.1.1 Den stadsplanelagda parkmarken beskrivs utifrån bostaden

De friytor som vi har studerat i den här rapporten är den **stadsplanelagda parkmarken**. Det är friytor som kommunens "parkförvaltning" har ansvar för. I syfte att få en helhetssyn på invånarnas totala tillgång på friytor överskrider vi dock ibland denna avgränsning och beskriver dessutom kortfattat vad vi här kallar **övriga friytor**. Det är friytor som andra förvaltningar har hand om, friytor på tomtmark och naturmark i stadens närmaste omgivning.

När vi beskriver parkmarken i Eslöv och Vännäs gör vi det utifrån dess **användbarhet för rekreation** i en vid bemärkelse, d v s dess sociala funktion. Andra utgångspunkter kunde ha varit att t ex beskriva parkmarkens ekologiska eller renodlat estetiska funktion, vilket inte behandlas i denna rapport.

Ytterligare en utgångspunkt har varit att beskriva parkmarken utifrån de krav man kan ställa på friytorna i bostadsområdets omgivning. När vi talar om tillgänglighet och barriärer och i kapitel 4 om friytornas innehåll gör vi det med utgångspunkt från bostaden.

2.2 Parkmark - inte bara park

Den formella beteckningen parkmark anger mark som i detaljplan kallas allmän plats park/plantering, men en stor del av städernas parkmark i dag är inte vad vi i vanligt språkbruk kallar park. Det är mark som i de flesta fall helt saknar bruksvärde för dess invånare. För att åskådliggöra vilka olika typer av mark som "parkmarken" i Eslöv och Vännäs innehåller, har vi gjort en indelning av denna utifrån dess olika **funktioner**. Funktionsbeteckningen säger inget om den befintliga kvaliteten på respektive yta utan visar på den intention som finns för ytan eller vår tolkning av hur den används. Genom funktionsindelningen ser man hur stor del av den befintliga parkmarken som är användbar som "park".

Parkmarken har indelats i två huvudkategorier, vistelsemark och övrig parkmark. **Vistelsemark** används som ett begrepp för mark som i huvudsak är avsedd för lek och utvistelse. **Övrig parkmark** anger resterande ytor. Det är mark med lågt eller inget vistelsevärde.

Parkmarken i Eslöv-Vännäs/by har delats in i följande kategorier:

A. Vistelsemark

Naturmark, skog

Naturmark, betesmark

Anlagd park

Lekplats. Lekplatser ingår i de flesta parker. Lekplats här, anger friyta som enbart/huvudsakligen är utformad för lek.

Torg

Plats. Ett urbant mindre rum som har drag av både park och torg.

Kommunikationsstråk. "Parkstråk" som i huvudsak innehåller gång eller gång/cykelväg.

B. Övrig parkmark

Vägreservat. Mark avsatt för framtida eventuell vägdragnig.

Säkerhetsområde. Mark i anslutning till gator och vägar, järnvägar, industrier och kraftledningar. Skyddszon för olika typer av störningar.

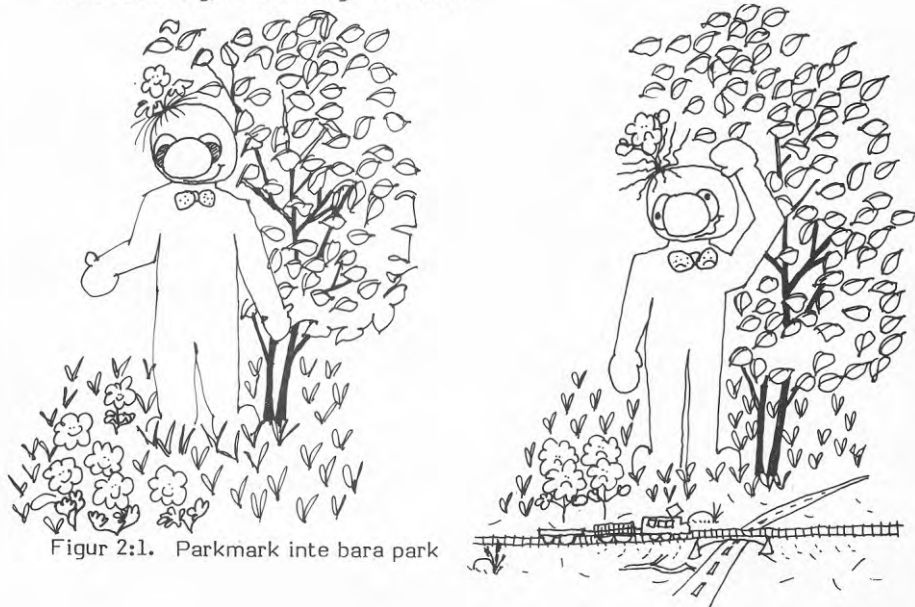
Restyta. Saknar egentlig funktion. Mark som blivit "över" i stadsplanearbetet.

Ej iordningställd yta - jordbruksmark

Ej iordningställd yta - övrig

För Vännäs/by redovisas också vissa fritidsanläggningar - idrottsplats, bad, campingsplats m m. Dessa ingår till viss del i den stadsplanelagda parkmarken i Vännäs/by, vilket de inte gör i Eslöv.

Eftersom gränserna är flytande mellan friytornas olika funktioner har avgränsningen av de olika typerna av friytor gjorts "godtyckligt" från en praktisk utgångspunkt. Samtidigt har många friytor flera funktioner utifrån våra definitioner. Vi har betecknat friytan efter dess, enligt vår bedömning, huvudsakliga funktion.

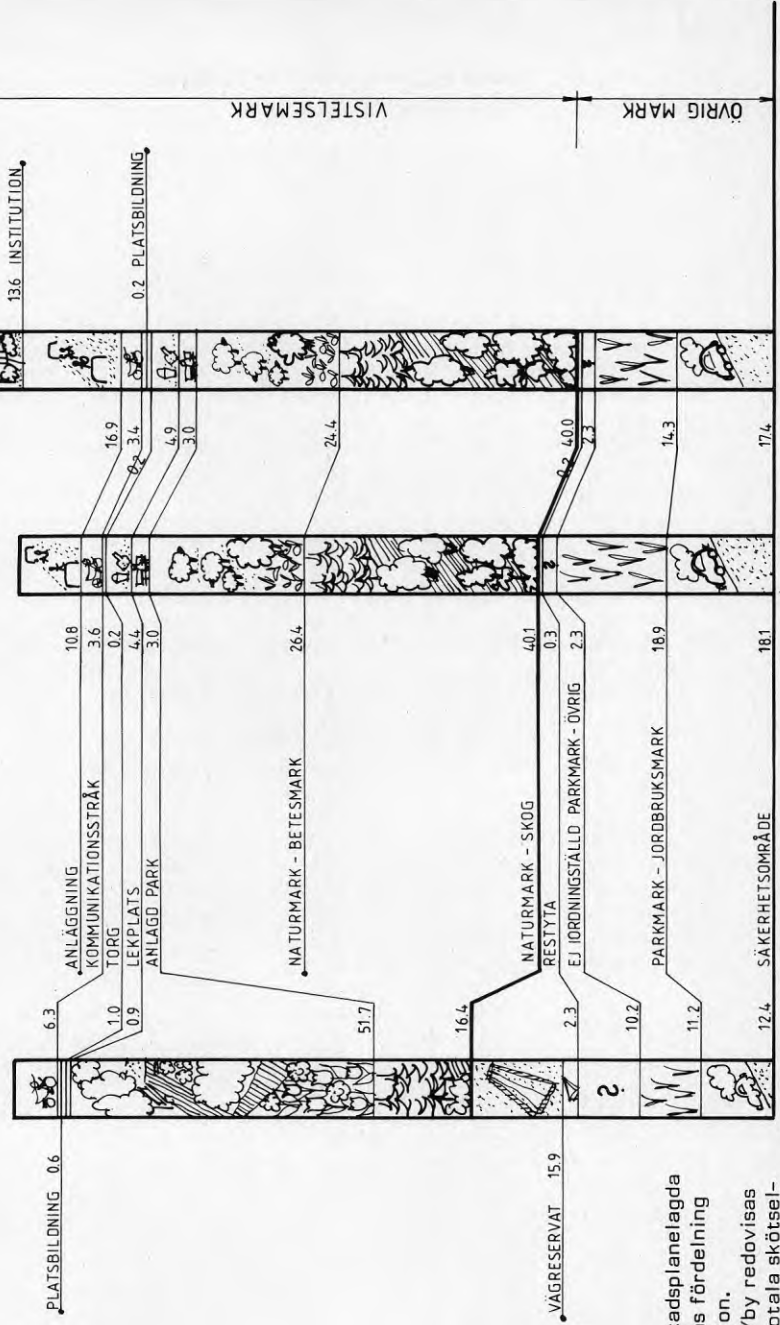
Figur 2:1. Parkmark inte bara park

ESLÖV

STADSPLANELAGD
PARKMARK TOT. 129 HA

VÄNNÄS

STADSPLANELAGD
PARKMARK TOT. 128 HA
SKÖTSEL-
AREA TOT. 141 HA

Figur 2:2
Visar den stadsplanlagda
parkmarkens fördelning
efter funktion.
För Vännäs/by redovisas
också den totala skötsel-
arealen.

2.2.1 I Vännäs - skog, betesmark, odlad mark, i Eslöv är parkmarken anlagd

Figur 2:2 visar den stadsplanlagda parkmarken i Eslöv och Vännäs/by uppdelad efter funktion.

Redovisningen av Vännäs/by kompletteras med en stapel över den totala skötselarealen. Detta beror på att all mark som enligt praxis utnyttjas som parkmark och också ingår i parkförvaltningens skötselansvar, **inte** är stadsplanlagd. Skillnaden mellan stadsplanlagda arealen och skötselarealen är inte så stor i numeriska värden men det är viktiga skillnader. Dessa beskrivs senare i detalj i beskrivningen av de olika kategorierna parkmark.

Vi ser att i Vännäs består ca 70 % av den stadsplanlagda parkmarken av vistelsemark och ca 30 % är övrig parkmark. I Eslöv däremot utgör vistelsemarken 60 % och övrig parkmark 40 %. I Eslöv är således andelen övrig parkmark större än i Vännäs/by. Där består den övriga parkmarken till hälften av reservmark som används som jordbruksmark och till hälften av säkerhetsområden. Denna kategori, där den största delen är anlagd, utgör nära nog lika stor yta som **all** anlagd vistelsemark d v s anlagda parker, lekplatser, torg, platser, fritidsanläggningar och kommunikationsstråk!!

En mycket stor skillnad mellan Vännäs/by och Eslöv finns i vistelsemarkens utseende. I Vännäs är ungefär **75 % av vistelsemarken** naturmark, d v s skog och betesmark. Den anlagda vistelsemarken består av "traditionellt" utformade parker centralt i Vännäs köping, lekplatser i bostadsområdena och kommunikationsstråk. Anlagd park samt lekplatser utgör **6 %** av vistelsemarken.

I Eslöv däremot är den största andelen **av vistelsemarken, ca 70 %**, anlagd park. Det är förutom stadsparken i centrum också bostadsområdenas parker.

I Eslöv, där den övervägande delen av parkmarken är anlagd, är också den största delen av den övriga parkmarken anlagd. Skyddszoner längs trafikleder och järnväg, reservmark som inte är anlagd och restytor som tillsammans utgör mer än 30 % av parkmarken består av gräsytor, buskage och stamträd. Ytor som binder upp stora skötselresurser men som ger ett mycket lågt utbyte.

2.2.2 Övrig parkmark - finns huvudsakligen i de nyare bostadsområdena

I framför allt Eslöv ser man ett tydligt samband mellan ett bostadsområdes ålder och hur mycket övrig parkmark det finns där. I centrum och i de äldre bostadsområdena nära centrum är andelen övrig parkmark mycket låg, nästan obefintlig. Medan den i de nyare bostadsområdena i tätortens utkanter från 60-talet och framöver utgör en väsentlig andel av den totala parkmarken. (Se bilaga 2:1, parkmarken i Eslöv, respektive Vännäs/by.)

2.3 Parkmarkens fördelning

2.3.1 Parkmarken inom grannskapets gränser

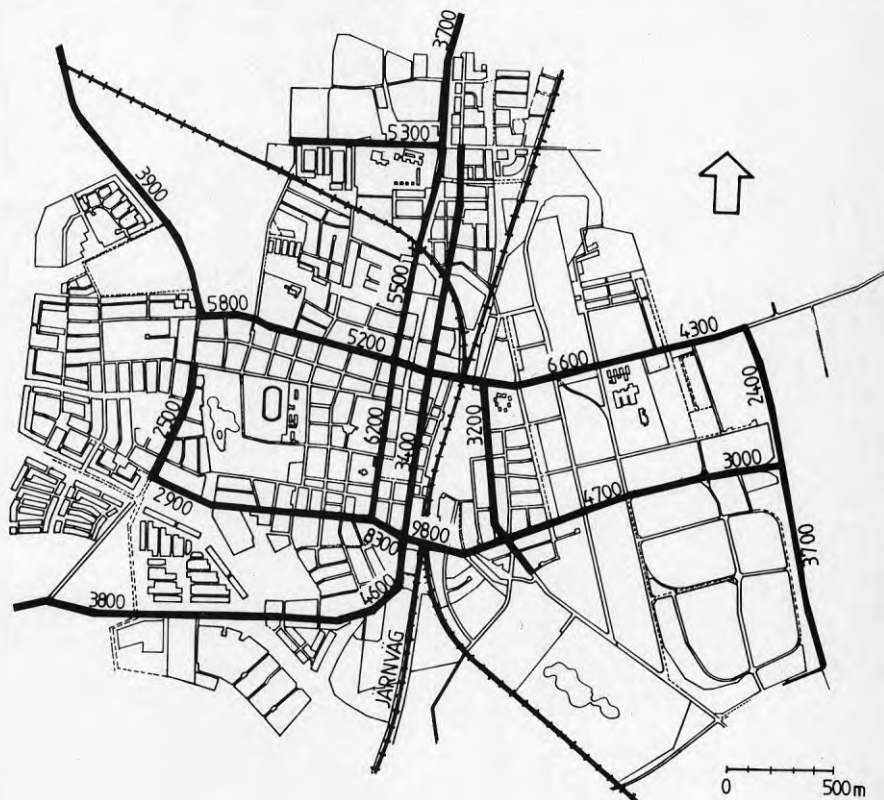
Vilken tillgång på parkmark har invånarna i olika delar av Eslöv och Vännäs/by? Är det en "rättvis" fördelning? Och hur stor del av den parkmarken är användbar, d v s vistelsemark?

Vi har för att kunna visa fördelningen av parkmark i de båda tätorterna delat in dessa enklaver som vi kallar **grannskap** och anger sedan grannskapets tillgång på parkmark.

Ett grannskap innehåller flera bebyggelseområden och avgränsas av gator som tillhör tätortens huvudtrafiknät eller järnvägen. Dessa barriärer utgör ett kraftigt hinder för speciellt barn och äldre och gör friytor i intilliggande grannskap svårtillgängliga.

Vi har i grannskapsindelningen strävat efter att få en indelning av tätorterna som så långt som möjligt upplevs som den "naturliga" uppdelningen av tätorterna i dag. Detta sammanfaller till stora delar med indelning enligt folk- och bostadsräkningen.

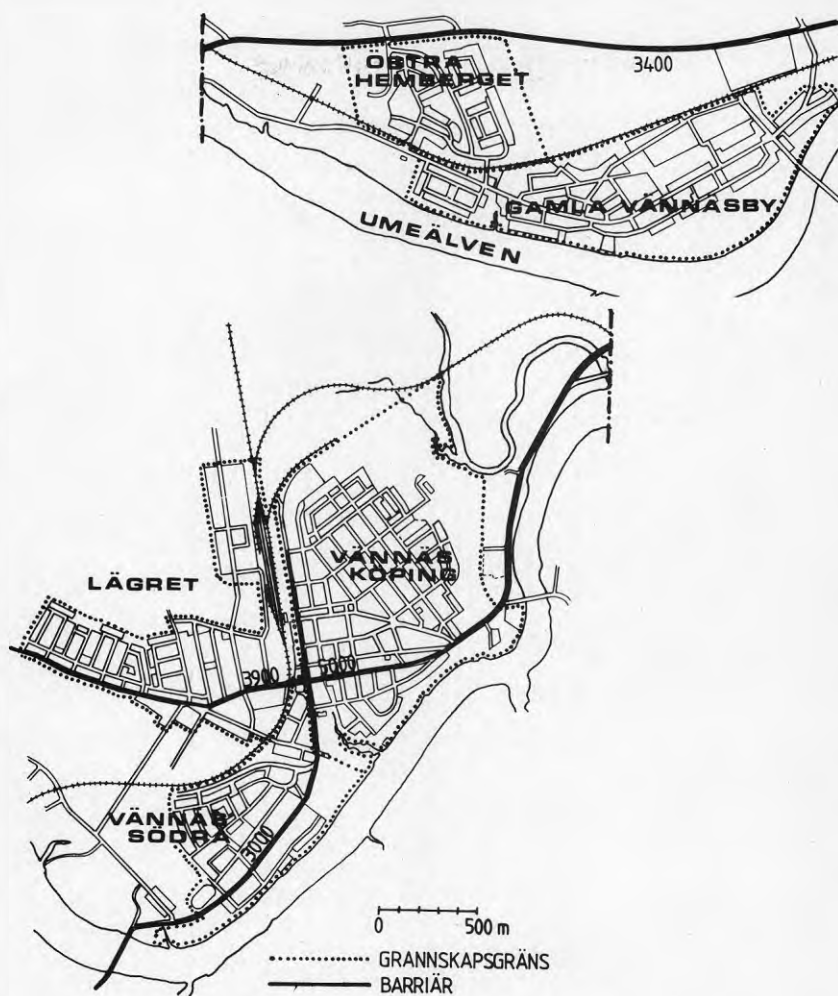
Eslöv har delats in i 13 grannskap, Vännäs/by i 5, se figurerna 2:3, 2:4 respektive 2:5, grannskapsindelning och barriärer.

Figur 2:3. Barriärer. Huvudtrafiknätet i Eslöv. Gator med en trafikmängd på minst 2 500 fordon/vardagsmedeldygn (1982)

Figur 2:4. Eslöv. Grannskapsindelning

Figur 2:5. Vännäs/by. Grannskapsindelning och barriärer. Huvudtrafiknätet i Vännäs/by. Gator med en trafikmängd på minst 2 500 fordon/var dagsmedeldygn

2.3.2 Parkmarken är ojämnt fördelad inom tätorterna

I tabell 2:1 beskrivs de olika grannskapen samt dess tillgång på parkmark.

En jämförelse mellan Vännäs/by och Eslöv visar att Vännäsborna har 3 ggr så mycket parkmark som Eslövborna. Huvuddelen av Vännäsborna bor dessutom i villa, vilket ytterligare ökar skillnaderna mellan Vännäs och Eslöv, där bara ca hälften bor i småhus.

Som vi ser är det också stora skillnader mellan de olika grannskapen. I Vännäs/by har även de mera centrala grannskapen jämförelsevis god tillgång på parkmark. I Eslöv däremot är det mycket ont om parkmark

TABELL 2:1
GRANNSKAPENS TILLGÅNG PÅ PARKMARK - SAMMANSTÄLLNING

Stadsdel	Bebyggelse- setyp	Utbygg- nadsår	Å l d e r s g r u p p						Stadsdelens area, m ²
			0-6	7-14	15-19	20-44	45-64	65-	
<u>ESLÖV</u>									
Fridasro	Radhus, villor	1980-	19	16	5	49	9	2	331 000
Väster	villor	1965-75	11	17	9	34	23	6	858 000
Rönneberga	Flerbo- stadshus	1960-t	9	11	8	44	16	12	535 000
Slätterängen	Villor/ flerbo- stadshus	1950-60t	3	7	7	22	34	27	451 000
Trollsjön	Villor	1900-60	5	9	6	23	28	29	813 000
Hällan	Villor	1940-75	9	15	7	35	15	19	650 000
Sallerup	Radhus, villor, flerbo- stadshus	1960-	17	14	6	48	10	5	593 000
Asmundtorp	Villor	1950-75	7	12	10	33	24	14	487 000
Centrum N	Flerbo- stadshus	1930-60	1	3	7	24	22	43	140 000
Centrum S	Flerbo- stadshus	1900-60	2	2	6	27	23	40	223 000
Berga	Flerbo- stadshus	1960-t	10	15	10	41	16	8	473 000
Öster	Villor	1960-t	7	12	7	30	28	16	832 000
Abullahagen	Villor	1950-75	7	11	9	33	27	15	1 222 000*
Centralorten			8	11	8	34	21	18	7 831 000
*) Abdullahagen ej inräknad									
<u>VÄNNÄS</u>									
Vännäs köping	Villor flerbostadshus	1941-75	6	8	8	27	31	21	1 524 000
Lägret	Villor, radhus	1941-82	12	14	8	35	22	9	1 092 000
Vännäs S	Villor	1941-	8	13	8	34	23	14	312 000
<u>VÄNNÄSBY</u>									
Ö. Hemberget	Villor	1960-	15	13	6	34	19	13	405 000
Gamla Vännäsby	Villor, Enskata fler- familjshus	1920-40	11	16	7	37	18	11	1 012 000
			8	12	7	30	25	18	4 345 000

Tot park- mark, m2	Parkmark/ stadsdels- area %	Ant inv	Tot. vistelsemark/ inv. (m2)	Tot. parkmark/ inv. (m2)
84 000	25	564	24	149
187 000	22	2 045	48	91
139 000	26	1 758	62	79
71 000	16	1 496	36	47
159 000	20	1 351	117/118	
229 000	35	1 019		181 225
131 000	22	1 359	5	96
115 000	24	841	98	136
20 000	14	512	19	39
24 000	10	1 391	5	17
18 000	4	1 219	1	15
62 000	7	314	47	197
49 000*	4	303	1	162
1 288 000	13	14 172	54	91
640 000	42	2 107		253 304
85 000	8	1 086	59	78
133 000	43	566	105	235
186 000	46	116		1603
235 000	23	1 423		862
			90	165
279 000	29	5 298	167	241

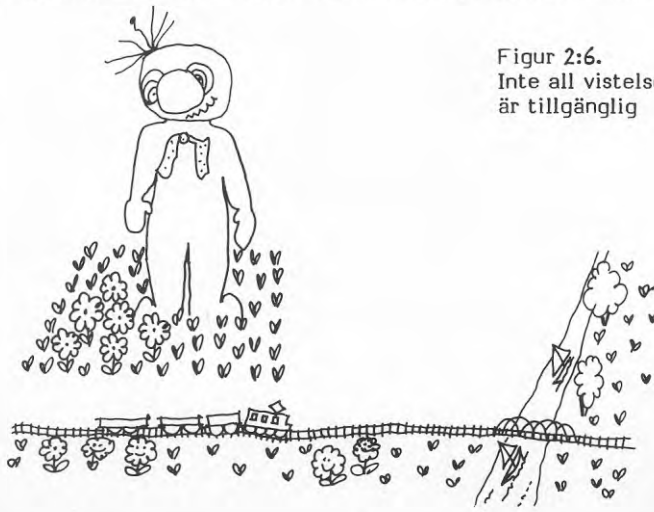
i centrum. Det är också stora skillnader mellan Eslövs västra och östra tätortshalva, där tillgången på vistelsemark är låg (grannskapen Berga, Öster och Abullahagen).

Grannskapet Lägret i Vännäs har lägst tillgång på parkmark i Vännäs/by. Vistelsemarken i det grannskapet utgör ungefärligen medelvärdet för vistelsemark i Eslövs grannskap.

Det är också intressant att lägga märke till att i Eslöv är tillgången på parkmark större i grannskap med övervägande småhusbebyggelse än i grannskap med flerbostadsbebyggelse. Andelen parkmark i ett flerbostadsgrannskap utgör bara ca 40 % av parkmarken i ett genomsnittligt småhusgrannskap. Denna skillnad förstärks genom att i flerbostadsområdet är friytorna på tomtmark mindre än i småhusområdet. En familj som bor i de nyare delarna av "småhusgrannskapet" Hällan har en egen trädgård på ca 600 m². En familj som bor i ett flerbostadsområde har betydligt mycket mindre friyta på sin gård - i grannskapet Rönneberga (kv Maltesholm) ca 200 m², i Berga öster om järnvägen (kv Piggvaren) ca 125 m² och i kvarteret Svarvaren i centrum - ca 40 m², beräknat för en 3-rumslägenhet.

2.4 Barriärerna - hinder för tillgängligheten

Barriärer dvs större gator och järnvägen och i Vännäs även topografin (branta sluttningar mot Umeälven), minskar tillgängligheten till tätorternas friytor. Med tillgänglighet menar vi möjligheten att ta sig från bostaden till friytan. Barriärer och avstånd som behandlas i kapitel 4 påverkar tillgängligheten. Dessa faktorer är relativa. Ett förskolebarn, ett skolbarn, en vuxen och en pensionär upplever dessa hinder mycket olika. I figurerna 2:4 och 2:5 redovisades de vägar och gator i Eslöv och Vännäs/by som har den största trafikmängden. Samtliga markerade gator utgör enligt "barriärklassificering" i Stadens trafiknät del 5, Bilan 1981, en stor eller måttlig barriär. Barn **under 12 år** anses inte kunna korsa gator med en sådan trafikmängd utan risk på grund av konflikter med biltrafiken. De flesta av de gator som avgränsar grannskapen tillhör denna grupp. Järnvägen är en mycket kraftig barriär i både Eslöv och Vännäs/by. I Vännäs köping saknas planskilda korsningar. Man upplever järnvägen som ett stort problem då arbetet på rangerbangården under stora delar av dagen blockerar huvudgatan i öst-västlig riktning. I Eslöv finns infartsvägar i princip samtliga väderstreck som sedan delar in tätorten i ett rutnät. Den tunga genomfartstrafiken på väg 92 är en stor barriär inom Vännäs tätort. Planskilda eller ljusreglerade korsningar saknas helt. Även den skivevägen har stark trafik och delar Vännäs-by i två delar.

Figur 2:6.
Inte all vistelsemark
är tillgänglig

2.5 Beskrivning av tätorternas friytor

Här följer en kortfattad beskrivning av friytorna i Eslöv och Vännäs/by, dvs parkmarken och de kompletterande friytorna. Först beskrivs Eslövs friytor sedan Vännäs. Beskrivningen följer friyteindelningens olika parkmarkskategorier.

2.5.1 Eslöv

VISTELSEMARK

Park med naturkaraktär förekommer i princip bara på två ställen i Eslöv och båda dessa ytor ligger i den västra halvan av tätorten. Naturmark nära bostaden saknas i övriga Eslöv.

Naturreservatet Allmänningen består av tät friväxande ekskog med rik undervegetation. Den är ca 6 ha stor och ger "skogskänsla".

Trollsjöparken (Skytteskogen/Sahlins park) är Eslövs största park (ca 13 ha).

Trollsjöparken utgörs också av ekskog men med mera "parkkaraktär" och innehåller lekplats, fågeldamm, promenadstigar m m.

Figur 2:7. Lekplats i Trollsjöparken

Den anlagda parken är till stor del Eslövsbornas vistelsemark. Den är som vi sett mycket ojämnt fördelad i tätorten. Den östra tätortshalvan med ca 13 % av befolkningen saknar helt en större park. Där finns dessutom bara en lekplats.

I de äldre centrala delarna av tätorten är parkerna klart avgränsade och utformade på det sätt som man traditionellt menar med park. Dessa parker har utformats som dekorativa ytor och tillhör stadens offentliga, gemensamma friytor. De utgör samtidigt bostadsnära parker för centrumns invånare. Två funktioner som inte har gått att förena. Det finns inte plats för vilda lekar (kojbygge och liknande) och möjligheter att vara ostörd i dessa parker. För lek finns de anlagda lekplatserna. Lekplatser finns i Stadsparken och i Badhusparken i den norra delen av centrum.

Samtliga parker är omgivna av gator (eller järnvägen). Brist på ändamålsenliga vistelseytor som ligger nära och trafikskyddat har säkert bidragit till en avvikande befolkningsammansättning i centrum med få barn och många äldre människor.

I de nyare bostadsområdena har friytorna mera form av en grön miljö som omger kvarteren, skiljer bebyggelsen från trafiken och bildar större och mindre parker.

De mindre parkerna ligger centralt och trafikskyddat i bostadsområdena och har utformats i första hand för lek. Sandlåda, gungor, klätterställning, lekredskap samt ytor för bollspel dominerar bilden av den "nära" parken.

De större parkerna är gemensamma för ett grannskap och har en utformning som liknar de mindre parkerna. Onsjöparken i Rönneberga (6 ha) har dock en mera påkostad lekutrustning, flera bollplaner och en motions slinga. Slätterängen (4 ha) i grannskapet Slätterängen, har två lekplatser, parken i Hällan (8 ha) saknar lekutrustning.

Både de mindre och de större parkerna har en utformning som bygger på speciella **anläggningar** för olika aktiviteter som lekredskap, bollplaner, motionsredskap. Ett alternativ hade varit att skapa en mera variationsrik miljö med en mångsidig användbarhet, göra ett ombonat grönt vistelserum med en varierad växtlighet, med träd, buskar, blommor, gräs, äng, dunge, tät "skog", vatten. Många av de viktigaste egenskaperna hos en park som efterfrågades i studien av hur parkerna i Eslöv används (2.6), saknas i dessa parker. Klippa gräsytor dominerar, läskapande vegetation saknas. Parkerna är öppna och i många fall innehållslösa. Man saknar en variation i växtlighet och terräng.

Äldre anlagda parker

Figur 2:8. Kockska parken en liten park med fin rumskänsla (från 50-talet)

Figur 2:9. Badhusparken - bostadsnära park i centrum med uppvuxna träd och en föräldrad lekplats

Anlagda parker från 70-talet

Figur 2:10. "Närparken" i grannskapet Hällan är i första hand utformad för lek och bollspel

Figur 2:11. Onsöparken, med mera påkostad lekutrustning. Öppet, blåsigt, men backarna uppskattas på vintern

Torgen är vistelseytor i centrum men med en stark offentlig karaktär, en träffpunkt för människor. Men i Eslöv är det centrala Stora torget i huvudsak ett parkeringstorg! Föreningstorget framför polishuset har en i första hand representativ utformning.

Figur 2:12. Stora Torget - träffpunkt i hjärtat av Eslöv

I centrum finns också ett mindre antal hårdgjorda ytor med planteringar och sittplatser. Platserna utgör små viloplatsar och träffpunkter i staden, men de störs av den med åren ökande trafiken.

Figur 2:13. Viloplats och träffpunkt i Eslövs centrum

De flesta anlagda parker innehåller lekplatser men det finns ett mindre antal små parktytor som enbart är utformade för lek.

Parkstråk som innehåller gång/cykelvägar finns längs med större gator och mellan bostadsområden där de också kan sägas ha en strukturerande funktion.

De består av kortklippta gräsytor, buskage och stamträd.

ÖVRIG PARKMARK

I två grannskap Sallerup och Väster finns stora ytor avsatta som vägresevat. Marken är både en resurs att utnyttja (om vägen inte byggs) och en "blockering". I dag är marken gräsbevuxen och innebär i stort sett bara en skötselkostnad.

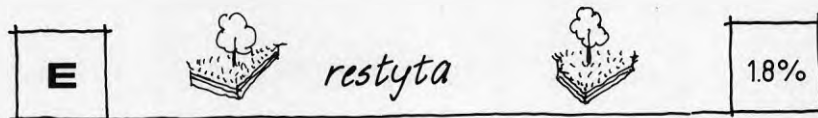

Säkerhetsområden förekommer i princip enbart i de nyare bostadsområdena. Det är stora ytor nära 10 % av den totala parkmarken som avsatts som störningsskydd mellan trafikleder och intilliggande bostadsbebyggelse. Dessa områden innehåller på vissa ställen gång- och cykelvägar. Dessa ytor har anlagts och sköts på samma vis som den anlagda parken med kortklippt gräs, buskage och stamträd.

Huvuddelen av den mark som har avsatts som parkmark men inte anlagts består av en "remsa" på ca 20-30 m mellan tätortens bebyggelse och den omgivande jordbruksmarken. Denna zon avgränsar Eslöv i väst, syd och öst.

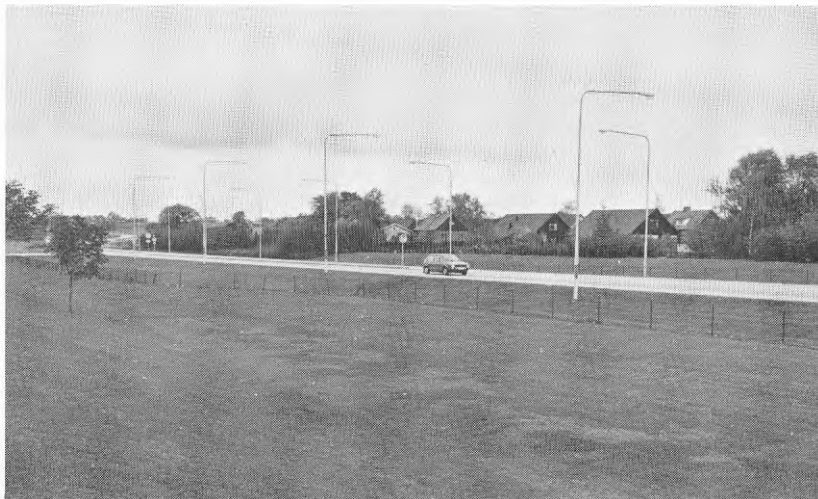
Drygt hälften av denna mark används i dag som jordbruksmark, resten är extensivt skött gräs.

Det är enligt vår klassificering endast en liten areal som blivit ren restyta, ca 2 % av parkmarken. Det är överblivna markbitar mellan kvarter och omgivning. Restytorna är anlagda och sköts som "park".

Övrig parkmark

Alltför stor del av parkmarken ligger som "impediment", med ringa värde för invånarna. Huvuddelen sköts lika intensivt som bostadsområdenas parker.

Figur 2:14. Välklippta gräsytor vid en av infarterna till Eslöv

Figur 2:15. Vägreservat, som troligen inte kommer att utnyttjas för vägbygge

Övriga friytor

I Eslöv utnyttjas inte institutionsmarken av de kringboende i någon nämnvärd utsträckning (utöver dess egentliga funktion). Skolgårdarnas bollytor används bara på skoltid, med några få undantag.

Badhuset med omgivande gräsytor och idrottsplatsen i anslutning till Trollsjöparken är fritidsanläggningar som båda ligger i den västra tätortshalvan.

Koloniträdgårdar och kyrkogårdar kan vara uppskattade promenadområden. De två koloniområdena i Eslöv är omslutna av järnvägen och ligger svårtillgängligt till.

Kyrkogården längst i söder ca 1 km från Stora Torget har också ett avsides läge för den största delen av invånarna.

Bostadsområdets friytor på tomtmark

Småhustomtarna varierar i storlek från ca 400 till 1 200 m². Trädgårdarna är större i de äldre bostadsområdena.

Flerbostadslägenhetens friyta kan beskrivas som dess del av den gemensamma gården. Den varierar då från i princip obefintlig till en halv gång lägenhetsytan i centrum till ca 2,5 ggr lägenhetsytan i de rymligaste kvarteren i Rönneberga. För en trerumslägenhet betyder det från 0-40 m² till ca 200 m² friyta.

Dessa 200 m² består till övervägande del av öppna tomma gräsytor, buskage längs husens fasader och lekredskap - en tidstypisk utformning för många 60- och 70-talsområden. Kvarteret Piggvaren i den östra stadshalvan har miljöförbättrats.

Allemansrättslig mark - "Tätortsnära vistelsemark"

Det är stor brist på skog och betesmark som kan användas för rekreation i Eslövs närhet och komplettera den anlagda parkmarken. Det finns bara två ytor i Eslövs närhet.

Abullahagen, som är ett område med betesmark i den östra tätortshalvan

På 2 km avstånd från centrum öster om Eslöv ligger ett ca 100 ha stort skogsområde 'Snärjet'.

2.5.2 Vännäs

För Vännäs/by gäller beskrivningen den areal som av praxis utnyttjas som parkmark och som också sköts av parkförvaltningen. Denna areal skiljer sig till viss mån i från den stadsplanlagda arealen eftersom stadsplanearbetet har "släpat efter".

Arealangivelsen i rubrikutan anger dock den stadsplanlagda parkmarken, för att kunna göra jämförelser med Eslöv (se också figur 2:2).

VISTELSEMARK

I anslutning till Vännäs/by finns stora arealer naturmark av skogskaraktär.

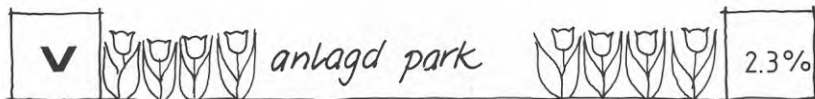
Naturmarken har ett mycket varierat utseende, från relativt välgallrad uppvuxen barrskog, till snärig blandskog, slyskog etc. Även åldern varierar mycket från avverkningsmogen skog till ungskog.

Enstaka motionslingor har iordningställt som också används som promenadstigar.

Dessa områden är mycket betydelsefulla för möjligheterna till näraliggande rekreation och är därför av stor vikt för invånarna. Arealen naturmark fördelas dock ojämnt mellan de olika grannskapen och trots den totalt sett stora arealen, så har vissa grannskap dålig tillgång på naturmark. Detta beror på avsaknaden av naturliga förutsättningar. Av den tillgängliga arealen är endast vissa delar stadsplanlagda som parkmark. Sammanför man dessa två faktorer, naturförutsättningarna och plansituationen, så är tillgången på stadsplanlagd parkmark av skogskaraktär mycket ojämn.

Relativt stora områden av natur- och hagmarkskaraktär finns längs älven. Användningen är dock något begränsad eftersom området betas av får. Området är dock mycket viktigt då det frekventeras som promenadväg och på så vis utgör en betydelsefull länk i parkstrukturen i Vännäs/by. Har också betydelse som visuell skärm mellan bebyggelsen och älven.

De mycket sparsamt förekommande parkerna utgörs till största delen av gräsparker med enstaka träd. Oftast ingår någon anordning för lek. I något fall finns mera påkostade anläggningar typ plaskdamm. I övrigt finns sittplatser, mindre buskage, hårdgjorda gångvägar och i enstaka fall, mindre rabatter med utplanteringsväxter. Parkerna är av traditionell "finparks"-karaktär och då den sparsamt förekommande vegetationen

ej förnygrats/kompletterats, ger parkerna genomgående ett öppet och ödsligt intryck.

Anordningar för lek ingår oftast i de kommunala parkerna. Därutöver finns några ytor som kan sägas vara enbart lekplatser. Dessa har dels anlagts genom kommunens försorg men i vissa fall av de boende men med kommunalt anläggningsbidrag.

Samtliga lekplatser består uteslutande av lekredskap samt ett fåtal sittbänkar.

Vegetation saknas nästan helt i samtliga fall.

Lekplatserna har oftast mycket dåliga klimatförhållanden. De ligger öppet och utsatta för sol och vind och saknar också regnskydd.

Skötsel och underhåll är ofta eftersatt och utnyttjandet är i vissa fall lågt eller mycket lågt.

Många av lekplatserna är ej stadsplanlagda som parkmark.

Framför Medborgarhuset ligger ortens centrala torg. Torget är hårdgjort med betongplattor och gatsten i mönsterläggning. Några rabatter med utplanteringsväxter utgör utsmyckning.

Torget används mycket lite då det har ett mycket utsatt läge vid tätortens mest buller- och trafikstörda korsning. Torget är ingen naturlig samlingsplats då det beroende på nämnda korsning ligger avskilt från butiker och serviceinstitutioner.

Framför Vännäs järnvägsstation, i anslutning till parkeringsplatser och butiker, ligger en platsbildning med karaktären av både park och torg. Platsen består av hårdgjorda ytor, gräsmatta, gångvägar, sittplatser, plaskdamm, kraftiga buskage och trädplanteringar. Även utplanteringsväxter förekommer. Platsen är nyanlagd och den sista stora satsningen på parkerna i Vännäs. Platsen utnyttjas mycket av SJ-resenärer, handlande och andra.

Platsen har stort värde som mötesplats, plats för vila och avkoppling men även som ett avbrott i ett stort, ödsligt och kallt stadsrum men är trots detta inte stadsplanlagd som parkmark.

Naturmark som park

Figur 2:16. Vännäsbadet - ett populärt promenadmål

Figur 2:17. Gångväg längs Umeälven

Anlagda vistelseytor

Figur 2:18. Oscars park - "finpark" med traditionell utformning

Figur 2:19. Medborgarplatsen, Vännäs centrala torg

I Vännäs/by finns en rad ytor vilka är anlagda för att tjäna ett speciellt ändamål och som med nuvarande utformning, endast i enstaka fall, kan tjäna andra syften. Denna kategori har kallats "anläggningar" och innefattar utomhusbassäng, festplatser, fotbollsplaner m m.

En del av dessa är stadsplanlagda som parkmark, andra inte.

Anläggningarna har en mycket stor betydelse för parkstrukturen i Vännäs/by, eftersom de utgör ett viktigt komplement till den obetydliga andelen anlagd parkmark. Ytornas främsta kvalitet i dag är det ofta strategiska läget. Samtliga ytor bör därför snarast säkerställas som parkmark samt ses över beträffande möjligheterna att genom kompletterande aktiviteter bredda utnyttjandet av dessa anläggningar. I dagens läge är ofta ytorna helt oanvända förutom vid enstaka tillfällen för organiserade aktiviteter, typ fotbollsmatcher, dans m m.

Många av ytorna är mycket öppna och ödsliga och skulle få högre attraktivitet genom ett utökat vegetationsinslag.

Inom och i anslutning till tätorterna finns endast ett fåtal separata gång- och cykelvägar. I huvudsak används befintligt gatenät för gång- och cykeltrafik. I samband med utbyggnaden av nya områden har man dock gjort vissa ansatser för att skapa separata gång- och cykelstråk i särskilt utsatta lägen. Det är dock endast fråga om kortare sträckor och de saknar inbördes sammanhang, vilket gör att det fortfarande finns många utsatta korsningar och sträckor, vilka bör ses över och göras trafiksäkrare.

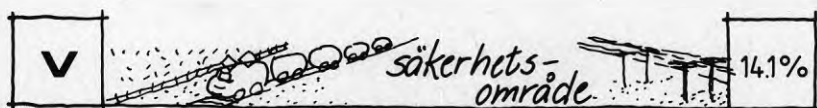

Figur 2:20. Gång/cykelväg vid järnvägsviadukt, Vännäs-by

ÖVRIG PARKMARK

Saknas i Vännäs/by.

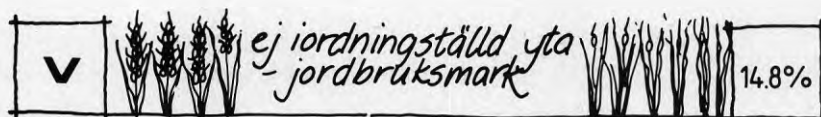
Dessa områden, vilka är stadsplanlagda som parkmark, återfinns mestadels längs järnvägen och kraftledningar men även utmed gator och vägar.

Dessa områden består i dag huvudsakligen av gräsmark med inslag av sly.

Säkerhetsområdena bör ses över för att utröna i vilken omfattning de även kan få annan funktion, exempelvis lä- och insynsskärm, trädbank etc, etc.

Består av öppna gräsytor vilka finklipps. Ytor som "blivit över" vid stadsplanearbetet och sedan inordnats i gatusektionens skötselområde. Även dessa områden bör ses över för att eventuellt ges en ytterligare funktion, exempelvis lä- och insynsskärm, trädbank etc, etc. Detta ger fördelar både ur skötselsynpunkt samt rent estetiska kvaliteter.

Områden vilka i dag fortfarande används för odling. Har som jordbruksmark begränsad användning då de ej kan beträdas/utnyttjas under odlings-säsongen. Dessa områden har dock stor betydelse under den långa vintersäsongen då de utnyttjas för skidspår, scoterleder m m.

Strategiskt belägna delar av dessa områden bör snarast åtgärdas för att på sikt bli ett attraktivt parkmarkstillskott. Även ur ekonomisk synpunkt är en prioritering och långtidsplanering nödvändig, då det är kostsamt att överföra jordbruksmark till parkmark.

Övriga delar bör ses över beträffande alternativa användningsområden.

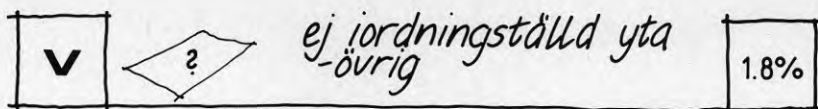
Övrig parkmark

Figur 2:21. Marken mellan Östra Hemberget och E79 används som jordbruksmark (ej iordningställd yta). En markanvändning som sparar skötselkostnader, i väntan på att ytan ev. skall tas i anspråk

Figur 2:22. Hälften av den övriga parkmarken består av olika typer av skydds zoner

Består mestadels av gräsytor, vilka finklipps eller klipps med slaghack, ofta belägna i attraktiva lägen. Bör ses över för att endera iordningställas som en del av parkmarken eller också överföras till annan funktion för att ej belasta skötselarbetet.

Kvartersmark - flerbostadshus-områdena friytor;

Då andelen flerbostadshus är mycket liten, är dessa friytor mycket begränsade till arealen. De har därför ingen större betydelse för helhetsbilden av orternas parkstruktur.

Tomtmark - radhus/villatomter;

Andelen enfamiljsbebyggelse är mycket stor, vilket återverkar mera på orternas karaktär än på friyteutnyttjandet. De ofta stora tomterna ger ett luftigt intryck och ger de boende möjlighet till aktiviteter som vila/avkoppling, odling m m. Tomterna ger dock begränsade möjligheter till lek och gemensamma aktiviteter, då de mera har karaktären av privata "finrum", förlängning av vardagsrummet.

Institutioner

Institutionerna utgör ett viktigt inslag i parkstrukturen i Vännäs/by. De ingår ej i den stadsplanlagda parkmarken men sköts av gatusektionen och utnyttjas också delvis som allmän parkmark.

Andelen anlagd park är mycket liten och institutionerna borde därför, tillsammans med anläggningarna, vara ett viktigt komplement till denna.

Institutionerna, vilka innefattar daghem, skolor, ålderdomshem m fl, är centralt belägna och är därför attraktiva ytor. I dag är de relativt torftigt planerade, ofta öppna, blåsiga stora gräsytor utan några vegetationsinslag. Enstaka buskage, sittbänkar, några lekredskap är ofta det enda som finns och områdena utnyttjas inte i den utsträckning som man skulle kunna tro mot bakgrund av det övriga utbudet av parkmark. En mera medveten planering och skötsel av institutionernas tomtmark skulle kunna bli ett värdefullt tillskott för Vännäs/by-borna.

Koloniområden

Befintliga koloniområden ligger så avsides från tätorterna att de ej kan sägas påverka parkstrukturen. Det är däremot viktigt att framhålla att befintliga områden ej räcker till. Behov för nya koloniområden finns i alla grannskap, något som bör beaktas vid kommande planeringsarbete.

Figur 2:23. Institutionsmark - Hammarskolan

Kyrkogårdar, begravningsplatser

I båda orterna ligger begravningsplatsen/kyrkogården i utkanten av bebyggelsen. Beroende på övriga utbudet av park- och strövområden utnyttjas de ej i någon nämnvärd utsträckning för annat än avsett ändamål. De har dock stor betydelse som inslag i landskapsbilden och har som sådant stort visuellt värde. Viktigt att eventuella framtida utvidgningar utformas med tanke på att de kan komma att få större betydelse som en del i parkstrukturen.

Allemansrättslig mark - "Tätortsnära vistelsemark"

Som tidigare nämnts har Vännäs/by riklig tillgång på lättillgängliga natur- och strövmarker. Dessa ansluter på flera punkter direkt till befintlig bebyggelse.

Dessa områden är ej säkerställda på något sätt och sköts helt enligt markägarnas godtycke. Eftersom den allemansrättsliga marken är viktig, framför allt för de områden som saknar stadsplanlagd naturmark, bör man diskutera hur den tätortsnära skogsmarken kan säkerställas.

2.6 Parkmarkens användning

I syfte att få mera kunskap om hur parkmarken i Eslöv respektive Vännäs/by utnyttjas och används, genomfördes en intervju- och enkätundersökning under tiden juni-december 1982. Undersökningen utfördes i huvudsak av Anita Svensson, Umeå, vilken också svarat för sammanställningen av materialet. Vi har kort sammanfattat de viktigaste slutsatserna, vilka presenteras nedan. Materialet i sin helhet finns att tillgå hos författarna. (Frågeformulären redovisas i bilaga 2:2 och 2:3.)

Inledningsvis skall också sägas att undersökningen ej kan användas som grund för generella slutsatser för parkers utnyttjande i andra orter än de beskrivna. Därtill är undersökningen för liten och urvalsmetoden för "ovetenskaplig".

Studien är ett sätt att försöka finna lämpliga tillvägagångssätt vid ev framtida, mera omfattande undersökningar. Studien ger vissa ledtrådar angående parkmarkens användning i just Eslöv och Vännäs/by och utgör en del av bakgrundsmaterialet vid vårt arbete med parkprogrammet för respektive ort.

2.6.1 Intervjuundersökningen

Totalt genomfördes i Eslöv och Vännäs/by 100 st intervjuer i respektive ort. Könsfördelningen bland de intervjuade var hälften kvinnor, hälften män och åldersfördelningen var 25 % inom vardera kategorin; barn: ca 5-12 år, ungdomar: ca 13-19 år, vuxna: ca 20-59 år och pensionärer: ca 60 år och däröver.

Intervjuerna gjordes vid varierande väderlek, veckodag och tidpunkt på dagen för att nå så många kategorier som möjligt.

Intervjuerna skedde enligt ett i förväg upprättat formulär, (se bilaga 2:2), varefter svaren sammanställdes och tolkats. I samband med intervjun nedtecknades också vissa bakgrundsvariabler vilka kan vara av intresse vid tolkningen av svaren.

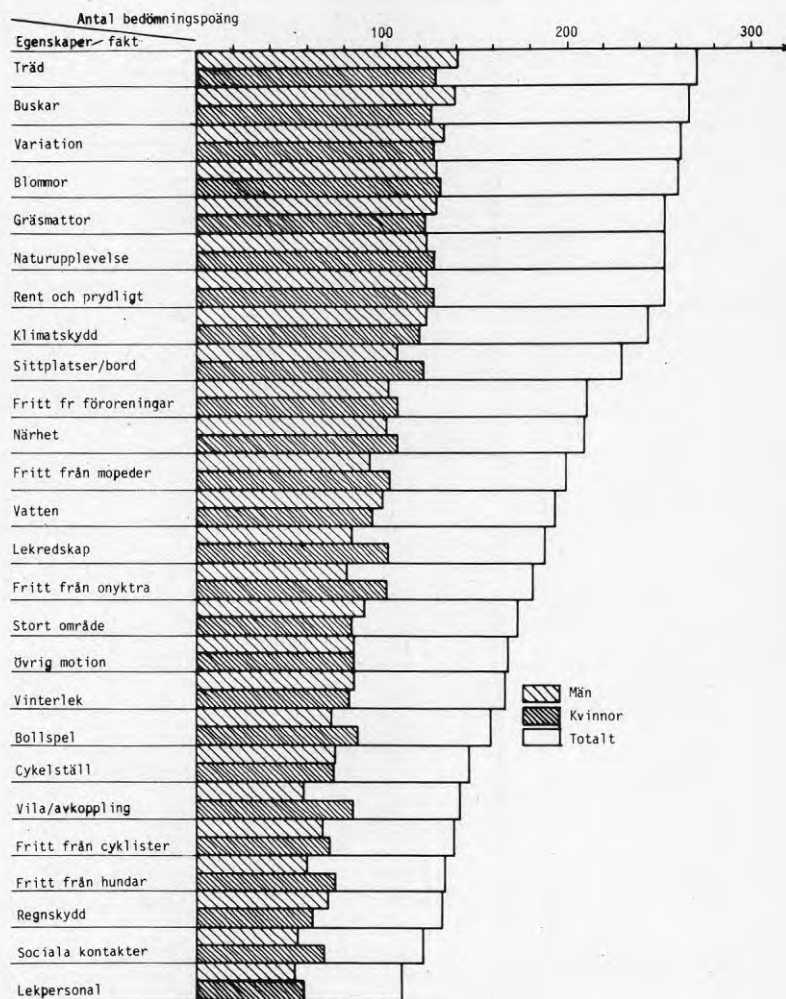
	<u>Eslöv</u>	<u>Vännäs/by</u>
<u>Bakgrundsvariabel:</u>		
studerande	32 %	33 %
yrkesarbetande	23 %	27 %
hemmavarande (frivilligt och ofrivilligt)	33 %	30 %
villa, rad- eller kedje- husboende	52 %	71 %
flerfamiljsboende	48 %	29 %
tillgång till bil (direkt eller inom familjen)	76 %	65 %
fritidshus eller kolonilott	20 %	31 %

Dessa bakgrundsvariabler är intressanta så till vida att siffrorna reflekterar de skillnader mellan orterna som beskrivits i kap 1, framför allt skillnaderna i boendeform slår igenom bland undersökningsindividerna.

Nedan följer en sammanställning i punktform av resultatet från intervjuundersökningen. För ytterligare information hänvisas till det fullständiga materialet.

- i Eslöv var promenader det vanligaste sättet att förflytta sig. Pensionärer använde sig uteslutande av promenader.
- i Vännäs/by var cykel det vanligaste sättet, förutom för pensionärerna vilka promenerade.
- i Eslöv upplevde samtliga att de fritt kunde röra sig inom samhället.
- i Vännäs/by upplevde 31 % att de var förhindrade att fritt röra sig inom samhället och av kategorin pensionärer upplevdes detta av hela 60 %. För samtliga kategorier berodde detta på få och dåliga gång- och cykelförbindelser, trafiken i allmänhet och dåligt underhållna gator/vägar.
- i Eslöv kunde man acceptera en promenad/cykeltur på 5-10 min för att ta sig till en park för dagligt utnyttjande. För att nå ett utflyktsmål eller dylikt kunde man tänka sig en promenad på ca 30 min, alternativt 30 min med buss/bil/tåg.
- i Vännäs/by var 10-15 min med cykel ett acceptabelt avstånd till en park för dagligt utnyttjande. Barn hade något lägre tidsram medan pensionärer föredrog 20-25 min promenad. Avståndet till ett utflyktsmål var däremot betydligt längre då man kunde acceptera 1-2 tim med buss/bil/tåg.
- i Eslöv var det vanligast att man besökte parker/friytor, oberoende av typ, 1 - flera gånger/vecka.
- i Vännäs/by besöktes områden/parker som "Vännäsbadet" och "Strandpromenaden" 1 - flera gånger/vecka. Övriga parker besöktes någon enstaka gång.
- både i Eslöv och Vännäs/by besöktes parkerna helst i grupp och huvudsakligen på:
 - sommaren
 - vardagarna
 - eftermiddagen
- de vanligaste aktiviteterna i Eslövs parker var leka med barnen, rasta hunden, promenera, koppla av, m fl.
- i Vännäs/by var de vanligaste aktiviteterna av "social" karaktär d v s, umgås, sitta och prata m m.
- i Eslöv uppfattades avsaknaden av blommor, möjligheter till naturupplevelser, vinterlekar och sociala kontakter som stora brister. Likaså saknade man dricksvatten, sittplatser/bord, regnskydd och cykelställ. En annan brist var högt slitage och/eller dåligt underhåll.
- I Vännäs/by saknades främst variation i terrängen, träd, buskar och blommor, möjligheter till bollspel och vinterlekar m m. Man saknade också lekredskap, cykelställ och sittplatser/bord m m.
- i både Eslöv och Vännäs/by upplevde man föroreningar från hundar som ett störande problem.
I Eslöv uppfattade man dessutom mopedister och onyktra som störande faktorer.
I Vännäs/by upplevdes trafikbuller och tågtrafiken som störande.

Intervjupersonerna tillfrågades också om vilka egenskaper/faktorer som var viktigast i en park. Svarens poängsattes enligt den rangordning som angivits och efter en sammanställning så visade sig följande bild av vilka egenskaper/faktorer som ansågs viktigast av intervjupersonerna i Eslöv.

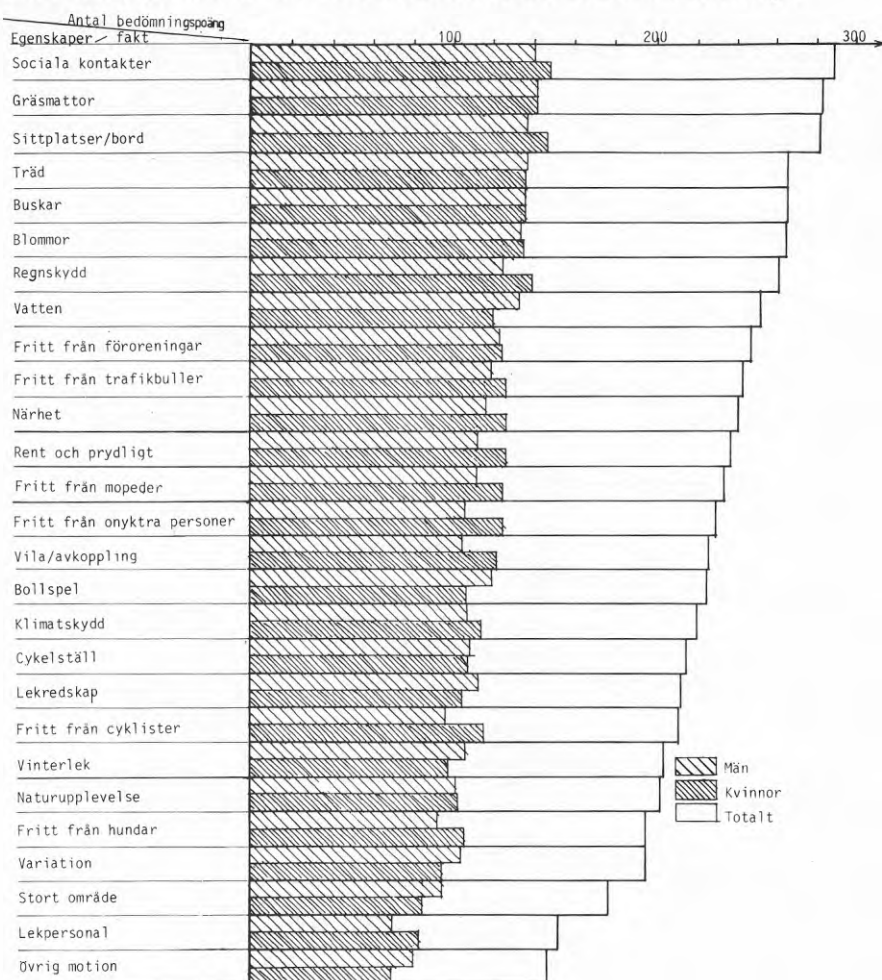
Figur 2:24. En parks viktigaste egenskaper/faktorer enligt intervjuundersökningen i Eslöv

Av diagrammet kan vi se att:

- tillgång till träd, buskar, blommor och gräsmattor samt
 - variation i växlighet och terräng
- ansågs vara de viktigaste egenskaperna/faktorerna.

Samtliga ålderskategorier ansåg detta. Kategorin barn gjorde dock ett tillägg och det var att även lekredskap var viktiga.

I Vännäs/by gav resultatet en annan bild av vilka faktorer som är viktiga.

Figur 2:25. En parks viktigaste egenskaper/faktorer enligt intervjuundersökning i Vännäs/by

Även i Vännäs/by fäste man stor vikt vid gräsmattor, träd, buskar och blommor. Viktigast ansågs dock möjligheten till sociala kontakter. I Vännäs/by varierade dock svaren från olika ålderskategorier, vilket är en förklaring till den något jämnare profilen i diagrammet.

Barn ansåg närhet, gräsmattor, lekredskap och stort område som allra viktigast. Ungdomar ansåg möjligheten till sociala kontakter, sittplatser/bord som viktigast. Kategorin vuxna värdesatte tillgång till buskar, blommor, gräsmattor samt vila/avkoppling. Pensionärerna slutligen hade samma uppfattning som de vuxna men fäster även stor vikt vid frihet från störningar, exv trafikbuller, föreningar, cyklister, onyktra m fl.

2.6.2 Enkätundersökningen

Ett enkätformulär, (se bil 2:3), utsändes till olika institutioner och organisationer vilka ombads att svara utifrån sina respektive önskemål, behov och erfarenheter.

Nedan följer en sammanställning av de enkätsvar vilka slutligen, (efter flera påminnelser), kommit in. Först redovisas vilka typer av organisationer/institutioner som ingår i studien.

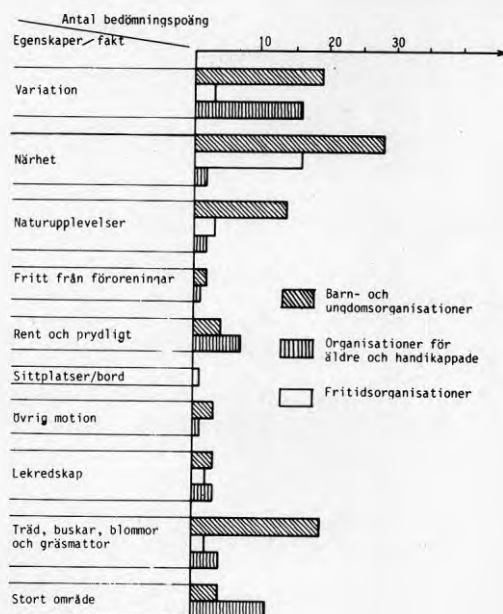
<u>Organisation:</u>	<u>Eslöv</u>		<u>Vännäs/by</u>	
	Besvarade (utsända)		Besvarade (utsända)	
1. daghem	5	(5)	2	(2)
förskolor	2	(2)	3	(6)
skolor	4	(6)	3	(8)
fritidshem	2	(2)	1	(2)
bidragslekplatser	-	-	5	(11)
2. vårdinstitutioner för äldre o handikappade PRO (Pensionärernas Riksorganisation)	2	(2)	1	(2)
PRO (Pensionärernas Riksorganisation)	-	-	1	(1)
3. politiska organisationer	-	(1)	-	(7)
4. religiösa organisationer	1	(4)	-	(4)
5. ideella fritidsorganisationer	7	(11)	6	(22)
	23	(33)	22	(65)

Vid den fortsatta bearbetningen valdes, pga det låga antalet enkäter, att sammanföra de olika organisationskategorierna i tre huvudgrupper. Dessa benämnes fortsättningsvis för barn- och ungdomsorganisationer (motsvaras av pkt 1 ovan), organisationer för äldre och handikappade (motsvaras av pkt 2 ovan) samt för fritidsorganisationer (motsvaras av pkt 4 och 5 ovan).

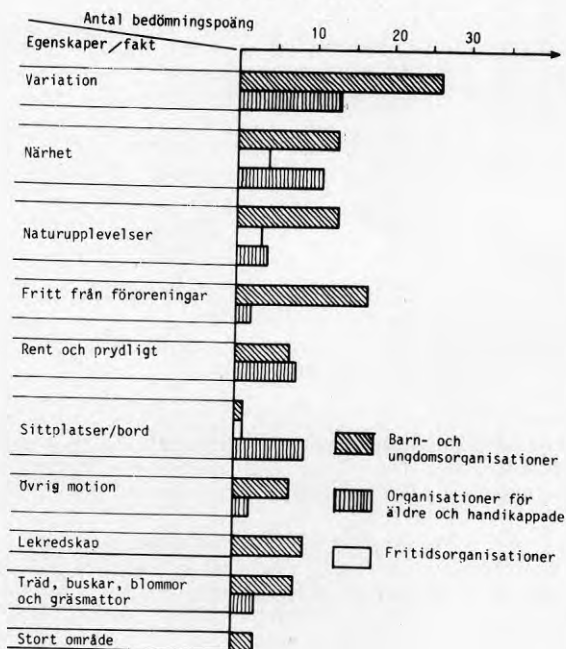
- i både Eslöv och Vännäs/by var det vanligast att man besökte parker av kategorin promenadområde/friluftsparker, exv Onsjöparken, Allmänningen i Eslöv och området vid Vännäsbadet och längs Umeälven i Vännäs/by.
Organisationer för äldre/handikappade skilde sig dock från övriga genom att man föredrog anlagda parker med karaktären finpark, exv Stadsparken, Stallhagen i Eslöv och Stadsparken, Järnvägsparken, Oscarsparken i Vännäs/by.
- i Eslöv utnyttjade man huvudsakligen promenader för att ta sig till parkerna. Organisationer för barn och ungdom samt äldre och handikappade utnyttjade promenader till 77 respektive 50 %. Fritidsorganisationerna utnyttjade promenader endast till 18 %. Bil, (49 %), samt cykel, (33 %), var ett vanligare transportmedel för denna typ av verksamhet.
Endast 2 % av antalet tillfrågade utnyttjade någon form av allmänna kommunikationer.

- även i Vännäs/by var promenader det viktigaste transportsättet. Barn- och ungdomsorganisationer utnyttjade dock även cykeln i stor utsträckning, (promenader 49 % - cykel 22 %). Organisationer för äldre och handikappade utnyttjade promenader till hela 65 %. Fritidsorganisationerna utnyttjade också huvudsakligen promenader, (40 %), och cykel, (40 %). Endast 6 % av de tillfrågade utnyttjade allmänna kommunikationer.
- i Eslöv upplevde barn- och ungdoms- samt fritidsorganisationerna att korsningar med starkt trafikerade vägar var ett problem. Organisationer för äldre och handikappade upplevde en del problem med höga trottoarkanter och dåliga asfaltbeläggningar.
- i Vännäs/by upplevde samtliga problem med järnvägsövergångar, allmänt dåligt underhållna gator/vägar samt korsningar av huvudvägar.
- vanligast var, både i Eslöv och Vännäs/by, att parkerna besöktes 1 - flera gånger/vecka. Enda undantaget från detta var organisationerna för äldre och handikappade i Vännäs/by, vilka besökte parkerna 1 - 3 gånger/månad.
- både i Eslöv och Vännäs/by besöktes parkerna oftast på:
 - o våren, sommaren och hösten
 - o vardagarna
 - o eftermiddagen
- i Eslöv var de vanligaste aktiviteterna att titta på fåglar/växter, umgås samt promenera.
- i Vännäs/by var de vanligaste aktiviteterna leka med barnen, sitta och prata samt umgås. Inom parkerna av typen promenadområde/fri-luftspark var det också vanligt att man åkte skidor, motionerade och promenerade.
- i Eslöv upplevdes avsaknaden av vatten, regnskydd, i vissa parker sittplatser/bord samt lekredskap, som en brist. Otillräckligt antal cykelställ var ytterligare en brist.
- även i Vännäs/by saknades regnskydd, lekredskap och ytterligare cykelställ. Man saknade också möjligheter till bollspel.
- i Eslöv upplevde man mopedister, föroreningar och trafikbuller som störande.
- i Vännäs/by var cyklister, föroreningar och hundar störande faktorer.
- samtliga organisationer inom båda orterna ansåg att tillgången på parker och grönområden var viktig för verksamheten. Det är en förutsättning för möjligheter till miljöombyte, naturstudier samt motions- och lekmöjligheter. Man ansåg både i Eslöv och Vännäs/by att de viktigaste egenskaperna hos en park var närhet, möjlighet till naturupplevelser samt variation i växtlighet och terräng.

Mera preciserat redovisar de olika organisationerna en värdering av egenskaperna enligt följande diagram.

Figur 2:26. En parks viktigaste egenskaper/faktorer enligt enkätresultaten i Eslöv

Figur 2:27. En parks viktigaste egenskaper/faktorer enligt enkätresultaten i Vännäs/by

Avslutningsvis gavs de enskilda organisationerna möjlighet att uttrycka kommentarer och synpunkter på befintliga respektive önskade friytor, vilket nedan redovisas genom citeringar direkt ur enskilda frågeformulär:

Eslöv

"stora samt icke-ömtåliga friytor är en nödvändighet som fysiska och psykiska andningshål i en tätort"

"för undervisning är naturliga friytor ett måste"

"gör parker/grönområden barnvagns- och rullstolsvänligare"

"satsa mer på parker/grönområden med s k vild karaktär, det blir både billigare och trivsammare"

"satsa mer resurser på allmänna kommunikationsmedel till redan befintliga parker/grönområden i stället för på iordningställande av nya"

Vännäs/by

"fa, välskötta områden är bättre än många som sköts illa"

"parker/grönområden behöver nödvändigtvis inte alltid vara kortklippta och välfriserade - högt gräs och vilda blommor ger fantastiska naturupplevelser och lekmöjligheter för barn i alla åldrar"

"träd, stenar och små vattensamlingar är många gånger bättre än dyrbara pedagogiska lekredskap"

"alla parker/grönområden bör vara handikapp- och rullstolsvänliga"

"rastning av hundar och katter bör totalförbjudas inom samhället och dess friytor"

"sköt om de parker/grönområden som redan finns i stället för att planera nya"

2.6.3 **Slutsatser**

De slutsatser man kan dra av denna undersökning är inte sensationella på något sätt. Snarare är det så att de befäster en rad allmänna antaganden och redan befintliga kunskaper.

Vare sig uppfattningen om befintliga friytor eller bilden av "ideal-parken" skiljer sig nämnvärt åt mellan olika individer eller grupper. Några mera genomgripande skillnader, vilka kan hänföras till olika lokala förhållanden, kan heller inte urskiljas.

Den ideala parken, som den beskrevs av de individer/grupper vilka ingår i studien, är en centralt belägen yta med rikligt och omväxlande vegetationsinnehåll samt varierad topografi. Till ytan skall ett system av väl underhållna gång- och cykelvägar ansluta. Möbleringen inom ytan skall utgöras av ett tillräckligt antal sittplatser och bord samt naturliga och konstruerade lekredskap, regn- och klimatskydd. Vidare bör denna "oas" vara fri från alla typer av föroreningar, trafikbuller

samt mopeder. Slutligen bör den vara ren och prydd samt väl underhållen. Denna uppfattning styrktes av att man bland befintliga parker allmänt föredrog de äldre parkerna med uppvuxen vegetation och ett mera sammansatt innehåll samt parkmark av naturmarkskaraktär.

I Eslöv föredrog man parker som (ej rangordnade) Stadsparken, Stallhagen, Åselunden, Slätterängen, Onsjöparken, Allmänningen och Trollsjön. De är samtliga mera sammansatta och de parker vilka av tradition använts mest.

I Vännäs/by föredrog man parker som (ej rangordnade) Stadsparken, Oscarsparken, Järnvägsparken, området vid Vännäsbadet och längs Umeälvens strand. Förutom de två sistnämnda är detta centralt belägna "finparker" av traditionell typ. De sistnämnda är belägna i anslutning till bebyggelsen och består av naturmarkspartier samt en anläggning för friluftsbad.

De brister man upplevde i båda orterna var främst avsaknaden av "möblering" i parkerna samt problemet med olika störningar. Vidare ansåg man också att möjligheterna till aktiviteter under vintersäsongen var alldeles för få.

En viktig slutsats man kan dra av detta är att både anlagda parker och parkmark av naturmarkskaraktär behövs. Detta märks på att man föredrar båda typerna, d v s de kompletterar varandra. Detta beror främst på att de vänder sig till olika grupper.

I Vännäs/by, där de flesta föredrog mera naturmarksbetonad parkmark, avvek gruppen pensionärer genom att helt föredra den näraliggande "finparken". Detta torde (enligt undersökningen) bero på att den åldersgruppen är mindre rörlig, saknar bil samt till stor del bor i flerfamiljshus utan omfattande kvartersmark.

Man kan därför säga att den viktigaste slutsatsen för Vännäs/by är att det behövs **både** anlagd parkmark och naturmark för att tillfredsställa olika gruppers behov. Detta talar mot den diskussion som förs i Vännäs/by där tesen: "Vi behöver inga parker för vi har skogen", är ett huvudargument för att ej tillföra "parkförvaltningen" ytterligare resurser.

Huvudslutsatsen för Eslöv är att den relativt stora arealen anlagd parkmark behöver kompletteras av parkmark med naturmarkskaraktär. Eftersom naturförutsättningarna saknas, så bör man på sikt arbeta för att tillskapa sådan parkmark. Något som är ytterligare ett stöd för parkförvaltningen vid äskandet om tilläggsanslag etc.

Som tidigare nämndes är det svårt att dra några generella slutsatser om skillnaderna mellan de två orterna trots så skilda förutsättningar. Dels är underlaget för litet för att göra några klara ställningstaganden, dels är det svårt att veta hur pass "nära" sanningen svaren ligger.

En erfarenhet av denna undersökning kan därför sägas vara att man bör ge utrymme för mera individualiserade svarsformuleringar för att inte styra svaren. Det är lätt att svara med argument och formuleringar från den allmänna debatten i media, organisationer etc och man bör därför göra mera djuplodande intervjuer för att komma ifrån detta.

Trots att man inte skall tillmäta undersökningen för stort värde, är det intressant att märka att trots att de flesta egenskaperna/faktorerna bedömts relativt lika (se figur 2:24, 2:25), finns det tre stycken som skiljer sig mycket mellan de båda orterna.

- o Möjligheten till sociala kontakter - toppvärde i Vännäs/by, bottenvärde i Eslöv.
- o Regnskydd - högt värde i Vännäs/by, lågt i Eslöv.
- o Naturupplevelser - högt värde i Eslöv, lågt i Vännäs/by.

Beror detta på att man saknar sociala kontakter, att det regnar mycket och att man "inte ser skogen för bara träd" i det norrländska, skogsrika Vännäs/by?

Beror detta på att man saknar den natur som inte finns men inte tänker på värdet av kontakter i ett regnfattigt, tätbefolkat Eslöv mitt ute på skånska slätten?

Eller beror det på något annat?

En intressant frågeställning - utgångspunkt för ytterligare forskning!

2.7 Sammanfattning/slutsatser

Friyornas fördelning

Friyorna har en mycket ojämn fördelning inom tätorterna. I Vännäs har grannskapet Lägret den lägsta parkarealen, men det finns näraliggande skogsmark som kan utnyttjas.

I Eslöv är det ont om friytor i centrum, både på parkmark och inom kvarteren. Det är också stora skillnader mellan de övriga grannskapen. Småhusområdena har trots den glesa bebyggelsen större tillgång på parkmark än flerbostadsområdena.

Järnvägen och starkt trafikerade gator är barriärer som begränsar möjligheterna att kompensera brister i ett grannskap med friytor i närheten. Detta gäller speciellt för barnen som bör kunna nå sina lek-områden på ett trafiksäkert sätt.

De trafikskyddade friyorna på tomtmark nära bostaden är viktiga för de människor som vistas i bostadsområdet hela dagen, speciellt de yngre barnen. Markens utformning har stor betydelse för hur ytorna kan användas. I de grannskap där tillgången på parkmark är låg är det speciellt viktigt att gårdarna i flerbostadsbebyggelsen håller en hög kvalitet.

Vännäs

Vännäs/Vännäsby präglas av det omgivande landskapet. Bebyggelsen är samlad längs Umeälven och omsluts av skog och jordbruksmark. Vännäsborna har god tillgång på stora näraliggande strövområden. Den anslutande skogen är också näraliggande lek och vistelsemark för många Vännäsbor, men det har i dag inte tagits några initiativ för att säkerställa en rekreativvänlig skötsel av den tätortsnära skogen. Den största delen av parkmarken inom tätorten består också av naturmark och odlad mark.

De flesta av invånarna bor i gles småhusbebyggelse. Skogen och den egna tomten är viktiga friytor. Ett komplement till dessa ytor är de traditionellt utformade finparkerna i centrum, lekplatsdominerade små bostadsparker, skolgårdarnas bollplaner och några ytterligare promenadmål och träffpunkter, som t ex friluftsbadet.

Den sociologiska studien visar att man i Vännäs/by ansåg att parkens viktigaste funktion är social, ett ställe där man kan träffas med tillgång på sittplatser och bänkar i en varierad omgivning.

I Vännäs/by är en stor del, ca hälften, av parkarealen skog och en mycket liten del anlagd park och lekplatser ca 6 %. Institutionsmark och fritidsanläggningar har större betydelse som rekreativmark där jämfört med Eslöv.

Eslöv

I Eslöv är gränsen mellan stad och land skarp. Eslövbarnas rekreativområden är den anlagda parken förutom de nära ytorna villaträdgården och flerbostadskvarterets gård. Utanför tätorten breder den intensivt uppodlade slätten ut sig. Bristen på tätortsnära naturmark har inte kompensats av anlagd natur inom Eslöv.

I Eslöv bor en stor del av invånarna i flerfamiljsbostäder. Deras friytor på tomtmark är mycket mindre jämfört med småhusområdenas tomter. Gårdarna saknar ofta många av de kvaliteter som villaträdgården har. Många gårdar har mycket begränsade friytor. Flerbostadsbebyggelsen ställer ytterligare krav på att den gemensamma parkmarken har ett varierat innehåll.

Av den totala parkmarken i Eslöv är det bara 60 % som är användbar för rekreation. Av denna mark, vistelsemarken, är 70 % anlagd park. Av den anlagda parken utgörs ca 10 % av de äldre parkerna i centrum. De övriga 90 % utgörs av nyare bostadsparker.

Denna helt dominerande del av vistelsemarken har ett likformigt utseende. Det är öppna partier med stora gräsytor, lekredskap och bollplaner. Vad som saknas är en ombonad och upplevelserik miljö som skulle kunna användas på ett mera mångsidigt sätt. Att anlägga "natur" kan vara ett sätt att förbättra de öppna parkerna till en rimlig kostnad.

I den sociologiska studien framkom att man saknade parker med "vild" karaktär, och man saknade "naturupplevelsen". De egenskaper som man värderade högst hos en park var en "större variation i växtlighet och terräng".

Man kan se dessa synpunkter som en illustration till de viktigaste bristerna hos friytorerna i dag.

Några slutsatser:

- o I Vännäs är det väsentligt att man säkerställer en rekreationsanpassad skötsel av den viktiga tätortsnära skogsmarken.

Med de knappa resurser som finns bör man se över vilka möjligheter det finns att berika institutionsmarken och fritidsanläggningarna med avseende på innehåll och utformning, för att kunna samutnyttjas av de kringboende för bl a lek och bollspel.

- o I Eslöv är man helt beroende av den anlagda parken som rekreationsmark. Det är låg kvalitet på parkmarken från 60-70-talet. Man upplever också en brist på natur.

Parkmarken är mycket ojämnt fördelad inom tätorten. Speciellt i de centrala delarna är det mycket ont om friytor.

3 PARKMARKENS FÖRVALTNING

3.1 Organisation

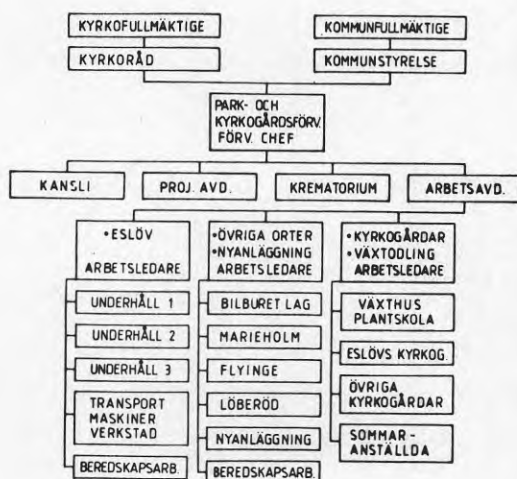
Eslöv

Skötseln av de kommunala grönområdena handhas av en direkt under kommunstyrelsen lydande parkförvaltning, som även svarar för anläggning och skötsel av andra kommunala förvaltningars yttre anläggningar efter särskild beställning.

I princip svarar parkförvaltningen för kommunens totala friyteskötsel, med undantag för de fritidsanläggningar där vaktmästare tjänstgör. Denna samlade friyfeförvaltning, som även innefattar de elva kyrkogårdarna inom Eslövs kyrkliga samfällighet, medför att den samlade arbetsvolymen ger underlag för bättre maskininvesteringar, fler personalkategorier, verkstad, växthusanläggning m m som annars vid delad friyfeförvaltning inte kunde motiveras. Parkförvaltningens projekteringsavdelning utför erforderlig projektering av grönområden, kyrkogårdar och kommunal tomtmark samt fritidsanläggningar efter särskild beställning. Under parkchefens ledning är arbetsavdelningen uppdelad på tre sektioner med en ansvarig arbetsledare för varje sektion.

Den parkpersonal som arbetar med anläggnings- och skötselarbeten på grönområdena m m är uppdelad i lagenheter som arbetar distriktsvis. Centralorten Eslöv är indelad i tre skötseldistrikt. Därutöver tjänstgör viss personal distriktsövergripande med gräsklippning, traktorkörning, reparationer och växtproduktion.

Utöver ordinarie parkarbetarpersonal sysselsätts ett tiotal beredskapsarbetare med varierande arbetsuppgifter.

Figur 3:1. Eslöv, parkförvaltningens organisation

Vännäs

Skötseln av den kommunala parkmarken handhas av gatusektionen vilken är en sektion av den tekniska avdelningen. Gatusektionen svarar bl a för parkverksamheten omfattande planering, projektering, anläggning och underhåll av kommunens parkanläggningar och planteringar, lekplatser och strövområden.

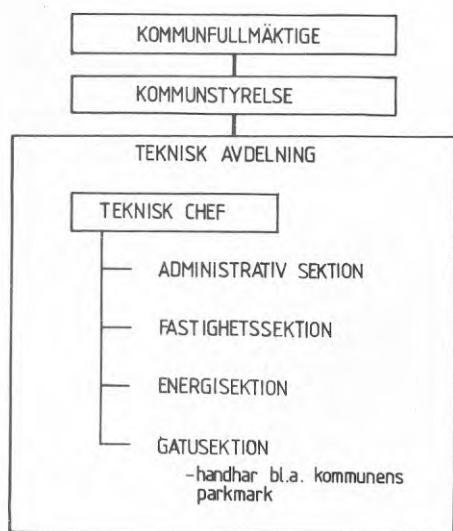
Gatusektionen svarar även efter överenskommelse med andra förvaltningar för projektering, anläggning och underhåll av kommunal tomtmark vid skolor, barndaghem, ålderdomshem, kommunala flerfamiljshus samt fritidsanläggningar.

Vidare finns en helt fristående fritidsgrupp som handhar skötsel av främst de fasta anläggningarna, typ idrottsplatser. Dessa tjänster är av karaktären "vaktmästeri" och en stor del av skötsel och innehåll "köps" därför av gatusektionen.

Denna uppdelning av resurserna innebär svårigheter att samordna planeringen och samutnyttja personal och maskiner.

De små resurserna innebär att det inte finns någon projekteringsverksamhet inom den kommunala park- och fritids-"förvaltningen". Personalen har hela kommunen som arbetsområde, men verksamheten är till största delen förlagd till Vännäs/by.

Utöver ordinarie fast anställd personal (1 st!) sysselsätts ca 15-talet skolungdomar under tiden maj-augusti. Ungdomarna arbetar i 14-dagarsperioder och totalt sysselsätts 100-talet ungdomar under sommarsäsongen. Till detta kommer några säsongsanställda.

Figur 3:2. Vännäs, förvaltningens organisation

3.2 Skötsel

Skötseldifferentiering

Eslöv

Parkmarken sköts enligt en skötselnivåklassificering, som anger att parkmarken sköts med olika intensitet. Indelningen är gjord i tre klasser.

1. De centrala parkerna klassificeras som **finparker**, vilket innebär en stor skötselinsats med daglig tillsyn.
2. **Allmän park** innebär veckovis återkommande skötselåtgärder. Hit räknas merparten av den anlagda parkmarken.
3. **Strövområden och naturmark** erhåller endast punktinsatser vid behov.

Vännäs

Allmänt prioriteras centralt belägna parker. Dessa kräver stora skötselinsatser på grund av sin karaktär av "finpark" och att en nyanlagd park är under uppbyggnad.

Institutioner t ex skolgårdar, daghem och anläggningar på parkmark t ex lekplatser har i de flesta fall en låg skötselstandard även sett i förhållande till sin ofta spartanska utformning.

Bland tätortens alla "gräsparker" har en försiktig skötseldifferentiering börjat genomföras med hjälp av slaghack. Denna används på perifert belägna ytor, vissa vägslänter m m.

Stadsplanelagd parkmark som består av naturmark sköts genom enstaka punktinsatser t ex gallringar och röjningar. Skötselplaner saknas.

Skötselkostnader

Eslöv

Parkförvaltningens driftbudget för 1982 uppgick till 6 532 000 kronor, varav 2 787 000 kronor var avsatta för underhåll av parker och lekplatser. (Notera att budgeten omfattar hela Eslövs kommun.)

I centralorten sköter man 108 ha av den stadsplanelagda parkmarken och 52 ha åt andra förvaltningar.

Skötselkostnadsredovisning sker för de tre olika skötseldistrikten i form av 12 olika konton per distrikt. Kostnaderna för en enskild parkyta och insatsernas omfattning på mera respektive mindre skötselkrävande ytor kan ej utläsas utan att gå tillbaka till de enskilda timkorterna.

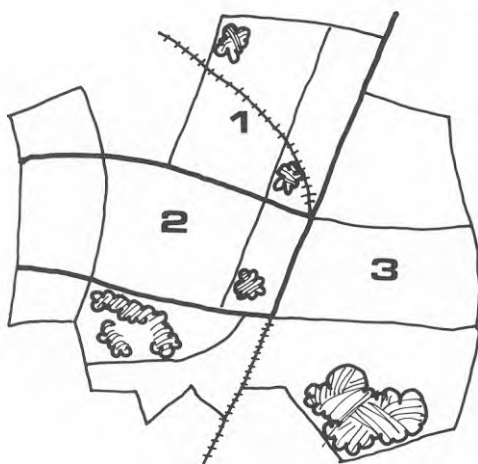
Skötselkostnaderna är i princip ospecificerade, då skötselkontot 01- "underhåll" tar 50-60 % av de totala skötselkostnaderna i de tre distrikten. Detta konto innebär bl a pappersplockning, ogrärensning, kanthuggning, plantering av buskar, besprutning, lagning av hårdgjorda ytor m m.

Gräsklippning, som är näst störst, tar ca 10-15 % av de totala skötselkostnaderna.

Med hjälp av skötselkostnadsredovisningen för varje distrikt kan skötselkostnad per kvadratmeter parkmark och skötselkostnad per invånare i de olika distrikten räknas fram (från 1981). Beroende på redovisningssystemet kan ej uppgifter för de olika grannskapen redovisas.

Skötsel- distrikt	Skötselkostnad/ m ² och år	Skötselkostnad/ inv och år
1	2,60 kr	186 kr
2	2,90 kr	156 kr
3	0,70 kr	120 kr

Den stora skillnaden mellan skötseldistrikt 1 och 2 jämfört med distrikt 3, med avseende på skötselkostnad per m² och år, beror på den relativt sett ringa areal parkmark som finns i skötseldistrikt 3 och att det ej finns några parker som motsvarar finparkerna i distrikt 1 och 2. Att skillnaden i kostnad per invånare och år ej är lika markant förklaras av att invånarantalet i distrikt 3 är betydligt lägre än 1 och 2.

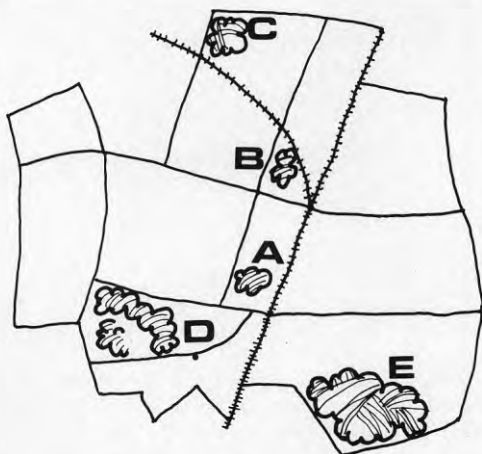
Figur 3:3. Eslöv, skötseldistrikt

Skötselkostnader, under perioden 1981-07--1982-06, för fem parker har tagits fram genom att gå igenom alla tidkort. Materialkostnader ingår ej i de framtagna kostnaderna.

Parkerna har valts utifrån nu gällande skötselklasser.

Klass 1 "finpark"	A Stadsparken	5,35 kr/m ² och år
	B Föreningstorget (stensatt yta)	1,95 kr/m ² och år
Klass 2 allmän park	C Onsjöparken	0,65 kr/m ² och år
	D Hällan	0,65 kr/m ² och år
Klass 3 strövområden och naturmark	E Abullahagen	0,05 kr/m ² och år

Tabellen visar att det är markanta skillnader i skötselkostnader mellan de utvalda parkerna. Stadsparkens höga kostnad intar en särställning, som eventuellt kan accepteras eftersom det bara är **en** park som är så "dyr". Om skillnaden skall vara så stor till de båda bostadsnärparkerna, Onsjöparken och Hällan, är svårt att svara på. Man kan dock anta att de bostadsnära parkerna har en viktigare social funktion än Stadsparken, som har karaktären av offentlig "prydnadspark". Vi ser också att strövområden som det råder stor brist på drar väldigt låga skötselkostnader.

Figur 3:4. Eslöv, parker för vilka skötselkostnader tagits fram

Vännäs

I centralorten sköter man 128 ha av den stadsplanlagda parkmarken och 13 ha åt andra förvaltningar.

Gatusektionens driftbudget 1982 för underhåll av parkmarken uppgick till 446 000 kronor och en kapitalbudget på 50 000 kronor för insatser av engångskaraktär.

Fritidsnämndens driftbudget för 1982 för underhåll av idrottsanläggningar, campingplatser och friluftsbadet uppgick till 275 000 kronor och en kapitalbudget på 280 000 kronor.

Någon dokumentation av hur stora skötselinsatser som tidigare lagts ned på tätortens parkmark finns inte. I syfte att klarlägga detta beslöts att en detaljerad tidredovisning för utförda arbeten inom varje parkyta skulle genomföras under sommarsäsongen 1982.

Tidkort samt förteckning över åtgärder sammanställdes och distribuerades bland den personal som har ansvar för den direkta parkskötseln.

Arbetsledarna ansvarade för att tidkorten fylldes i riktigt och för sammanställningen av materialet, vilket utgör ett värdefullt underlag vid diskussioner om behov och förslag till förändringar av skötsel och underhållsinsatser.

Materialets begränsning ligger i att det bara redovisar tidkostnad och att denna också innehåller vissa felmarginaler genom exempelvis glömska. Tidsstudien gäller också endast en begränsad del av säsongen, visserligen den mest intensiva, men den utelämnar helt vinteraspekten med snöröjning m m.

Mot bakgrund av dessa reservationer så använder vi materialet endast i jämförande syfte, d v s vi jämför olika procentsatser mellan de olika grannskapen.

Först en jämförelse över hur skötselinsatsen fördelas på de olika grannskapen.

Tabell 3:1. Fördelning av skötselinsatsen mellan grannskapen i Vännäs/by.

	Skötselinsats i % av total skötseltid	Parkareal i % av total parkareal
Vännäs köping	33 %	50 %
Lägret	19 %	7 %
Vännäs södra	17 %	10 %
Östra Hemberget	5 %	15 %
Gamla Vännäsby	26 %	18 %
Summa	100 %	100 %

Av tabellen framgår att de mest skötselkrävande grannskapen är Vännäs köping och Gamla Vännäsby. Dessa är också de mest centrala och sammansatta grannskapen. Övriga grannskap är villaområden från 70- och 80-talet, där skötselinsatserna är små. Detta trots att parkmarken rimligen borde vara under uppbyggnad och därmed förhållandevis skötselkrävande.

Vid en sammanställning av materialet utifrån olika skötselinsatser kan följande utläsas:

Tabell 3:2. Fördelning av skötselinsatserna för hela tätorten Vännäs/by. Skötselinsats i varje grannskap i procent av total skötselinsats.

Insats/ grannskap	Hela tät- orten, %	VK %	L %	VS %	ÖH %	V-by %
Gräs: Finklippning	47,1	46,5	40,5	35,4	40,7	61,2
Gräs: Slaghack	1,9	1,9	0,7	1,0	11,1	1,9
Buskage	11,1	12,1	23,7	-	-	9,5
Rabatter	18,2	15,0	10,6	21,4	6,5	15,7
Övrigt	21,7	24,5	24,5	42,2	41,7	11,7
	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

- o Hälften av alla personella insatser går åt till gräsklippning. Av dessa används slaghack mycket lite. Nästan samtliga parktytor i gruppen övrig parkmark finklipps, trots att de används mycket litet.
- o Skötsel och underhåll av buskage är mycket eftersatta trots de små arealer som förekommer. Nästan alla insatser satsas i dag på en nyanlagd platsbildning, Järnvägsparken i tätortens centrala delar (Lägret).

I "Vännäs södra", "Lägret" och "Östra Hemberget", med bostadsområden delvis under utbyggnad, saknas till stora delar en miljöskapande vegetation. Genomförda planteringar sköts inte alls.

- o Traditionen att använda utplanteringsväxter är påtaglig. Rabatter förekommer i centrala parker och på institutionsmark vilka kräver årliga, förhållandevis stora inköps- och underhållskostnader. De något billigare perennerna används bara i enstaka fall.
- o Kategorin "övrigt" varierar i de olika grannskapen beroende på innehåll. Genomförandet av enstaka punktinsatser kan ta stor del av de totala skötselinsatserna i ett grannskap. Det kan vara montering av lekredskap, reparationer, typ lagning av staket, fontän, underhåll av byggnader m m. Små insatser i form av gallring av vegetation inryms också här.
Anmärkningsvärt är att skötselinsatserna på naturmark är i det närmaste försumbar. Denna skulle med små skötselinsatser kunna vara betydligt mera värdefull än den är i dag.

I Vännäs/bys utbyggnadsområden, som alla ligger på jordbruksmark, saknas anlagd vegetation nästan helt. Detta trots att det i det närmaste är en total brist på naturlig vegetation.

De huvudsakliga skötselinsatserna utförs på anlagda parker, institutioner och tätortens torg. Även för den i dag förhållandevis låga standarden, så är resurserna otillräckliga trots att nästan alla insatser läggs på dessa ytor. Detta får dock inte tas som ett argument för att minska den centralt belägna parkmarken utan skall ses som ett bevis på att resurserna inte räcker till.

Hur skötselinsatserna fördelar sig på olika personalkategorier framgår av följande:

Gräsklippare	11,6 %
Slaghacksförare	1,9 %
Parkarbetare	23,9 %
Skolungdom	62,6 %

Tabell. Fördelning av skötselinsatser mellan olika arbetsgrupper.

Tabellen visar att kommunen i dag är beroende av skolungdom för att kunna upprätthålla någon skötsel av parkmarken och alla andra skötsel-ytor, t ex daghem och skolgårdar man har ansvar för på uppdrag av andra förvaltningar.

För skolungdom får detta ses som positiva sysselsättningstillfällen men det är definitivt inte någon bra permanent lösning. Arbetskraften är okvalificerad, kräver mycket handledning och erfarenhetsåterföring blir inte möjlig. Skolungdomen kan dock utgöra ett bra komplement till en utökad fast anställd och erfaren personalstyrka, som får svara för handledning och kontinuitet i parkskötselarbetet.

I en tätort av Vännäs/bys storlek får man pröva sig fram till personallösningar som kan bygga på flera olika verksamheter. Till exempel kan kombinationer som parkarbetare-vaktmästare, skogsarbetare, begravningsplatspersonal vara tänkbara lösningar i både små och stora sammanhang. Nya lösningar är också nödvändiga för att den fasta personalstyrkan skall kunna utökas.

3.3 Slutsatser

Inledning

Att anlägga park på tidigare jordbruksmark kräver stora ekonomiska insatser. I både Eslöv och Vännäs har jordbruksmark tagits i anspråk för byggande.

I Vännäs, trots att tillgång finns på naturmark och att skötselkostnaderna för denna under lång tid har varit små.

Bristen på naturmark i Eslöv har inneburit att den övervägande delen av parkmarken anläggs.

Prioritering av var skötselintensiteten skall vara hög respektive låg måste alltid utgå ifrån den socialt viktiga parkmarken. Denna kan därför komma att bestå både av svårskötta parkanläggningar i tätortens centrala delar och mera anspråklös parkmark i ytterområdena. Men man får heller inte glömma bort möjligheten att omvandla skötselkrävande ytor till mindre skötselkrävande utan att för den skull få en standard-sänkning. Således kan perifert belägna "gräsparker" överföras till ängar och naturliknande vegetation samtidigt som vistelsevärdet ökar och skötselinsatserna minskar.

Eslöv

Parkförvaltningen i Eslöv är mycket välorganiserad och har en hög status, något som ger Eslövs parkförvaltning en ganska unik ställning jämfört med andra parkförvaltningar i orter av motsvarande storlek.

Parktradition, medvetna politiker och tjänstemän samt det faktum att ca 85 % av parkmarken är anlagd på något sätt, är bidragande orsaker till förvaltningens utseende och uppbyggnad.

I dag är skötseldifferentiering begränsad till tre skötselklasser, där merparten anlagd parkmark sköts på likartat sätt, vilket innebär att såväl den övriga parkmarken som vistelsemarken utgör en stor del av den totala parkmarken och drar samma skötselkostnader.

Det kommer i framtiden att bli nödvändigt att budgetterande medel prioriteras, så att skötseln av den mest angelägna parkmarken håller en god standard. Det finns annars risk att resultatet blir en genomgående standardsänkning som för vissa ytor får drastiska konsekvenser. Prioritering av var skötselintensiteten skall vara hög respektive låg är nödvändig. En ökad "differentierad skötsel" måste således eftersträvas, varvid i första hand den socialt viktiga parkmarken måste prioriteras.

Av kap 2 framgår att tillgången på naturmark ej svarar mot efterfrågan. Avsaknaden av naturmark och de låga skötselkostnader som denna tar i anspråk är starka argument för att skapa ny "natur" inom tätorten. Delar av den befintliga parkmarken ges en mera naturliknande karaktär. Nyttillkommande parkmark bör också i större utsträckning anläggas som naturliknande ytor med t ex skogsdungar, ängsmark och liknande.

Det bör dock tilläggas att, i dagens sysselsättningsläge, sysselsätter förvaltningen många personer via AMS. Detta bidrar till att hålla en högre standard på parkmarken.

Skötselkonto 01 tar ca 50-65 % av de totala skötselkostnaderna i anspråk. En uppdelning, av detta konto, är nödvändig för att prioriteringar av dessa skötselåtgärder skall kunna göras.

Vännäs

Det splittrade förvaltningsansvaret motverkar ett effektivt resursutnyttjande. Avsaknad av parktradition och politiskt stöd har också bidragit till en ganska låg status för den gröna sektorn. En samlad förvaltning i Vännäs, som arbetar vidare utifrån gatusektionens erfarenheter, skulle innebära tillgång till större personella och tekniska resurser, en förutsättning för ett effektivt resursutnyttjande.

I Vännäs har kravet på bibehållen skötselnivå i de centralt belägna parkerna medfört en standardsänkning på många perifert belägna park- ytor.

En målinriktad skötselplanering saknas. Ett första steg vore genomförandet av skötseldifferentiering, som utförd på ett medvetet sätt skulle motverka en generell standardsänkning.

Man kan fråga sig om det i Vännäs är rimligt att **en** fast arbetsledare med säsongspersonal skall kunna hålla en acceptabel skötselstandard på så stora parkarealer och på andra ytor, typ skolor och daghem, för vilka man har skötselansvar.

I Vännäs finns inte några resurser att omfördela. Här behövs ökade ekonomiska resurser om parkmarken i framtiden skall kunna ges ett vettigt innehåll och en rimlig skötsel. I den årliga budgeten måste finnas utrymme både för skötseln av befintliga anläggningar men också medel för det resurskrävande uppbyggnadsarbetet av parker i nyanlagda bostads- områden.

4 PARKSTANDARD

4.1 Vad innebär en god parkstandard?

Parkstandard är ett mått på parkmarkens kvantitet och kvalitet men också en fråga om läge och inbördes samband. Vid diskussionerna om parkstandard är det också viktigt att komma ihåg tidsaspekten; standard i dag är en sak, potential, d v s framtida möjligheter en annan.

Parkstandard är därför inte bara en fråga om vilken funktion parkmarken har i dag, utan mera en diskussion kring de förutsättningar som finns och hur dessa kan utnyttjas på bästa sätt.

Vistelsemarkens kvalitet

Vilka dessa förutsättningar är beror av flera faktorer. De viktigaste är:

- Parkmarkens/enskilda parkers storlek : Bestämmer i viss mån vilka funktioner som kan inrymmas
- Avstånd från bostaden : Ju längre från bostaden en park ligger, desto mindre utnyttjas den
- Hur när man parkmarken - tillgänglighet : Avstånd är inte bara en fråga om längd utan också om det finns hinder längs vägen
- Parkmarkens innehåll och kvalitet : Befintliga kvaliteter och nödvändiga kompletteringar för att tillgodose de boendes behov och krav
- Parkmarkens skötsel : Hur sköts den i dag och kan man höja användbarheten genom att förändra skötseln

Dessa faktorer är helt naturligt beroende av varandra och det är samspillet dem emellan som slutligen ger parkmarken dess kvaliteter, d v s avgör om parkstandarden är god eller ej.

Synpunkter, förslag till riktlinjer och rekommendationer beträffande dessa faktorer finns på något sätt redovisade i nästan samtliga upprättade "parkprogram", i Bostadens Grannskap, Svensk Byggnorm, Handboken Bygg m fl. Dessa skrifter tar upp olika typer av friytor, ibland kvartersmark, ibland parkmark och de rekommenderade värdena är inte alltid jämförbara.

Normer (SBN) finns endast för kvartersmark och för parkmarken anges endast riktvärden (BG, Bygg).

Benämning	Avstånd	Storlek	Innehåll	Anm
<u>SBN:</u>				
Entréområde	50 m	150 m ² / 30 fam lgh	- Sandlådor - Sittplatser - Bollek - Cykling - Vinterlek - Klätterlek	Berör endast kvarters/ tomtmark
Närområde	150 m	1500-2000 m ² / 150 fam lgh	- Klätterlek - Bollek - Cykling - Vinterlek - Lek med sand o "bygg matr"	
<u>BYGG:</u>				
Entréområde	50 m	(Ref till ovan)	- Småbarnslek - Samvaro med vuxna - Sittplatser	
Närområde	150 m	"	- Barns lek - Vuxnas ute- vistelse - Bollspel - Gräsytor - Sittplatser - m m	
Bostadsnära park	300-500 m	3 ha	- Sittplatser - Promenadvägar - Skog, naturlig e anlagd - Gräsytor - m m	
Bostadsnära promenadomr	800 m	10-100 ha	- Gångvägar stigar motionslingor - Sitt-rast- platser m m	
<u>BG:</u>				
"Disponibel fryta"	50 m	100 m ² / 100 m ² vy		
Lekpark/ bollplan	300 m	2000 m ² / 1000 m ²		"Utöver anvisade anlägg- i SBN"
Motions- rekreations- omr	500 m	min 10 ha	Motion Promenader	

Figur 4:1. Vad säger SBN, Bygg och BG?

Dessa olika utredningar och handböcker är huvudsakligen upprättade utifrån problemen i nybyggnadsområden i framför allt större och mera sammansatta orter. Det finns inga diskussioner utifrån behov i mindre orter.

Detta innebär att befintligt material är svårt att tillämpa i framför allt Vännäs/by.

Eslöv är trots sin storlek relativt sammansatt och har en förankrad och stark parkförvaltning vilket ger förutsättningar för att genomföra ett fullständigt parkprogram.

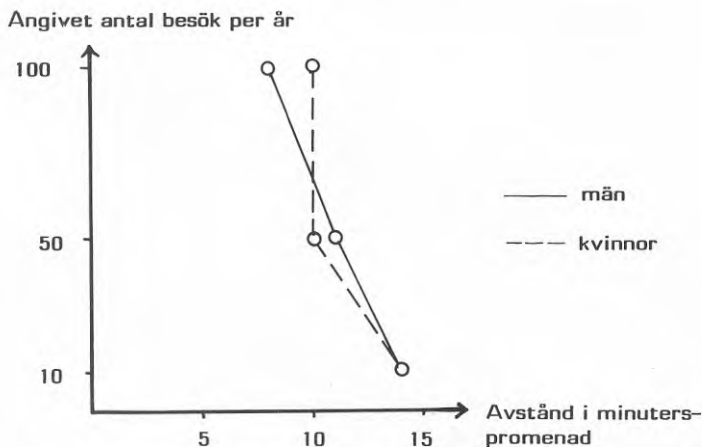
Vännäs/by har däremot helt andra förutsättningar och mycket små resurser för att verkställa ett omfattande parkprogram. Diskussionerna om parkstandard i Vännäs/by måste därför föras utifrån de lokala förutsättningarna och traditionerna.

Innan ett förslag till parkstandard för de båda orterna kan presenteras, sammanfattas därför betydelsen av de tidigare redovisade faktorerna utifrån de befintliga utredningar och rekommendationer, vilka bedömts vara relevanta för Eslöv och Vännäs/by.

Den genomförda enkät- och intervjuundersökningen (se punkt 2.6), diskussioner med de båda kommunerna samt våra egna bedömningar har varit vägledande då det gäller att anpassa värdena från befintliga utredningar och rekommendationer till förhållandena i Eslöv respektive Vännäs/by. Framför allt har handboken "Bygg" utnyttjats som underlag för diskussionen.

4.1.1 Avstånd - tillgänglighet

Avståndet från bostaden till parkerna är en av de mest betydelsefulla faktorerna. För de kategorier människor, vilka inte är så lätttrågliga, exempelvis yngre barn, pensionärer m fl, är bostadens närområde av mycket stor betydelse. Även övriga kategorier är mycket avståndskänsliga.

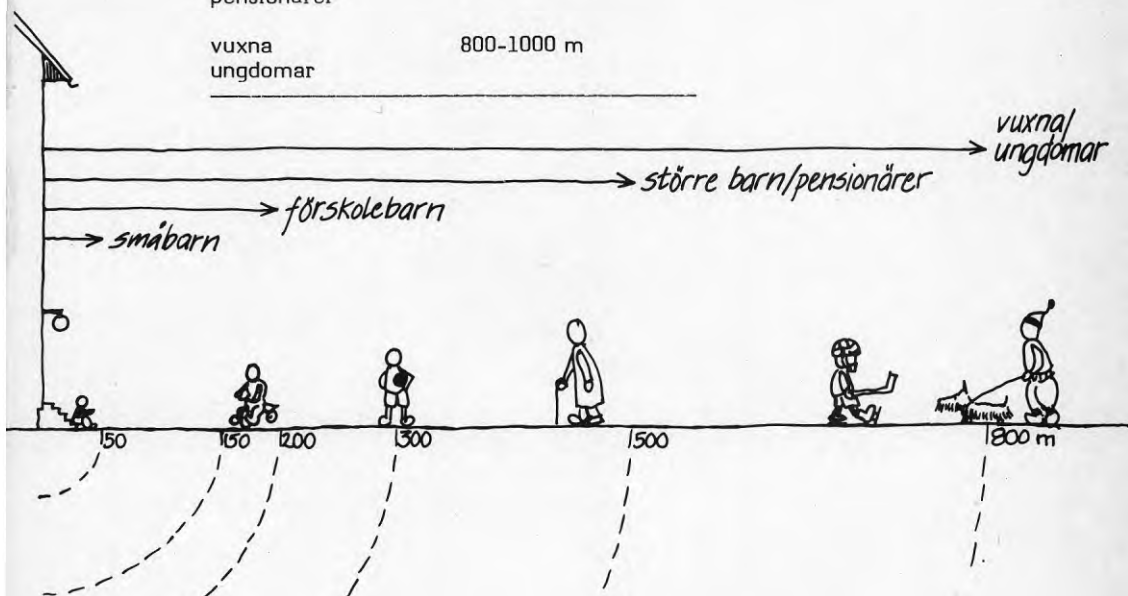
Figur 4:1. Avståndets inverkan på de gåendes besöksfrekvens
Källa: "Planering för friluftsliv", SOU, 1971:7

Resultaten från intervju- och enkätundersökningen i de båda orterna ger ytterligare belägg för avståndskänsligheten. 15 minuter var ett mått som de flesta ansåg vara det längsta acceptabla "avståndet".

Vi vet från många undersökningar och utredningar att personer i olika åldrar rör sig olika långt, har behov av olika aktiviteter etc. Även om befintligt material redovisar olika värden så kan man urskilja vissa kritiska intervaller för olika ålderskategorier.

Utifrån dessa värden har vi markerat olika aktionsradier för skilda ålderskategorier.

Kategori	Aktionsradie
småbarn	50 m
förskolebarn	150-200 m
förskolebarn/ pensionärer	300-500 m
vuxna ungdomar	800-1000 m

Figur 4:2. Olika ålderskategoriers aktionsradie

Anledningen till att vissa avstånd anges i intervall är att avståndet, som tidigare nämnts, inte bara är en fråga om antalet meter utan mera en fråga om trafiksäkerhetsstandard. Det längre avståndet kan accepteras om trafiksäkerheten är god.

Detta innebär att gång- och cykelvägarna ej skall korsas/störas av tung trafik, vilket kräver en långt gående trafikseparering med planskilda korsningar vid större vägar och järnvägar. Korsningar med mindre trafikerade gator skall förses med signalreglerade övergångsställen.

Ytterligare ett hinder för tillgängligheten utgörs av gång- och cykelvägarnas kvalitet. Det är ett problem som upplevs framför allt av de äldre, vilket också framkom i intervju- och enkätundersökningen. Bra beläggning och lutningar mindre än 1:20 är ett sätt att förbättra tillgängligheten.

4.1.2 Innehåll och kvalitet

Olika personer rör sig olika långt och har också behov av olika aktiviteter. Därför behövs parker med varierat innehåll inom lämpliga avstånd.

Nedan följer en kort sammanställning av viktigare aktiviteter för olika åldersgrupper. Tabellen gör inga anspråk på att vara fullständig utan redovisar kort redan befintlig kunskap. Den grundar sig också delvis på resultaten från intervju och enkätundersökningen.

kategori	aktivitet	"max-avstånd"
små barn	sandlek, gunga trehjulning, tefat plats för "barnvakt"	50 m, dvs. entréområdet- närområdet
barn	bollspel, cykla, klätterlek, gunga, kurrqömma skidor, kälkar plats för vuxna	150-300 m, dvs. närområdet- grannskapet
ungdomar	bollspel, klätterlek, samvaro, cykla, skidor, kälkar, isbana	300-800 m, dvs. grannskapet- promenadområdet
vuxna	bollspel, motion, promenader, vila, samvaro, natur- upplevelser	300-800 m, dvs. grannskapet- promenadområdet
pensionärer	promenader, vila, samvaro, natur- upplevelser	300-500 m, dvs. grannskapet

Figur 4:3. Olika ålderskategoriers aktivitetsbehov

Det är inte bara svårt utan också vanskligt att försöka finna entydiga rekommendationer för hur dessa aktivitetsbehov skall lösas i praktiken. Naturliga förutsättningar, omgivande marker, näraliggande parker m m kan innebära skilda utföranden och innehåll. "Bra" eller "dåligt" blir därför också en fråga om lokala referenser.

Parkmark vid Polishuset i Eslöv - Bra eller dålig?

Lekplats vid Storgatan i Vännäsby - Bra eller dålig?

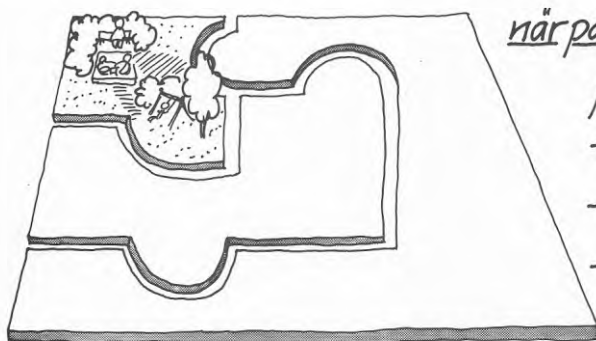
Innehåll och kvalitet är inte en faktor i sig utan ett sätt att beskriva hur olika faktorer samverkar och hur slutresultatet ser ut och fungerar.

Innehåll och kvalitet är därför beroende, inte bara av avstånd och tillgänglighet, utan också av storlek och skötsel.

4.1.3 Storlek

Storlek är begränsande för möjligt innehåll och användningsområde. Föregående diskussion om innehåll och kvalitet innebär att olika stora ytor krävs för att tillgodose de olika aktivitetsbehoven. Denna problematik har diskuterats i ett flertal utredningar och vi sammanfattar kort de riktlinjevärden vilka bedömts vara tillämpliga i denna studie.

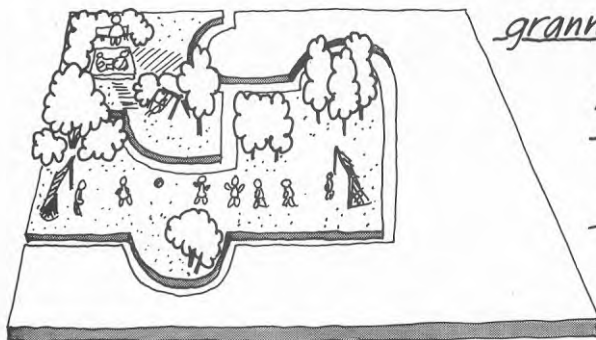
För att koppla storleksdiskussionen direkt till ett arealbegrepp införs termerna närpark, grannskapspark och promenadområde.

närparken

plats för:

- småbarns lek
- de vuxnas utevistelse
- "bostadens trädgård"

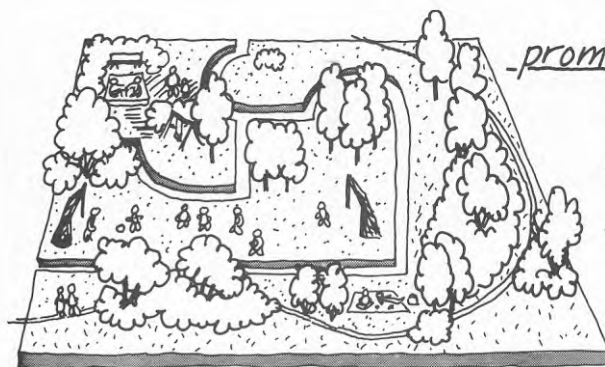
areal $\sim 1500-3000 \text{ m}^2$

grannskapsparken

plats för:

- de äldre barnens mera utrymmeskrävande lek
- varierande aktiviteter även för vuxna även viss motionsverksamhet

areal $\sim 6000 \text{ m}^2 \rightarrow$

promenadområdet

plats för:

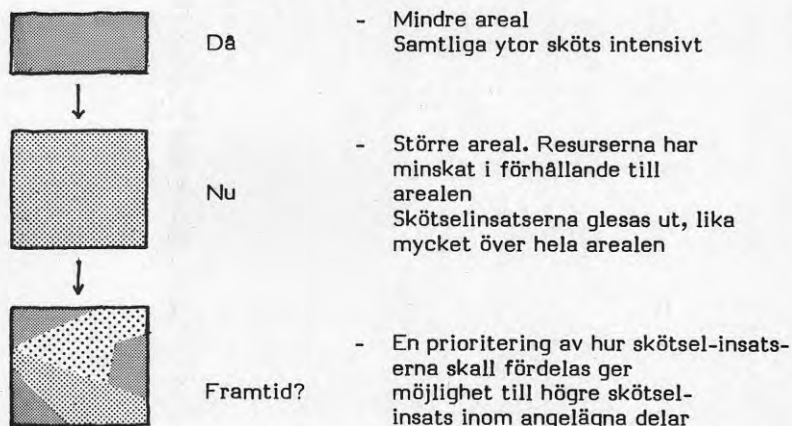
- promenader, motion
- målpunkt för korta "utflykter"
- möjlighet till naturupplevelser

areal $\sim 15 \text{ ha} \rightarrow$

Figur 4:4. Storleken är begränsande för möjligt innehåll

4.1.4 Skötsel

Även skötseln har stor betydelse för hur parkmarken kan utnyttjas. Inom de delar av parkmarken som används flitigt och där det finns ett uttalat behov av en vårdad miljö bör skötseln vara mera intensiv. Det är dock orealistiskt att tro att resurser skall kunna tillföras parkskötseln så att all nuvarande parkmark kan skötas lika ambitiöst. Det är därför nödvändigt att på ett medvetet sätt prioritera skötseln av den mest angelägna parkmarken.

Figur 4:5. Efter: "Parkprogram för Uppsala, Uppsala kommun, Fritidsförvaltningen 1982"

Utan denna prioritering finns det en risk för att resultatet blir en genomgående standardsänkning. En differentierad skötsel måste således eftersträvas, varvid i första hand den socialt viktiga parkmarken måste prioriteras.

Skötselprioriteringen följer därför parkmarkens indelning efter sociala rekreativvärden (se figur 2:2). Således har de kategorier som tillhör gruppen "vistelsemark" givits högsta prioritet.

Därefter har skötselinsatserna delats in i fem olika nivåer:

1. Daglig tillsyn med städning, rensning av dammar, skötsel av rabatter. Planteringar med lökväxter, perenner och uteplanteringsväxter. Manuell ogräsbekämpning. Uppbindning av buskar vintertid samt beskärning av träd och buskar vid behov. Gräsklippning en gång per vecka. Gödsling två gånger per år. Vattning vid behov.
2. Tillsyn en gång per vecka, städning vid behov. Manuell ogräsbekämpning en gång per säsong. Beskärning av träd och buskar vid behov. Gräsklippning en gång per vecka. Gödsling en gång per år. Ej vattning.
3. Gräsklippning med slaghack två gånger per månad. Städning en gång per säsong.
4. Slätter en till två gånger per år. Städning vid behov.
5. Tillsyn en till två gånger per år eller efter behov.

Dessa skötselnivåer gäller för både Eslöv och Vännäs/by. För vissa kategorier parkmark har flera skötselnivåer angivits. Detta beror på att skötseldifferentiering kan förekomma inom ytan i de fall den har varierat utseende.

funktion	prioritet	skötsel-nivå
<u>Eslöv:</u>		
plats/torg	1	1
anlagd park	1	1,2
lekplats	1	1,2
naturmark - skog	2	4,5
naturmark - betesmark	2	4,5
kommunikationsstråk	3	3,4
säkerhetsområde	4	3,4
restyta	4	3,4
ej iordningställd yta - övrig	4	4
vägreservat	4	4
ej iordningställd yta - jord-	5	5
bruksmark	5	5
<u>Vännäs/by</u>		
plats/torg	1	1
anlagd park	1	1,2
institution	1	1,2
anläggning	1	1,2
lekplats	1	1,2
naturmark - skog	2	4,5
naturmark - betesmark	2	4,5
kommunikationsstråk	3	3,4
säkerhetsområde	4	3,4
restyta	4	3,4
ej iordningställd yta - övrig	4	4
vägreservat	4	4
ej iordningställd yta - jord-	5	5
bruksmark	5	5

Figur 4:6. Prioritering av skötselinsatser efter parkmarkens sociala värde och anpassat till dess karaktär

Skötselklassificeringen är ett hjälpmedel för att få utökat utbyte av tillgängliga resurser och befintlig parkmarksareal. Man kan exempelvis dra slutsatsen att andelen naturmark bör utökas, eftersom den har högt socialt värde men drar liten skötselinsats.

Av figuren framgår att säkerhetsområde, restyta etc har låg prioritet men ändå kräver en relativt stor skötselinsats. Man bör därför överväga om dessa kan överföras till någon annan funktion, exempelvis naturmark för att ytterligare minska skötselinsatserna.

Indelningen efter funktion är ett sätt att beskriva parkmarken.

I och med att dessa olika funktioner finns spridda över tätorten, kan de återfinnas både inom närparken, grannskapsparken och promenadområdet.

Närparken etc, **kan** därför också innefatta flera funktioner, d v s både vistelsemark och övrig parkmark.

Indelningen efter funktion och indelningen i närpark etc kan sägas vara två olika sätt att beskriva samma sak - "den gröna helhetsmiljön" - vilken är en samverkan mellan dessa båda indelningssätt.

När vi rör oss i staden så upplever vi inte bara den vistelsevänliga parkmarken utan också alla restytor, trafikgrönskan etc samt den privata marken. Dessa ger tillsammans den gröna helhetsmiljön - vårt helhetsintryck av staden.

Detta är ytterligare ett argument för att även den "övriga parkmarken" bör ses över beträffande innehåll och skötsel m m. I dag tar de stor del av skötselkostnaderna utan att tillföra den gröna helhetsmiljön några kvaliteter. Man bör undersöka om dessa friytor kan ges "dubbla" funktioner, t ex att delar av säkerhetsområden, vägreservat m m utnyttjas för trädbank, läplanteringar etc.

Där det är lämpligt kan man också överväga försäljning, utarrendering m m, av restytor, ej iordningställda ytor etc, för att på så sätt minska den skötselkrävande arealen "övrig parkmark". Detta är ett sätt att frigöra resurser vilka kan satsas på den socialt viktiga parkmarken.

4.1.5 Slutsatser

Med utgångspunkt i den gröna helhetsmiljön kan man upprätta en modell utifrån vilken parkstandarden kan analyseras och erforderliga åtgärder beslutas.

Modellen utgör en sammanfattning av olika faktorerers betydelse och tillämpning utifrån lokala förhållanden samt en anvisning om hur dessa kan samverka till en god parkstandard.

Modellen redovisas utifrån begreppen närpark, grannskapspark och promenadområde.

ENTREOMRÅDET:

Området närmast bostaden, entréområdet, ligger inom 50 m från bostadsentrén. Detta gör att entréområdet inryms på tomt/kvartersmark och behandlas enbart som ett komplement till parkmarken i denna rapport, vilken endast behandlar stadsplanlagd parkmark.

NÄRPARKEN:

Närparken, vilken ligger relativt nära bostaden, kan ses som ett komplement till tomt/kvartersmarken. Närparken kan därför ha olika utseende, innehåll och storlek beroende på omgivande bebyggelsestruktur, utformning av övriga friytor etc.

Ex: - I ett villaområde där privat tomtmark ger möjlighet till odling, utevistelse m m, är det viktigt att närparken ger möjlighet till gemensamma och mera utrymmeskrävande aktiviteter, exempelvis bollspel.

- I ett flerfamiljshusområde med liten friyteareal gäller samma krav men dessutom behövs exempelvis utrymme för odlingslotter m m.
- I ett flerfamiljshusområde med generöst tilltagna friytor är närparken kanske överflödigt och det är i stället kvartersmarken som bör rustas upp.

Närparken kan följdriktigt återfinnas både på kvartersmark och parkmark.

Parkens funktioner bör tillfredsställa de aktivitetsbehov som finns i närhet av bostaden, exempelvis barns lek och de vuxnas utevistelse. Utformningen skall vara anpassad till olika åldersgrupper samt till det stora värdet som en social kontaktpunkt.

Innehåll - allmänt:

- o Lä- och rumsbildande vegetation, naturlig eller anlagd.
- o Lugna, skyddade solbelysta gräsytor för lek, spel, solbad.
- o Avgränsning mot förekommande angränsande biltrafik.
- o Skyddade sittplatser med bord, exempelvis i kombination med regnskydd.
- o Uteplats för avkoppling och umgänge.

Innehåll - lekfunktioner:

- o Lekredskap i rejäl genomtänkt konstruktion, anpassad till olika åldersgruppers förutsättningar. Kan till viss del ersättas av tillgång på naturlig vegetation.
- o Mindre pulk- och skidbacke.
- o Hårdgjorda ytor för lek och cykling.

Skötsel

Differentierad skötsel, beroende på variation i innehåll.

Storlek

Utifrån de funktioner som ingår kan man säga att ytan bör vara minst 1 500 m². Övre storleksgräns kan variera beroende på tillgänglig mark, närliggande friytor, bebyggelsens struktur m m.

Avstånd - tillgänglighet

Avståndet från bostadsentré bör ej överstiga 150 m. 200 m kan tillåtas i de fall barriärer saknas. Eftersom närparken är de minsta barnens aktivitetsyta, bör området vara trafikfritt. Enstaka korsningar med entrégator kan godtas om övergångsställen finns.

NÄR-PARKEN	<u>avstånd</u>	<u>storlek</u>	<u>innehåll/funktion</u>
	150-200 m trafik- fritt	1500-3000 m ² kan finnas på parkmark alt. kvarters- mark	<ul style="list-style-type: none"> - de vuxnas utevistelse - barnens lek - komplement till tomt/kvartersmark = "bostadens trädgård"

Kommentarer

Beträffande närparken så gäller samma krav för Eslöv och Vännäs/by. Den näraliggande sociala kontaktpunkten där småbarn kan finna lekmöjligheter, vuxna tillfälle till samvaro, pensionärer vila och avkoppling, behövs i alla typer av orter i alla landsdelar.

Skillnaderna kan möjligen vara att i Vännäs/by gäller den undre gränsen för storlekskravet och den övre vid avståndskravet. Detta för att göra en anpassning till förhållandena i en mindre resurssvagare ort.

Både Eslöv och Vännäs/by är relativt välförsörjda beträffande närparker utifrån areal- och avståndskraven men däremot så finns stora brister när det gäller innehåll och kvalitet. Dessa båda faktorer måste genomgående förbättras för att närparken skall kunna tillgodose olika brukargrupper krav.

Grannskapsparken ligger i området "bortom" närparken. Till dessa parker går man för lite längre promenader och för att kunna ägna sig åt aktiviteter, vilka inte "får plats" inom de små näraliggande parkerna. Innehållet skall vara mera sammansatt och de ingående delarna mera omfattande. Grannskapsparken är lämpligt som utflyktsmål för daghem, skolor m m.

Innehåll:

- o Skyddade sittplatser för sol och lä.
- o Promenadvägar med omväxlande sträckning. Bänkar bör finnas med ca 100 meters mellanrum.
- o Vegetation, naturlig eller anlagd.
- o Öppna gräsytor för spel, lek, picknick m m.
- o Klätterlek- och småbarnslekplats.
- o Grusplan för fotboll. Planen spolas vintertid.
- o Skid- och pulkbackar.
- o Möjlighet till viss motion under alla årstider.

Skötsel

Differentierad skötsel, beroende på variation i innehåll.

Storlek

De funktioner som ingår för med sig vissa arealkrav. När det gäller storleksrekommendationen är den mycket beroende av lokala förutsättningar. En yta med topografiska skillnader och vegetation upplevs som större än en plan yta där man ser från kant till kant.

Ytan bör dock vara min 6 000 m² för att på ett tillfredsställande sätt kunna inrymma redovisade funktioner.

Avstånd - tillgänglighet

Avståndet från bostadsentrén bör ej överstiga 300-500 m. Intervallet beror på att exempelvis bollplan bör ligga relativt nära entrén (300 m), medan övriga funktioner kan ligga längre från bostaden.

Det angivna avståndet är acceptabelt för större barn samt småbarn i sällskap med vuxna.

Detta påverkar också kravet på trafiksäkerheten, vilken bör vara relativt god. Gång- och cykelvägar bör ligga åtskilda från övrig trafik samt ha trafiksäkra korsningar med gator och järnvägar. Detta innebär ljusreglerade övergångsställen alternativt planskilda korsningar vid mycket höga trafikintensiteter.

<u>GRANNSKAPS-PARKEN</u>	<u>avstånd</u>	<u>storlek</u>	<u>innehåll/funktion</u>
	300-500 m trafik-separerat	6000m ² →	- de vuxnas utevistelse - större barns lek - promenader - viss motion - bollspel - hundrastning

Kommentarer

När det gäller krav angående standard inom grannskapet så får skillnaderna mellan Eslöv och Vännäs/by mycket större betydelse.

Av bl a intervju- och enkätundersökningen (kap 2.6) kunde vi dra vissa slutsatser. Dessa pekade på att Eslöv, som saknar naturmark, är beroende av en fullständig hierarki anlagd parkmark för att tillfredsställa olika aktivitetsbehov.

I Vännäs/by däremot var man, när det gäller anlagda parker, mest i behov av den nära parken som tillfredsställde vissa grupperns behov. Övriga utnyttjade mest angränsande naturmarkspartier.

Grannskapets park är därför ett uttalat behov i Eslöv. Här krävs också att arealen är relativt omfattande, min 2 ha, för att kunna inrymma möjligheter till aktiviteter vilka kan kompensera avsaknaden av naturmark.

I Vännäs/by däremot finns ej behov av en fullständigt genomförd grannskapspark. Däremot bör vissa av dess funktioner, exempelvis bollplan, finnas tillgängliga även i Vännäs/by.

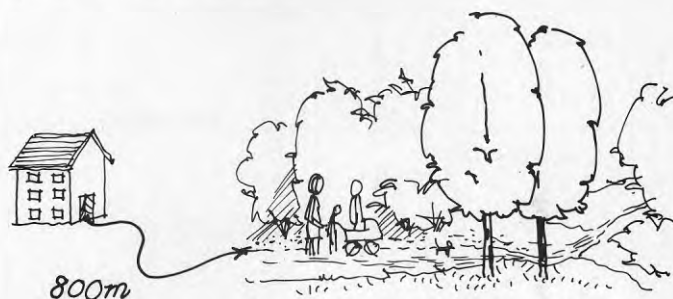
Dessa funktioner kan tillgodoses på olika sätt. I vissa fall kan de ingå som en del i närparken, i andra som en del av promenadområdet (se följande).

Sett mot bakgrund av Vännäs/bys relativt små resurser finns också ett tredje sätt att lösa behovet av grannskapsparkens funktioner.

De sk institutionerna, vilka i dag inte ingår i den stadsplanlagda parkmarken, består av ofta centralt och strategiskt belägna skolor, daghem m m. Ofta är tomtmarken utformad för lek, bollspel etc, men kvaliteten på anläggningarna är inte alltid den bästa.

Genom att förbättra innehållet på dessa ytor skulle man kunna eliminera behovet av en speciell grannskapspark och därmed effektivisera resursutnyttjandet.

PROMENADOMRÅDET:

Promenadområdet tillgodoser människornas behov av kontakt med naturen, motion, hundrastning m m. Dessa aktiviteter kräver inte intensiva anläggningar utan inriktar sig mera på aktiviteter där personen står i centrum.

Området fungerar som utflyktsmål för skolor och daghem och utgör den "stadsnära" naturen och skall vara avsett för dagligt utnyttjande.

Innehåll

- o Naturbetonad karaktär, omväxlande med skog och öppna marker.
- o Skall ge möjlighet till naturstudier.
- o Plats för bollspel, utrymmeskrävande lekar och samlingar.
- o Sittplatser för vila och avkoppling.
- o Motions- och promenadslingor/skidspår, längre än 1,5 km och med elbelysning.

Skötsel:

Differentierad skötsel beroende på innehåll dock ej skötselintensiva åtgärder för merparten av området. Skötselplan bör upprättas för skogspartierna.

Storlek

Området bör vara minst 15 ha för att kunna inrymma nödvändiga funktioner. Även här spelar topografi och vegetationsinslag samt områdets form stor roll för upplevelsen av området. Plana, smala, genomsiktliga områden kräver större areal.

Avstånd - tillgänglighet

Avståndet från bostaden till områdets ytterkant bör ej överstiga 800 m. Eventuellt kan något längre avstånd accepteras på villkor att trafiksäkerheten är god.

Detta avstånd är för långt för att mindre barn skall ta sig till området på egen hand. Trafiksäkerheten behöver därför inte vara anpassad till de minsta barnens förmåga, utan det är tillräckligt om de kraftigast trafikerade vägarna samt järnvägar är försedda med ljusreglerade alternativt planskilda korsningar.

PROMENAD-OMRÅDET	<u>avstånd</u>	<u>storlek</u>	<u>innehåll/funktion</u>
	800-1000m	15ha →	<ul style="list-style-type: none"> - Lek, spel - promenader - motion - utflykter - naturupplevelser

Kommentarer

Även när det gäller promenadområdet framträder det stora skillnader mellan Eslöv och Vännäs/by.

I Vännäs/by finns relativt stora tillgängliga arealer naturmark vilka kan klassas som promenadområden. I de flesta fallen saknas dock gräsytor för lek och spel samt sittplatser. Områdena är helt inriktade på promenader, motion, hundrastning och strövande m m och behöver därför kompletteras.

Stora delar av denna mark är dock icke stadsplanelagd som parkmark och man hänvisas därför till de enskilda markägarnas "goda vilja" när det gäller att bevara dessa områden för strövande. De delar som är stadsplanelagda ligger ojämnt fördelade över orten och är därför inte tillgängliga för alla.

På sikt bör man därför arbeta för att utöka den stadsplanelagda parkmarken av naturmarkskaraktär samt öka tillgängligheten till redan befintliga områden.

I Eslöv så finns det liten tillgång på områden med denna karaktär och storlek. Förutsättningarna för att tillskapa detta är små då det kräver mycket stora investeringar.

Större "parker", typ promenadområdet, behövs för att uppfylla människornas behov av kontakt med naturen. Eslöv har dock svårt att tillgodose detta och man får därför tänka sig att göra vissa avkall på storleks- och avståndskravet i detta speciella fall. Det är dock viktigt att funktionskraven tillgodoses genom en förbättring av övriga friytor i staden.

En utväg kan vara att höja kvaliteten inom befintliga parker, inte för att dessa skall ersätta promenadområdet, utan för att något minska effekten av att större områden saknas.

Man bör dock arbeta för att på lång sikt kunna erbjuda Eslövsborna ytterligare promenadenområden.

Ett sätt kan vara att "binda ihop" parkerna med varandra och att överföra tätortsrandens jordbruksmark till naturmark. Denna mark är delvis redan avsatt som parkmark i gällande stadsplaner och kan vara en lösning för att tillskapa sammanhängande promenad- och motionsstråk i Eslöv.

5 AVSLUTANDE DISKUSSION

5.1 Inledning

Detta avslutande kapitel diskuterar de centrala friyteproblem som presenteras i rapportens inledande kapitel och fungerar som en avslutande sammanfattning med programpunkter som är väsentliga i ett parkprogram för de båda orterna.

Programpunkterna bör ses som ett förslag till målsättning för parkpolitiken i Eslöv och Vännäs/by.

För att denna skall få slagkraft krävs det att programpunkterna förankras i bl a den kommunala planeringen med general-områdesplaner, budget, detaljplaner, markprojekteringshandlingar m m.

5.2 Eslöv

5.2.1 Parkmarkens utveckling

Stadsplaneideal och bebyggelseutveckling har gett förutsättningar för friytornas standard.

- Eslövs centrala grannskap, från slutet av 1800-t, består av "staden" och har en mycket låg tillgång på friytor.
- De lummiga villaområdena, med dess stora tomter väster om centrum, tillkom i början av 1900-t.
- Den stora expansionen av parkmark skedde under 1960- och 1970-talen. Det var generösa friytor som planerades. Ytorna lades ofta ut som "remsor och stråk", vilket innebar att många ytor inte fick någon direkt social funktion.
- De nya bostadsområdena, i Sallerup och Fridasro präglas av tät och låg bebyggelse.
- Byggnation har nästan alltid skett på jordbruksmark, vilket har inneburit att den största delen av parkmarken är anlagd. Trots avsaknaden av befintlig naturmark finns det väldigt lite anlagd natur.

Även framtida utbyggnadsområden kommer att ligga på jordbruksmark, vilket bör medföra att parkmarken, i större utsträckning än vad som tidigare har varit fallet, anläggs med naturliknande karaktär.

En sådan utveckling grundas på invånarnas önskemål och ger, på sikt, låga skötselkostnader. Även vegetationens energibesparande effekt, såsom läskydd, och dess ekologiska betydelse, talar för en ökad anläggning av parkmark med naturkaraktär.

Anläggandet av "gräsparker", som skedde främst under 60- och 70-talen, bör ses som en avslutad epok. Utvecklingen bör gå mot mer differentierade parker med avseende på innehåll och skötsel. Detta medför att även befintlig parkmark bör ses över och åtgärdas.

Detta bör leda till en ordentlig kvalitetshöjning av vistelsemarken. I samband med denna "översyn" bör möjligheterna att utnyttja den "övriga parkmarken" mera intensivt undersökas genom att t ex samutnyttja marken till läskärmar, trädbanker m m. Detta bör utredas samtidigt som förslag till differentierade skötselåtgärder upprättas.

I utbyggnadsområden bör "övrig parkmark" minimeras. Tillkommande parkmark bör i första hand utgöras av vistelsemark.

5.2.2 Parkmarkens funktion, fördelning, användning

- Småhusområden har trots den glesa bebyggelsen större tillgång på parkmark än flerbostadshusområdena. Tillgången varierar mellan 15 m²/inv - 220 m²/inv mellan olika grannskap.
- 60% av parkmarken är vistelsemark och 40% är övrig parkmark.
- Eslövsbon är helt beroende av anlagda friytor för det vardagliga friluftslivet.
- Av vistelsemarken är 75% anlagd parkmark, som i sin tur till 75% består av gräsytor.
- Det finns endast två naturmarksområden, Allmänningen och Trollsjöområdet.
- Det råder stor brist på allemansrättslig naturmark i tätortens närhet.

Den stora skillnaden på parkmarkstillgång mellan grannskapen bör utjämnas.

I de centrala grannskapen med liten tillgång kan en ökning ske genom att utnyttja bebyggelsefria tomter, utöka den vistelsevänliga marken på torgen samt att vid trafiksanering ändra körytor till vistelsemark. Inom de centrala grannskapens gränser kan man ej komma upp i samma tillgångssiffror som de "bästa" grannskapen. Detta bör leda till att man bygger ut trafiksäkra gång- och cykelvägar till intilliggande grannskaps parkmark, främst västerut.

En upprustning av flerbostadshusens gårdar, som idag ofta består av asfaltytor och som utnyttjas till bilparkering, är nödvändig för att få vistelsevänliga ytor nära bostaden. Många kvartersgårdar skulle kunna bli gemensamhetsanläggningar, med "storgårdskvarteret" som förebild och på så sätt ge plats för mer utrymmeskrävande aktiviteter. Detta ger också andra fördelar, så som möjligheter till gemensam sophantering och skötsel.

Grannskap med störst tillgång på parkmark bör kunna bli föremål för förtätningsdiskussioner. I första hand bör grannskapet Hällan studeras. Övriga grannskap har så pass liten tillgång på parkmark, främst vistelsemark, att en förtätning verkar orealistisk.

Delar av den "övriga" parkmarken kan överföras till vistelsemark. Det är främst vägreservaten, som skulle kunna ge ett betydligt tillskott av vistelsemark, om vägutbyggnad ej skall ske.

Odlingsmark i anslutning till bebyggelsen i väster är avsatt som parkmark och bör snarast anläggas som ett vegetationsbälte, som kan fungera både som läskydd och rekreationsstråk.

Delar av "gräsparkerna" bör ges ett mer varierat innehåll och utseende. En överföring till mer naturbetonad karaktär med skogar, dungar och ängar motsvarar i hög grad de önskemål som invånarna har.

De två tätortsnära naturmarksområdena Abullahagen och Snärjet bör planläggas för att säkerställas som promenadområden.

5.2.3 Parkstandard

I kap 4 redovisas en modell för parkstandard, som till stora delar är applicerbar på Eslöv, dels beroende på parkmarkens fördelning och tillgången på parkmark och dels det faktum att Eslövs parkförvaltning är väl uppbyggd och har erforderliga resurser.

Bristen på tätortsnära mark medför att man måste ställa höga krav på parkmark inom tätorten. Här skall finnas olika slags friytor för olika befolkningsgrupper. Friytorna bör byggas upp enligt modellen; — friytor i bostadens närhet, gemensamma friytor för grannskapet och områden som har flera grannskap inom sitt upptagningsområde, och som i högre grad kan tillfredsställa behovet av naturkontakt.

Följande förslag till parkstandard bör vara vägledande för framtida planeringsarbete i Eslöv.

- Närpark

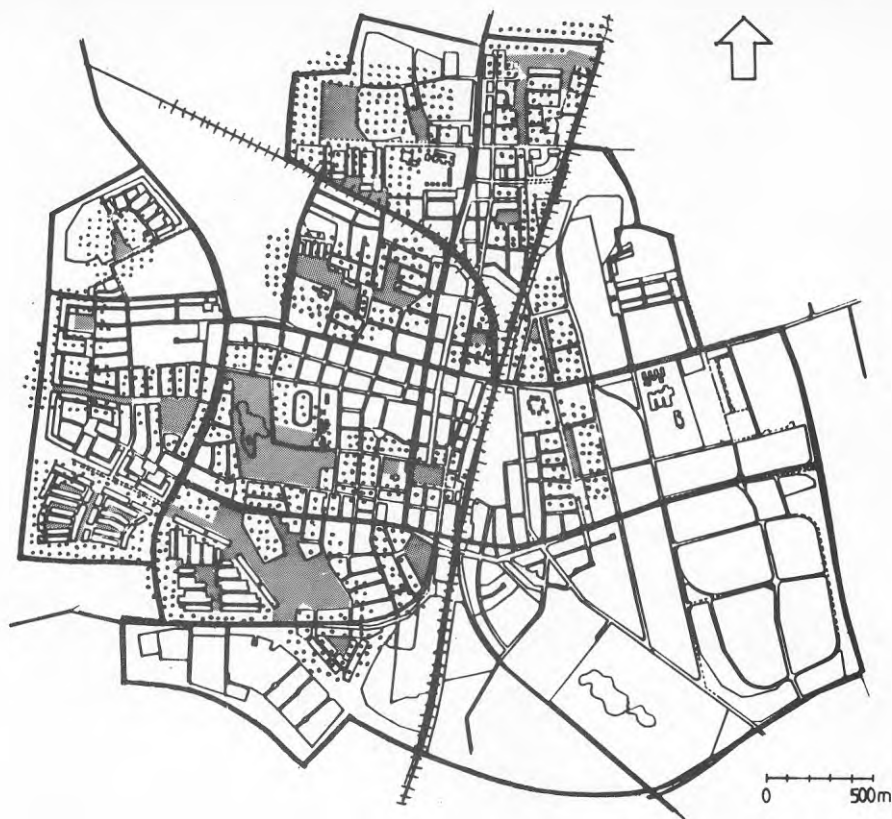
Avståndskravet 150 m, mellan park och bostadsentré, kan uppfyllas i 60-70-tals grannskapen. I äldre grannskap bör man tillåta den övre avståndsgränsen, 200 m.

Mindre områden som ej klarar 200 m har i regel närmare till någon skoltomt, som delvis kan fungera som en närpark.

I framförallt äldre grannskap, där gatunätet är tätt, bör trafiksäkerhetsåtgärder vidtagas, eftersom närparken i första hand vänder sig till små barn och vuxna med kort aktionsradie.

Närparkens storlek bör vara minst 1 500 - 3 000 m² och skall ses som ett komplement till entréområdet i flerbostadskvarteret och villatomten.

Närparkens innehåll och kvalitet bör förbättras på ett flertal platser.

Figur 5:1

Figuren visar Eslövs tillgång till närparker utifrån avstånds- och storlekskriterierna.

Grannskapspark

I Eslövs västra grannskap finns det någon park i varje grannskap, som är större än 2 ha och kan nås inom 500 m från bostadsentrén. I flera fall fungerar dessa även som närparker.

Parkerna bör till innehåll och kvalitet förbättras för att fungera som grannskapsparker.

Även i Fridasro och Sallerup kan man skapa en grannskapspark, som omfattar 2 ha, om man tar i anspråk vägreservatsmark och odlingsmark.

Grannskapen öster om järnvägen saknar idag en större park.

I samband med en utbyggnad österut bör Berga, det till invånarantalet största grannskapet i öster, få en grannskapspark utbyggd.

De centrala grannskapen och Öster har ej tillgängliga ytor för en grannskapspark. Här blir närparkerna desto viktigare samtidigt som tillgängligheten till omgivande grannskapsparker bör förbättras.

Storlekskravet, 6 000 m², kan, för Eslöv, höjas till 2 ha beroende på de lokala förutsättningarna.

Figur 5:2

Figuren visar Eslövs tillgång till grannskapsparker utifrån avstånds- och storlekskriterierna.

• Promenadområde

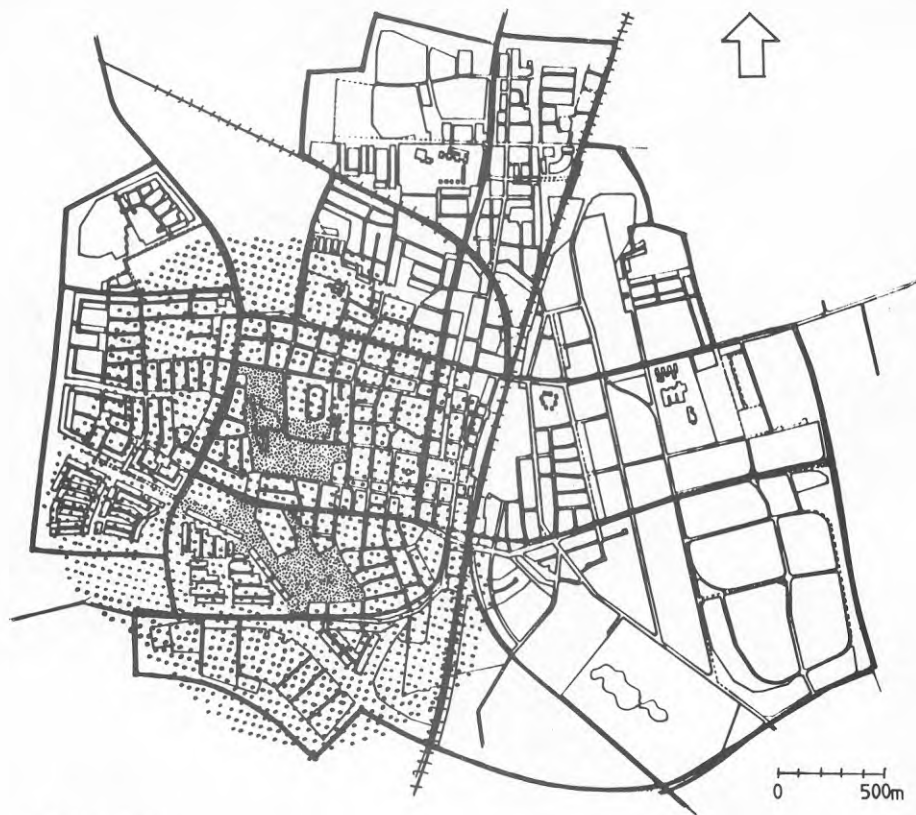
Storlekskravet 15 ha uppfylls endast av två områden, Trollsjön och Allmänningen/"gräsparken". Vid ett avståndskrav på 800 m från bostadsentrén når de södra och västra grannskapen ett promenadområde inom uppsatt avstånd.

För de östra grannskapen fungerar Snärjet (100 ha) och Abullahagen (32 ha) som promenadområden, även om avståndet i sämsta fall kan bli 1 500 m.

I nordväst planeras ett "rekreationsområde" som till vissa delar kan fungera som ett promenadområde, även om stora arealer kommer att upptas av bollplaner.

Kraven på 15 ha inom 800-1 000 m kan följaktligen ej uppfyllas, varför man får acceptera längre avstånd till sammanhängande promenadområden.

Detta kan delvis uppvägas av bra gång- och cykelvägar till promenadområdena och av en utbyggnad av tätortsranden till "promenadstråk".

Figur 5:3

Figuren visar Eslövs tillgång till promenadområden utifrån avstånds- och storlekskriterierna.

5.2.4 Parkmarkens förvaltning

I Eslöv finns en väl uppbyggd förvaltning som ökar möjligheterna att genomföra ovan skisserad parkstandard.

Denna kräver en genomgripande ombyggnad av flertalet parker, speciellt 60- och 70-tals parkerna.

Standardhöjningen kommer att kräva ökade skötselinsatser i etableringskedet.

Detta medför att skötselkrävande parkmark, som ej är eller kan bli vistelsemark, bör ges en karaktär som kräver mindre skötsel. På så vis omfördelas resurserna från den "övriga" parkmarken till vistelsemarken.

Som hjälpmedel bör skötselplaner upprättas.

Innan man börjar omprioritera eller förändra skötselstandarden på grund av snäva ekonomiska ramar bör organisationen och samordningen för parkunderhåll och nyanläggning ses över. Det kan resultera i oförändrad eller till och med högre standard till en lägre kostnad.

5.3 Vännäs

5.3.1 Parkmarkens utveckling

Bebyggelseutvecklingen, främst villabebyggelse, har under olika tidsperioder gett upphov till väl tilltagna friytor.

- Tätortens bostadsbyggande har huvudsakligen skett mellan järnvägen och älven i både Vännäs och Vännäs/by. Här återfinns större delen av den stadsplanelagda parkmarken. Denna är också den mest varierade och utnyttjade.
- Sjuttioalets utbyggnad har till största delen skett på jordbruksmark, och stora arealer parkmark har tillkommit. Trots detta har mycket små resurser avsatts för att iordningställa denna parkmark. Stadsplanearbetet har bedrivits utan konsekventa målsättningar för parkmarkens utveckling/utformning. Detta syns inte minst på att Lägret och Östra Hemberget, två grannskap som byggts ut samtidigt under 70-talet, har den högsta respektive lägsta andelen parkmark per innevånare.

Nuvarande och planerade utbyggnadsområden är Södra Vännäs och Hemberget, vilka till största delen består av jordbruksmark. Anläggande och underhåll av parkmark under sådana förutsättningar kräver stora insatser. Mot bakgrund av de fortsatt förväntade låga ekonomiska resurserna, finns risk för att avsatt parkmark ej kommer att kunna iordningställas i önskad omfattning. Utan förändrade målsättningar och planeringsrutiner kommer detta att innebära en ytterligare ökning av parkmark med dåliga vistelsevärden.

Dessa grannskap har redan idag en liten andel socialt värdefull vistelsemark och dessa brister kan därför åtgärdas i samband med planeringen av framtida bebyggelse.

Parkmarksarealen måste ses över och en prioritering genomföras så att de knappa resurserna kan satsas på någon yta där närparkens innehåll och funktioner tillskapas.

Resterande parkmark utformas utifrån en önskad minimal skötselinsats. Kategorin "övrig parkmark" bör ej tillskapas. Oregelbundna tomtstorlekar, ett dubbelutnyttjande av säkerhetsområden, restytor, som trädbank, läskärmar, m m, är olika sätt att hålla nere kommunens skötselareal.

Trots Vännäs/by's goda naturförutsättningar har dessa, av olika orsaker, hittills ännu ej medvetet utnyttjats som en resurs för att hålla nere kostnaderna för anläggning och skötsel av parkmark.

Detta bör dock bli en viktig faktor vid framtida stadsplanearbete. Ett tillvaratagande av naturmark kan vara ett sätt att frigöra resurser för koncentrerade satsningar på enstaka anlagda parker.

I orter av Vännäs/by's karaktär kan ytterligare ett sätt att effektivisera resursutnyttjandet vara ett planerat dubbelutnyttjande av institutioner och anläggningar som normalt ej ingår i den stadsplanelagda parkmarken. Detta kan innebära att en kommunal satsning på anlagda friytor görs till exempel i form av upprustning av skolgårdar, festplatser m m.

Avsättande av resurssnål naturmark och samutnyttjande av parkmark med institutioner och anläggningar kräver en god kommunal framförelse inför framtida planeringsuppgifter. För detta ändamål krävs en dokumenterad inventering av tänkbara resurser, inte minst viktig är naturmarksinventeringar över framtida utbyggnadsområden.

5.3.2 Parkmarkens funktion, fördelning, användning

- Arealen parkmark i småhusområdena är mycket hög. Fördelningen mellan grannskapen är ojämn. Bristen på parkmark av god kvalitet är olika stor i de olika grannskapen trots att förutsättningarna är relativt lika.
- Av den stadsplanlagda parkmarken är ca 70% vistelsemark. Av denna är ca 75% naturmark av skiftande karaktär, 3% är anlagd park.
- Den anlagda parkmarken domineras av "gräsparker" och arealen anlagd parkmark med hög kvalitet är endast 0,2%.
- Vännäs/by-bon som söker rekreation hänvisas idag till stor del till områden av naturmarkskaraktär i anslutning till tätorten. Detta överensstämmer med de lokala "traditionerna" vilka innebär att tillbringa en stor del av sin fritid i skog och mark. Alla åldersgrupper har dock inte rörlighet och andra förutsättningar som krävs för att kunna tillgodogöra sig befintliga strövmarker. Dessa grupper behöver därför mera näraliggande och "anlagda" ytor för att tillfredsställa sina behov av utevistelse och rekreation.
- Den långa vintern ställer speciella krav på utbudet av fritidsaktiviteter. Nuvarande utformning motsvarar inte befintliga behov och parkmarken utnyttjas därför mycket sparsamt vintertid.
- Vägnätet och stambanan har både splittrat parkmarken och skapat dåliga samband.

Inom befintlig bebyggelse varierar förutsättningarna för att erbjuda en god parkstandard.

Den mesta arealen är planlagd och ianspråktagen för olika ändamål. Enda möjligheten är därför ofta att förbättra de befintliga friytorna till innehåll, kvalitet och tillgänglighet i form av trafiksäkra gång- och cykelförbindelser inom tätorten.

Den anlagda parkmarken är mycket liten och ett tillskott i tätortens centrala delar behövs. För detta bör ett åtgärdsprogram upprättas för hur detta kan tillskapas. Där parkmark ej kan nyskapas rustas befintliga institutioner och anläggningar upp med ett varierat utbud av aktiviteter samt med en omväxlande lä- och rumsbildande vegetation.

Så mycket som möjligt av gruppen övrig parkmark bör överföras till vistelsemark. Iordningställda friytor, t ex Järnvägsparken, bör omgäende säkerställas som parkmark och i äldre anlagda parker föreslås en genomgående miljöförbättring. Den stora gruppen gräsparker bör ges ett mera varierat innehåll.

Framtida stadsplanarbete bör ta fasta på att stadsplanlägga parkmark som redan utnyttjas, t ex värdefull naturmark, samt eftersträva en jämnare fördelning mellan grannskapen. Underförsörjda grannskap som Lagerområdet bör därför garanteras tillgång till vistelsemark genom att angränsande naturmark säkerställs för framtiden.

Skötselaspekten på framtida parkmark bör också vägas in vid avsättande av parkmark. Krav på medvetet genomförda skötseldifferentieringar kommer att bli en nödvändighet.

5.3.3 Parkstandard

Gällande normer och befintliga rekommendationer för parkernas utformning är, endast till en begränsad del, tillämpliga i Vännäs/by.

Ortens storlek, begränsningarna beträffande ekonomiska och personella resurser, ger inga förutsättningar för en komplett och sammansatt hierarkisk uppbyggnad av parkmarken. De lokala förutsättningarna medför heller inte att en sådan parkstruktur är motiverad.

Målsättningarna för parkmarkens standard bör därför anpassas till lokala behov och resurser. (Konkreta åtgärder redovisas i bilaga 5:2).

Följande förslag till parkstandard bör därför vara vägledande för framtida planeringsarbete i Vännäs/by.

- Närparkens krav skall uppfyllas, dvs avståndet från bostadsentrén bör vara 150-200 m. Enstaka korsningar med entrégator kan accepteras om övergångsställen finns.
Närparken bör vara ca 1 500-3 000 m² och skall ses som ett komplement till entréområdet och villatomten och därför utformas med tanke på barns lek och vuxnas utevistelse.
I Vännäs/by har samtliga grannskap relativt goda förutsättningar för att uppfylla närparkens krav. Trafiksäkerheten samt innehållet bör dock förbättras på ett flertal platser.
- Grannskapsparken behöver dock ej tillskapas enligt den redovisade beskrivningen.
Orter med Vännäs/by's begränsade resurser har inte möjlighet att fullfölja en komplett parkhierarki.
Grannskapsparken utgör ett mellansteg i en sådan hierarki och är därför den del som lättast kan undvaras utan allvarliga brister som följd. Närparken respektive promenadområdet kan i stället kompletteras, alternativt kan separata ytor utnyttjas, för att tillgodose de funktioner som huvudsakligen representeras av grannskapsparken.
Detta gäller framförallt möjligheten till bollspel, vilken exv kan tillgodoses på institutionsmark, samt hundrastning, vilken kan överföras till promenadområdet.
- Promenadområdet är viktigt för rekreationen i Vännäs/by.
Idag finns redan stora områden, vilka i stort sett uppfyller kraven enligt den redovisade beskrivningen, dvs ca 15 ha naturmark av skiftande karaktär inom 800-1000 m från bostaden.
I Vännäs/by bör man dock fästa speciell uppmärksamhet på "anlagda" delar, exv ytor för bollspel och picknick, gångstigar, sittplatser m m. Detta beror på att grannskapsparken utgått och att promenadområdet till viss del övertagit dess funktioner.
Detta kräver också speciella hänsyn till trafiksäkerhetsfrågorna eftersom samtliga grupper blir hänvisade till promenadområdet för mera ytkrävande aktiviteter.

De områden som har förutsättningar för att klassas som promenadområden är:

- Området längs Umeälven.
- Vännäsbadet med omgivning.
- Skogsmarken i anslutning till Lägre.

Dessa områden bör snarast stadsplanläggas som parkmark eller naturpark samt ses över beträffande skötseln av naturmarken. Denna är eftersatt inom vissa delar vilket kan, om det får fortsätta, leda till omfattande skador genom stormfällningar, insektsangrepp m m.

5.3.4 Parkmarkens förvaltning

Byggande av parkmark i det öppna norrländska jordbrukslandskapet kräver stora insatser som i det närmaste saknas i Vännäs/by.

Utnyttjandet av befintlig naturmark som resurs i stadsplanearbetet har hittills inte utnyttjats i någon större utsträckning, mycket beroende på ett splittrat förvaltningsansvar och den gröna sektorns svaga ställning.

Kommunens friytor handhas idag av gatusektionen under tekniska avdelningen samt fritidsavdelningen. Dessa bör slås samman och en ansvarig tjänst inrättas. Därmed undviks de dubbla lojaliteter som idag präglar den kommunala förvaltningen av parkmark respektive anläggningar. En samlad organisation är också stark och kan samordna utnyttjandet av personella, maskinella och ekonomiska resurser så att den socialt viktiga parkmarken prioriteras. Som hjälpmedel upprättas skötselplaner.

Denna rapport avser att vara en grund för ett framtida åtgärdsprogram. Den har vuxit fram genom medverkan av gatusektionens tjänstemän.

En framtida parkgrupp bör således byggas upp utifrån gatusektionens erfarenhet för att i framtiden bättre än nu kunna erbjuda attraktiv parkmark för alla åldersgrupper och intressen.

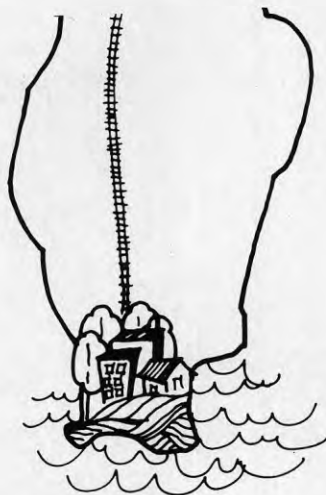
En samordnad organisation ger också förbättrade möjligheter att erbjuda meningsfulla aktiviteter under vintersäsongen. Då behövs i större utsträckning än annars ett samutnyttjande av resurser både utom- och inomhus. En samordnad organisation har också lättare att samarbeta med föreningslivet, vilket med sina aktiviteter är en mycket viktig resurs framförallt under vinterhalvåret.

För det praktiska genomförandet kommer en utökad personalstyrka att krävas.

Ekonomiska medel för uppbyggnadsarbetet av parkmarken inom befintlig bebyggelse och i framtida utbyggnadsområden måste därför avsättas i större omfattning än nu.

5.4 Sammanfattning

Eslöv

- Avsaknaden av naturmark kan delvis åtgärdas genom att anlägga parkmark med naturbetonad karaktär.
- "Gräsparkerna" måste ges ett mer differentierat innehåll, för att motsvara invånarnas krav och önskemål.
- En utjämning av parkmarkstillgången mellan grannskapen bör eftersträvas.
- Vägreservatens relevans bör snarast utredas. Dessa kan ge stora tillskott av parkmark.
- Bristen på promenadområden kan delvis ersättas av en utbyggnad av tätortsranden till promenadstråk.
- Parkförvaltningens resurser ger utrymme för en väl uppbyggd parkstandard.

- För att tillfredsställa alla gruppers behov av rekreation, måste den värdefulla och välutnyttjade naturmarken kompletteras med anlagda parker inom tätorten.
- Otillräckliga resurser kräver "nya" lösningar. En medvetet genomförd samordning av resurserna, exempelvis genom dubbelutnyttjande av skolgårdar kan ge möjlighet till den nödvändiga satsningen på anlagd parkmark.
- På otillräckliga resurser måste skötselinsatserna prioriteras. Detta innebär att man måste finna alternativa utformningar till områden man ej har råd att sköta.
- Naturmark/befintlig vegetation måste tillvaratas som parkmarksresurs vid framtida stadsplanearbete.
- Redan idag är skötselresurserna så små att de ej kan omfördelas annat än marginellt. Ytterligare skötselkrävande parkmark kan därför ej avsättas utan motsvarande ökning av de ekonomiska och personella resurserna. Framförallt måste förutsättningar ges för kontinuitet i arbetet och erfarenhets/kunskapsåterföring, dvs andelen fast året-runt-personal skall utökas.
- Viktigt med samordnad organisation för samordning/samutnyttjande av resurser.
- Samordnad organisation kan vara ett sätt för kommunen att tillsammans med föreningslivet skapa förutsättningar för aktiviteter även vintertid.

BILAGA 2:1 Parkmarken i Eslöv respektive Vännäs/by.
Parkmarkens indelning efter funktion.
Planer över Eslöv respektive Vännäs och Vännäsby.

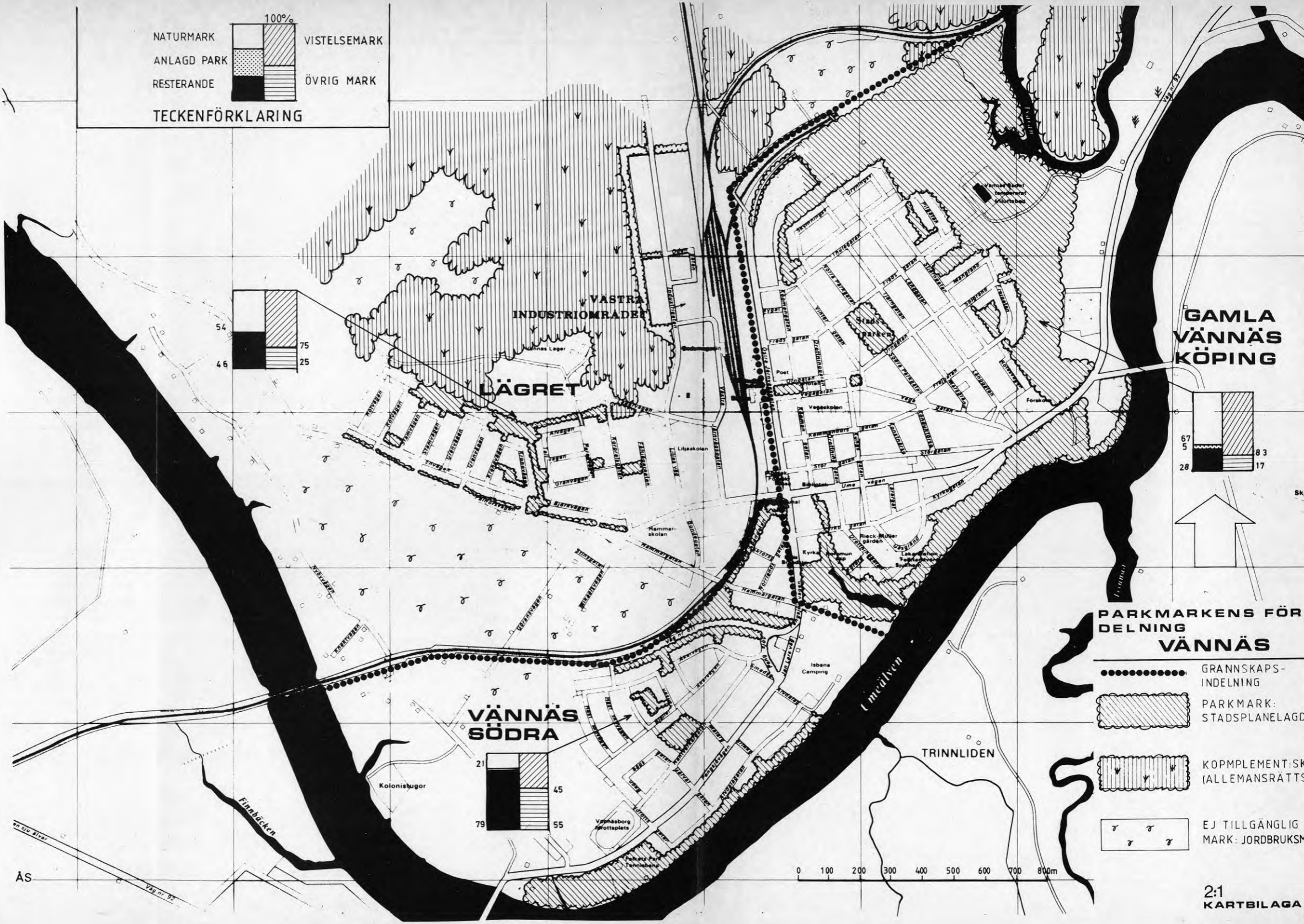
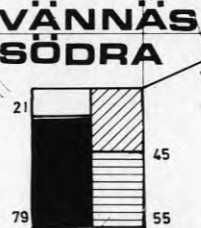
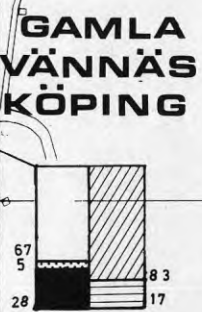
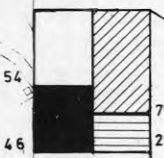

- 1 NATURMARK, SKOG
- 2 NATURMARK, BETESMARK
- 3 ANLAGD PARK
- 4 PLATS
- 5 TORG
- 6 LEKPLATS
- 7 PROMENAD / KOMMUNIKATIONSTRÅK
- 8 SÄKERHETSOMRÅDE
- 9 RESTYTA
- 10 VÄGRESERVAT
- 11 EJ IORDNINGSTÄLLD YTA, ÖVRIG
- 12 EJ IORDNINGSTÄLLD YTA, JORDBRUKSMARK

**PARKMARKENS
INDELNING EFTER
FUNKTION
ESLÖV**

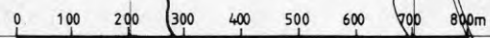
- VISTELSEMARK 1-7
- ÖVRIG PARKMARK 8-12

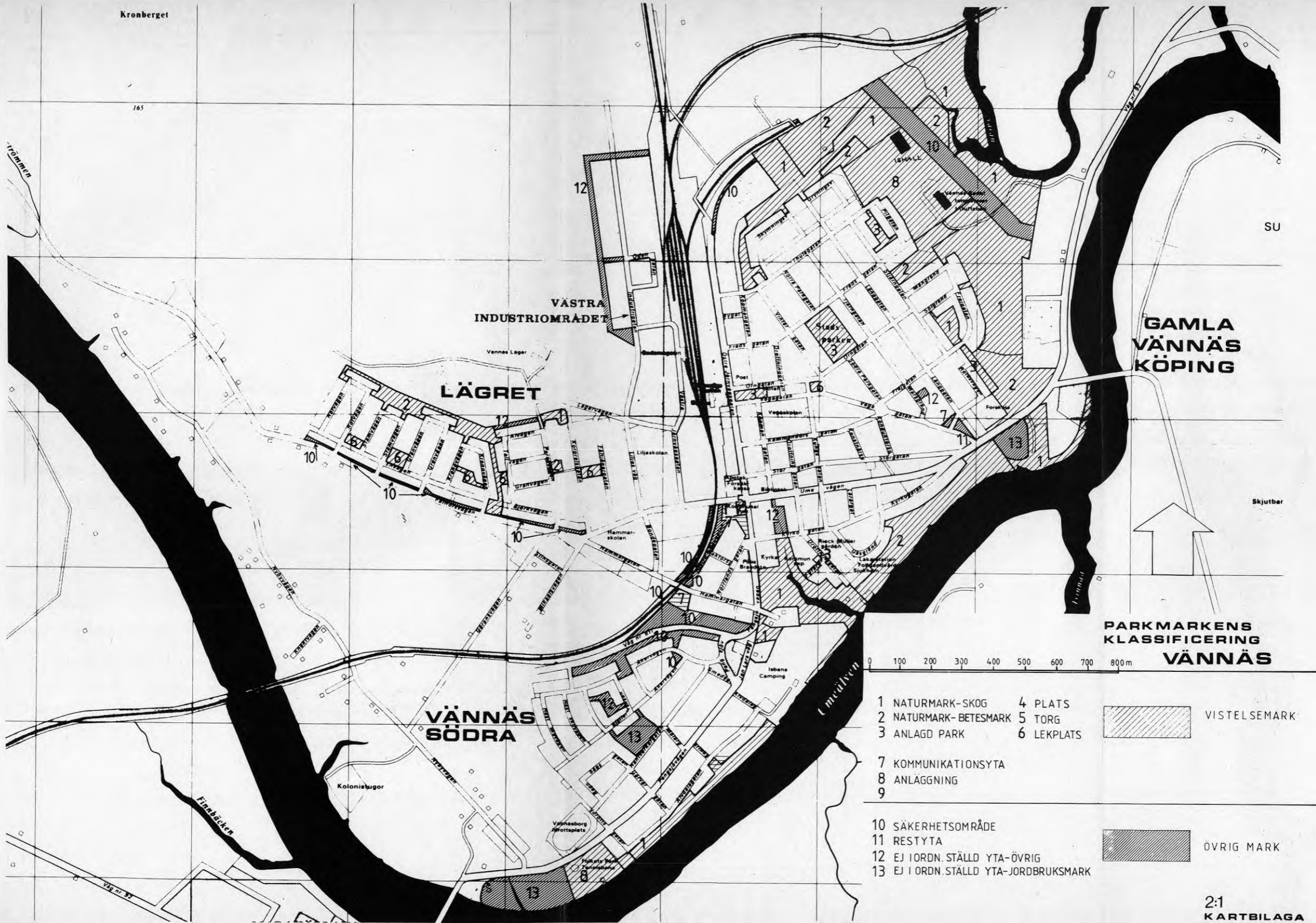
100%
 NATURMARK
 ANLAGD PARK
 RESTERANDE
 VISTELSEMARK
 ÖVRIG MARK
 TECKENFÖRKLARING

**PARKMARKENS FÖRDELNING
 VÄNNÄS**

- GRANSKAPSI NDELNING
- PARKMARK: STADSPANELAGD
- KÖPPLIMENT: SK (ALLEMANSRÄTTS)
- EJ TILLGÄNGLIG MARK: JORDBRUKSM.

VÄSTRA
INDUSTRIOMRÅDET

LÄGRET

VÄNNÄS
SÖDRA

GAMLA
VÄNNÄS
KÖPING

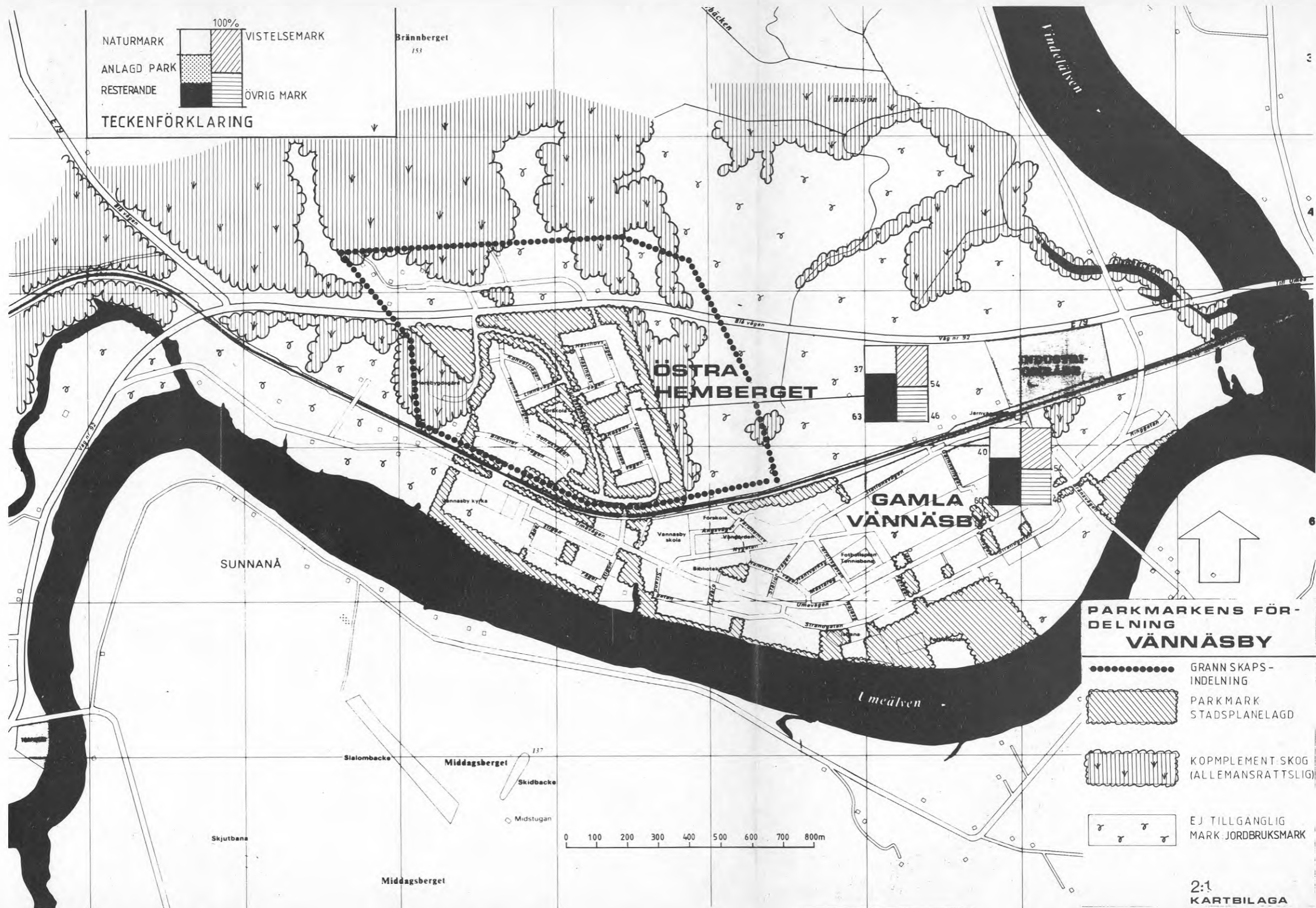
PARKMARKENS
KLASSIFICERING
VÄNNÄS

- 1 NATURMARK-SKOG
- 2 NATURMARK-BETESMARK
- 3 ANLAGD PARK
- 4 PLATS
- 5 TORG
- 6 LEKPLATS
- 7 KOMMUNIKATIONSYTA
- 8 ANLÄGGNING
- 9
- 10 SÄKERHETSOMRÅDE
- 11 RESTYTA
- 12 EJ I ORDN. STÄLLD YTA-ÖVRIG
- 13 EJ I ORDN. STÄLLD YTA-JORDBRUKSMARK

VISTELSEMARK

ÖVRIG MARK

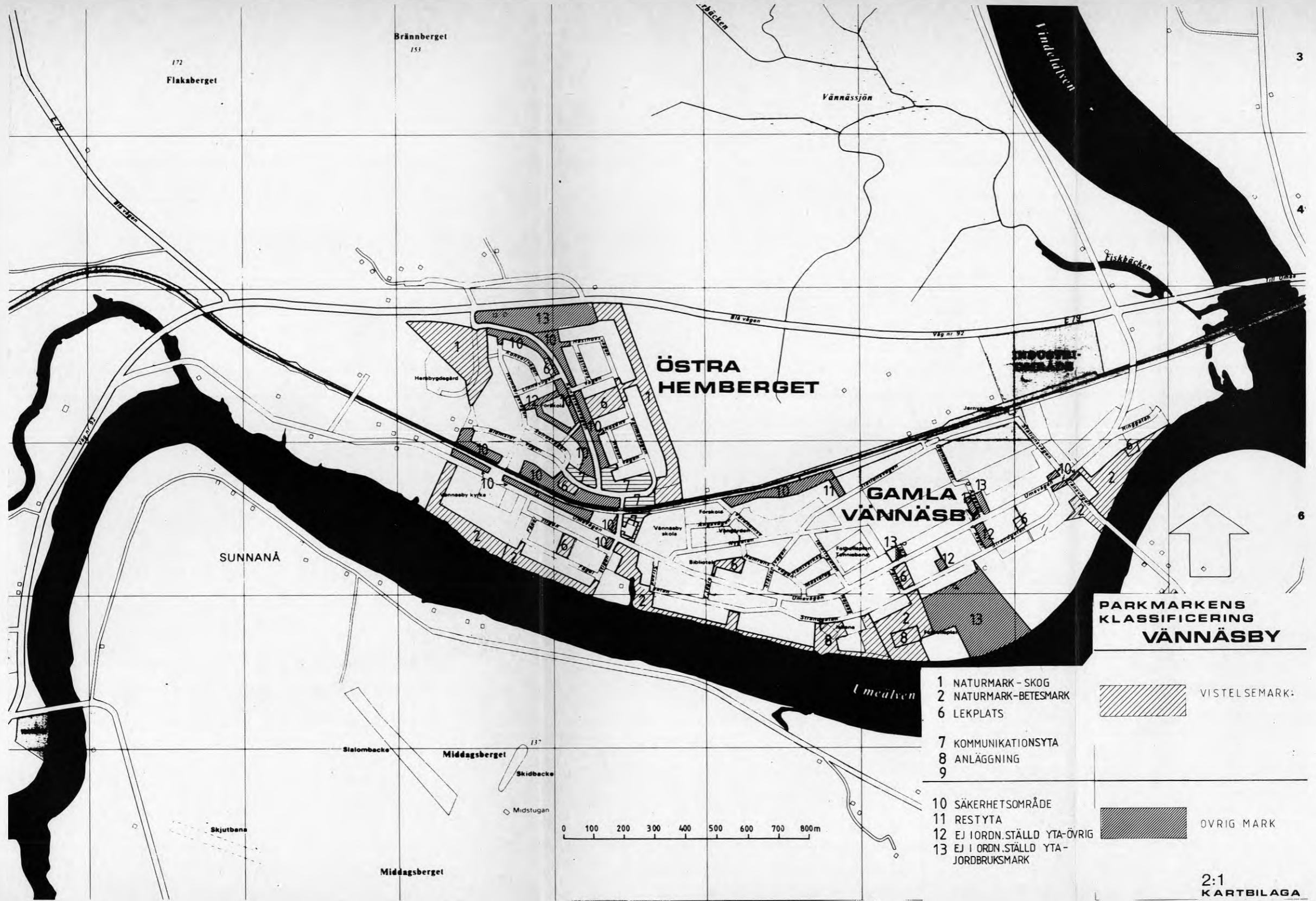
2:1
KARTBILAGA

**PARKMARKENS FÖRDELNING
 VÄNNÄSBY**

- GRANNSKAPSIDELNING
- ▨ PARKMARK STADSPLANELAGD
- ▨ KOPPLEMENTSKOG (ALLEMANSRÄTTSLIG)
- ⊘ EJ TILLGÄNGLIG MARK JORDBRUKSMARK

2:1
 KARTBILAGA

172
Flakaberget

Brännberget
155

Vännässjön

ÖSTRA
HEMBERGET

GAMLA
VÄNNÄSBY

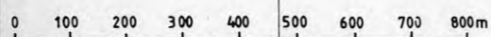
SUNNANÄ

**PARK MARKENS
KLASSIFICERING
VÄNNÄSBY**

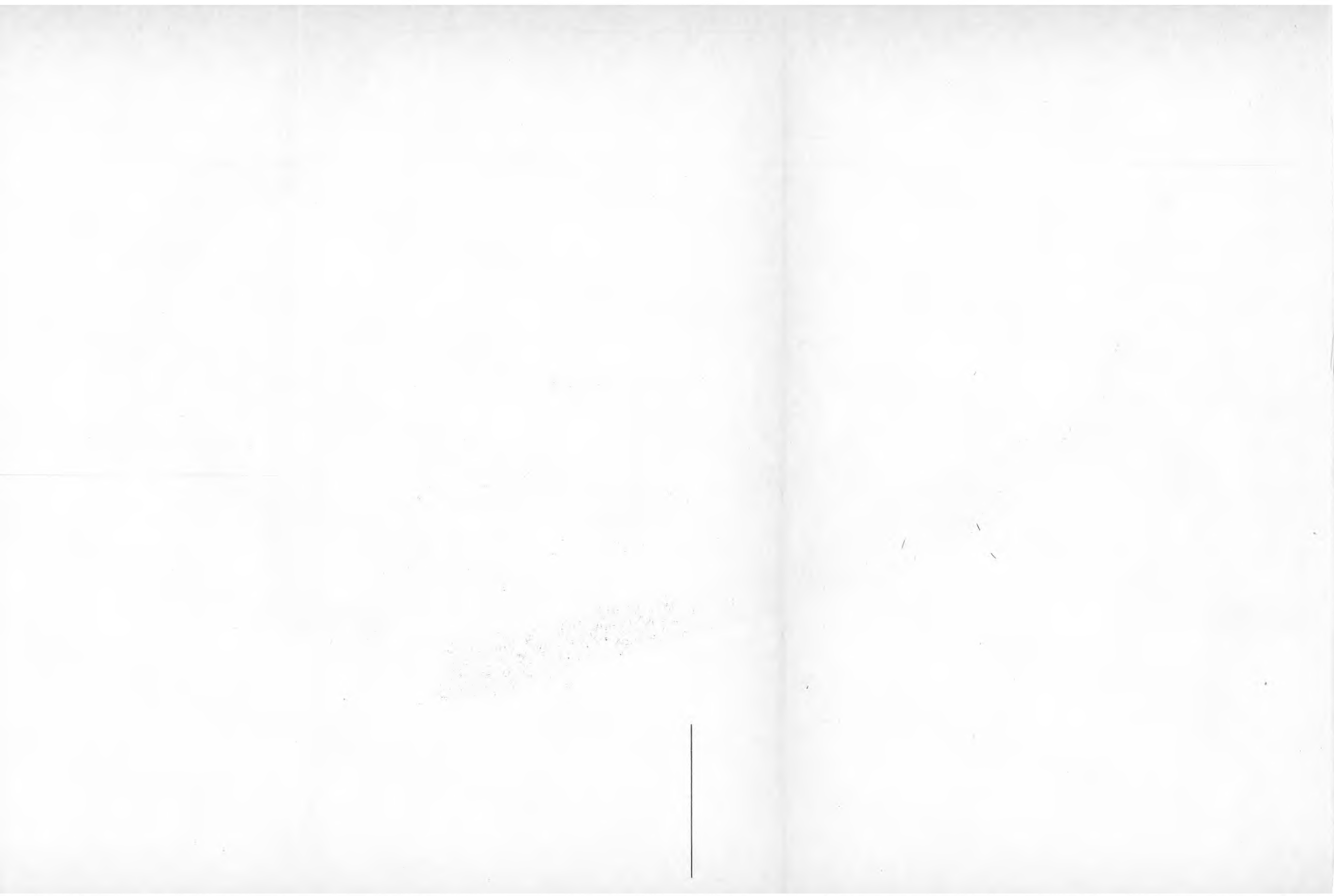
- 1 NATURMARK - SKOG
- 2 NATURMARK - BETESMARK
- 6 LEKPLATS
- 7 KOMMUNIKATIONSUTA
- 8 ANLÄGGNING
- 9
- 10 SÄKERHETSOMRÅDE
- 11 RESTUTA
- 12 EJ I ORDN. STÄLLD YTA-ÖVRIG
- 13 EJ I ORDN. STÄLLD YTA-
JORDBRUKSMARK

DIAGONALSTRECKNING VISTELSEMARK

STRECKNING ÖVRIG MARK

2:1
KARTBILAGA

BILAGA 2:2 Parkmarkens användning, parkbesökare. Frågeformulär för intervjuer i Eslöv och Vännäs

BFR-Projektet "Grönstrukturplaner för mindre tätorter"

Datum:

Intervjuare:

Intervju nr:

Intervjuplats:

Tid:

Intervjuoffer:

Kön

Alder

Grupp

M	B	U	V	P	K
2	3	4	4	>5	

Grupp-sammansättning (ex dagsgrupp med ledare, pappa o barn)

Sysselsättning

Boendeform

Fritidshus eller koloni

Bilnehav

Väder:

Sol Molnigt Nederbörd

Vindstilla

Varmt

Kallt

Hemmarvande

Villa Rad/Kedje

Ja Nej

Ja Nej

Arb.

Fler-fam.

Ja Nej

Ja Nej

Molnigt

Ngt blåsigt

Mkt blåsigt

1. Varifrån kommer Du/Ni? (Från bostad eller arbete, adress)

2. Hur kom Du/Ni hit?

- Promenerade Kollektivtrafik
- Cyklade Övrigt.....
- Bil

3a. Vilken väg kom Du/Ni hit? (Ange gatorna eller märk ut på karta)

b. Stopp/hinder/problem längs vägen? (Lista hinder)

4. Hur länge har Du/Ni varit här?

5a. Brukar Du/Ni gå hit ofta?

- Varje dag 1 - 3 ggr/mån
- En - flera ggr/v Nån enstaka gång

b. Med vem går Du/Ni hit?

- Ensam
- Grupp.....

6. Varför går Du/Ni just hit?

7. När är Du/Ni här?

a. Vilken årstid?

- Vår Höst
- Sommar Vinter

7. När är Ni i områdena?

	1	2	3	4	5
Vår					
Sommar					
Höst					
Vinter					
Vardagar					
Helgdagar					
Förmiddagar					
Eftermiddagar					
Kvällar					

8. Brukar det vara mycket folk i områdena då Ni utnyttjar dessa?

	1	2	3	4	5
Område					
Ingen					
1 - 3					
3 -					
10 -					

9. Vad gör Ni i områdena?

Besvara först tabellen till höger.
Egna kommentarer skrivs nedan.

	1	2	3	4	5
Område					
Åker skidor					
Åker skridskor					
Åker pulka					
.....					
.....					
.....					
Promenerar					
Motionerar					
Rastar hunden					
Leker med barnen					
Leker.....					
(Typ av lek)					

Forts. fråga 9

	1	2	3	4	5
Område					
Kopplat av					
Sitter och pratar					
Umgås					
Solar					
Tittar på fåglar/väx					
Passerar					
.....					
.....					

10. Är det något annat Ni skulle vilja kunna göra?

	Nej	Ja,.....
Område 1	☐	☐
Område 2	☐	☐
Område 3	☐	☐
Område 4	☐	☐
Område 5	☐	☐

11a. Vad är bra resp dåligt i områdena?

- 1 = Bra
- 2 = Lagom
- 3 = Tillräckligt
- 4 = Dåligt
- 5 = För lite
- 6 = För få
- 7 = För mycket
- 8 = Saknas
- 9 = Ingen åsikt

	1	2	3	4	5
Avstånd till bostad/ arbetet/föreningslokalen					
Områdets storlek					
Klimatet (vind)					
Variation (terräng, växtlighet m.m.)					
Tillgången till:					
Träd					
Buskar					
Blomor					
Gräsmattor					

15a. Vad är viktigt för Er i en park?

	mycket viktigt	viktigt	mindre viktigt
Kort avstånd till Bostad/arbete/föreningslokal			
Stort område			
Klimatskyddat			
Variation (terräng, växtlighet m.m.)			
Träd (Tillgången)			
Buskar (Tillg.)			
Blommor (Tillg.)			
Gräsmattor (Tillg.)			
Möjlighet till naturupplevelser			
Vatten			
Regnskydd			
Cykelställ			
Lekredskap			
Sittplatser/bord			
Möjlighet till:			
Bollspel			
Vinterlek			
Övr. motion			
Lekpersonal			
Rent och prydligt			
Fritt från:			
Trafikbuller			
Föreningar			
Cyklister			
Mopedister			

Forts. fråga 15a.

Fritt från:

Hundar

Onykttra personer

.....

	mycket viktigt	viktigt	mindre viktigt

b. Rangordna de fyra viktigaste faktorerna från fråga 15a.

1.....
 2.....
 3.....
 4.....

16. Är tillgång på parker/grönområden viktig för Er verksamhet? I så fall på vilket sätt?

.....

17. Övriga kommentarer och synpunkter.

.....

BILAGA 2:3 Parkmarkens användning, institutioner och organisationer. Frågeformulär för enkät i Eslöv och Vännäs

BFR-Projektet "Grönstrukturplan för mindre tätorter"

"Organiserade aktiviteter"

Datum:

Intervjuare:

Intervjuoffer

Namn:

Arbetsplats/Förening. Adress:

Befattning:

1. Vilka parker/grönområden i Eslov/Vännäs brukar Ni oftast använda/göra utflykter till? Rangordnas efter hur ofta de används.
(Ange parkernas namn eller märk ut på bifogad karta)

2. Hur tar Ni Er till de nämnda områdena?

	1	2	3	4	5
Område					
Promenerar					
Cyklar					
Bil					
Kollektivtrafik					
Övrigt					

Område

- 3a. Vilken väg tar Ni till områdena?
(Ange Gatorna eller märk ut på bifogad karta)
- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Område

- 3b. Stopp/hinder/problem längs vägen?
(Lista hinder)
- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Område

4. Hur länge är Ni i områdena vid varje tillfälle (i tid)?
- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Område

Varje dag

En - flera ggr/v

1 - 3 ggr/mån

Nån enstaka gång

	1	2	3	4	5
Område					
Varje dag					
En - flera ggr/v					
1 - 3 ggr/mån					
Nån enstaka gång					

Område

6. Varför går Ni till just dessa områden?
- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

10. Är det något annat Du/Ni skulle vilja kunna göra?
 Ja,
 Nej

11a. Vad är bäst resp sämst i området?

b. Vad tycker Du/Ni är bra resp dåligt i området?
 1 = Bra
 2 = Lagom
 3 = Tillräckligt
 4 = Dåligt
 5 = För lite
 6 = För få
 7 = För mycket
 8 = Saknas
 9 = Har ingen åsikt

Avstånd till bostaden/
 arbetet/föreningslokalen.....
 Områdets storlek.....
 Klimatet (vind).....
 Variation (terräng, växt-
 lighet m.m.).....
 Tillgången på träd.....
 Tillgången på buskar.....
 Tillgången på blommor.....
 Tillgången på gräsmattor.....
 Naturupplevelser.....
 Vatten.....
 Regnskydd.....
 Cykelställ.....
 Lekredskap.....
 Sittplatser/bord.....
 Möjlighet till bollspel.....
 Möjlighet till vinterlek.....
 Möjlighet till övr. motion.....

b. Vilka veckodagar
 Vardag Helgdag

c. Vilken tid på dagen?
 Förmiddag Kväll
 Eftermiddag

8. Brukar det vara mycket folk här då Du/Ni är här?
 Ingen 10 -
 1 - 3
 3 -

9. Vad gör Du/Ni vanligtvis när Du/Ni är här? Vad gör Barn (B), Ungdomar (U), Vuxna (V), Pensionärer (P)?

Själv	B	U	V	P
Aker skidor				
Aker skridskor				
Aker pulka				
.....				
.....				
Promenerar				
Motionerar				
Rastar hunden				
Leker med barnen				
Leker.....				
(Typ av lek)				
Kopplar av				
Sitter och pratar				
Umgås				
Solar				
Tittar på fåglar/vaxter				
Passerar				
.....				
.....				

Forts. fråga 11b.

Lebpersonal.....
 Slitage.....

c. Vad är störande i området?

	Ja mycket något	Ja	Nej
Trafikbuller			
Föroreningar			
Cyklister			
Mopedister			
Hundar			
Onyktra personer			
.....			
.....			
.....			

12. Använder någon annan familje-
 medlem detta område?

Ja Nej

Vem?.....
 Hur ofta?.....
 Vad gör Han/Hon/De här?.....

 När?.....

 Varför är de just här?.....

Vad saknar de?.....

1.....
 2.....
 3.....

Varje dag 1 - 3 ggr/mån
 En - flera ggr/v Nån enstaka gång
 Promenerar Koll.trafik
 Cyklar Övrigt
 Bil

1.....
 2.....
 3.....

13a. Vilka 3 parker utnyttjar
 Du/Ni mest i Eslöv/Vännäs?
 (I randordning)
 (Ange parkernas namn eller
 märk ut på karta)

b. Hur ofta är Du/Ni i resp.
 park?
 (Skriv parknumret i rutan)
 (Ange parkernas namn eller
 märk ut på karta)

c. Hur tar Du/Ni Dej/Er till de
 uppräknade parkerna?
 (Skriv parknumret i rutan)

d. Varför använder Du/Ni de upp-
 räknade parkerna?

e. Vad gör Du/Ni i parkerna?

	1	2	3
Aker skidor			
Aker skridskor			
Aker pulka			
.....			
.....			
Promenerar			

Bilaga 5.1 Granskapsbeskrivning samt förslag till målsättning och åtgärder

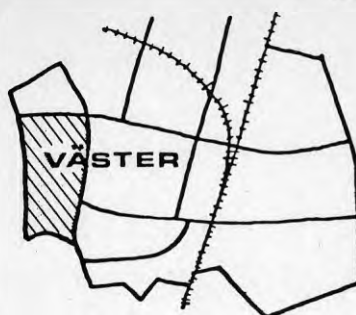
Bilaga 5.2 Granskapsbeskrivning och förslag till konkreta åtgärder i Vännäs/by

En komplett utbyggnad till fullgod parkstandard är ett kostsamt projekt och många kommuner, framförallt de små, kan därför få ekonomiska svårigheter att genomföra detta.

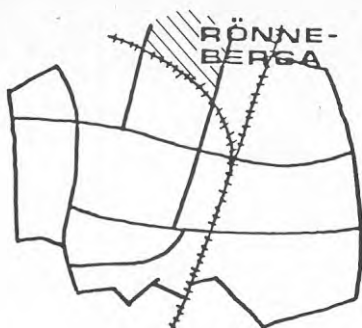
Trots detta är det viktigt att planeringsarbetet bedrivs för att på lång sikt skapa förutsättningar för en komplett utbyggnad. En prioritering och etappindelning ger möjlighet att fördela investeringarna över flera år.

Nedan följer en prioritering av de viktigaste åtgärderna, vilka snarast bör genomföras i de båda kommunerna.

Åtgärderna redovisas granskapsvis.

BEBYGGELSE	Tät och låg 80-tals bebyggelse. Radhus, villor. "Energibebyggelse" är under uppförande (ark P Broberg).	Villastadsdel, utbyggd 1965-1975.
SERVICE	LM-skola, daghem m m är under uppförande.	Närbutik. Inst för utvecklingsstörda.
BEFOLKNING	564 inv. Ålders- 0-6 7-14 15-19 20-44 fördeln 19 16 5 49 % 45-64 65- 9 2	2 045 inv. Ålders- 0-6 7-14 15-19 20-44 fördeln 11 17 9 34 % 45-64 65- 23 6
PARK-STRUKTUR	Centralt belägen närpark är planerad. Mindre lekplatser i villabebyggelsen. Bullervall mot Trollenäsvägen.	Centralt ligger ett parkstråk i öst-västlig riktning. Ett större vägreservat (bredd=80 m) delar Västerdala i söder från övriga väster. Stadsdelspark och flera närparker.
AREAL	Tot parkmark: 84 000 m ² Vistelsemark: 13 500 m ² Övrig mark: 70 000 m ²	Tot parkmark: 187 000 m ² Vistelsemark: 98 000 m ² Övrig mark: 89 000 m ²
TILLGÅNG	Tot parkmark/inv: 149 m ² Vistelsemark/inv: 24 m ²	Tot parkmark/inv: 91 m ² Vistelsemark/inv: 48 m ²
KOMPL FRIYTOR	Mindre lekplatser i radhusbebyggelsen. Egna tomter 3-800 m ² .	Rel stora outnyttjade friytor på institutionsmark. Mindre friytor i kv Stallaren, Byalaget och Bomärket. Egna tomter ca 400-1500 m ² .
TILLGÅNG-LIGHET/AVSTÅND	Stadsdelspark och promenadområde nås ej inom uppsatta gångavstånd. Gång- och cykelväg mot centrum.	Framförallt de västra och södra delarna når ej stadsdelspark och promenadområde inom uppsatta avstånd.
ANVÄNDNING	Enbart lekplatserna är färdigställda.	Äselunden utnyttjas nästan enbart för bollspel. Närparkerna används <u>betydligt mer</u> .
POSITIVT	Separerade gång- och cykelvägar. Möjlighet att skapa stadsdelspark. Rekreatiomsområde i öster är planerat.	Vägreservatet kan utvecklas till promenadområde eller stadsdelspark.
NEGATIVT	Liten tillgång på vistelsemark. Trots inflyttning är endast lekplatserna iordningställda. Stora arealer övrig mark.	Dålig kommunikation mot centrum. Innehållet i framförallt Äselunden. Flera parkytor utan någon funktion.

BEBYGGELSE Flerbostadshusområde från slutet av 1960-talet. Mindre villakvarter i söder.

SERVICE LMH-skola. 2 daghem. Närbutik.

BEFOLKNING 1 758 inv.
 Ålders- 0-6 7-14 15-19 20-44
 fördeln 9 11 8 44
 % 45-64 65-
 16 12

Stadsdel utbyggd under 1950-60-talen. I väster småhusbebyggelse och i öster flerbostadshus.

Badhus/friluftsbad. Daghem. LM-skola. Detaljhandel. Försäkringskassa.

1 496 inv.
 Ålders- 0-6 7-14 15-19 20-44
 fördeln 3 7 7 22
 % 45-64 65-
 34 27

PARK-STRUKTUR Stadsdelspark, Onsjöparken, i nv; Centralt och i söder två närparker. Parkstråk utmed Smålandsvägen. Kommunikationsstråk mot centrum.

AREAL Tot parkmark: 139 000 m²
 Vistelsemark: 107 300 m²
 Övrig mark: 31 700 m²

TILLGÅNG Tot parkmark/inv: 79 m²
 Vistelsemark/inv: 61 m²

KOMPL FRIYTOR Inom kvarter: Småbarnslekplatser och kvarterslekplatser. Bollplaner på skoltomten. Koloniområde i väster.

TILLGÅNG-LIGHET/AVSTÅND Promenadområde ligger ca 1300 m från bostäderna. God tillgänglighet till närparker och stadsdelspark.

ANVÄNDNING Onsjöparken utnyttjas mest vintertid p g a topografin.

Två större parker, Slätterängen (stadsdelspark) och Stallhagen (närpark) med stora gräsytor.

Tot parkmark: 71 000 m²
 Vistelsemark: 54 000 m²
 Övrig mark: 17 000 m²

Tot parkmark/inv: 47 m²
 Vistelsemark/inv: 36 m²

Badhustomten (ca 4 ha). Fritytor inom kvarter. LM-skolan. Egna tomter 300-1000 m².

Till närpark och stadsdelspark acceptabelt. För långt till promenadområde.

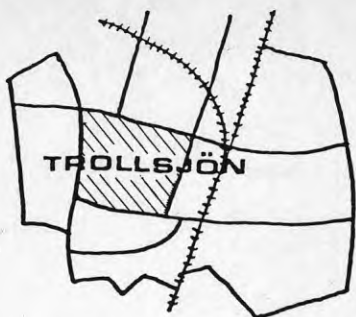
Gräsparkerna utnyttjas mest för bollspel.

POSITIVT Valförsörjt på parkmark och kompletterande friytor. Kommunikationsstråk.

NEGATIVT Avstånd till promenadområde. Innehållet i parkerna. Vindexponerat.

Två större parker med relativt goda kommunikationsmöjligheter.

Avstånd till promenadområde. Innehållet i parkerna. Separerade gång- och cykelvägar saknas i stor utsträckning.

BEBYGGELSE Äldre villastadsdel, från 1900-1960, med lummiga tomter.

Villastadsdel. Västra delen utbyggd 1973. Östra delen från första hälften av 1900-talet.

SERVICE Idrottsplats. LM-skola. H-skola. Daghem. Ålderdomshem.

Sjukhem/läkarstation. Ålderdomshem.

BEFOLKNING 1 351 inv.
 Ålders- 0-6 7-14 15-19 20-44
 fördeln 5 9 6 23
 % 45-64 65-
 28 29

1 019 inv.
 Ålders- 0-6 7-14 15-19 20-44
 fördeln 9 15 7 35
 % 45-64 65-
 15 19

PARK-STRUKTUR Skytteskogen/Sahlins park utgör en av tätortens äldsta och största (14 ha) parker med stor andel befintlig och anlagd naturmark. Fungerar både som närpark, stadsdelspark och promenadområde.

Mindre promenadområde, naturreservatet. Allmänningen. Större sammanhängande parkarealer i väster, med stora gräsarealer, som kan utvecklas till stadsdelspark. Närpark i öster och väster.

AREAL Tot parkmark: 159 000 m²
 Vistelsemark: 158 000 m²
 Övrig mark: 1 000 m²

Tot parkmark: 229 000 m²
 Vistelsemark: 184 000 m²
 Övrig mark: 45 000 m²

TILLGÅNG Tot parkmark/inv: 118 m²
 Vistelsemark/inv: 117 m²

Tot parkmark/inv: 225 m²
 Vistelsemark/inv: 181 m²

KOMPL FRIYTOR Idrottsplatsen. Skolorna. Egna tomter 400-2000 m².

Egna tomter 600-1300 m².

TILLGÄNG-LIGHET/AVSTÅND De norra och östra delarna når ej närpark inom 150 m.

Delar av den östra bebyggelsen når ej närpark inom 150 m. Flera gator måste korsas för att nå Edelbergsparken.

ANVÄNDNING Skytteskogen/Sahlins park är i många s ögon en idealpark.

Närparken och Allmänningen är välbesökta parker.

POSITIVT Skytteskogen/Sahlins park med naturmark, vatten m m.

Naturreservatet Allmänningen. God tillgång på vistelsemark. Bra tillgänglighet i väster.

NEGATIVT Närpark saknas i öster. Kommunikationsstråk mot norr och centrum saknas.

Avstånd till närpark i öster. Innehållet i Edelbergsparken och det stora parkstråket i väster. Skötselintensiva arealer utan funktion.

BEBYGGELSE Stadsdelen karaktäriseras av fyra bebyggelseområden.
 1. NO - villor (70-t).
 2. SO - radhus, kedjehus (70-t).
 3. Centralt - 3 vån punkthus.
 4. Väster - låg och tät 80-tals bebyggelse.

Villastadsdel, utbyggd 1950-1975.

SERVICE LM-skola, daghem, fritidshem.

Dagcenter.

BEFOLKNING 1 359 inv.
 Ålders- 0-6 7-14 15-19 20-44
 fördeln 17 14 6 48
 % 45-64 65-
 10 5

841 inv.
 Ålders- 0-6 7-14 15-19 20-44
 fördeln 7 12 10 33
 % 45-64 65-
 24 14

PARK-STRUKTUR Parkmarken består av större stråk, framförallt vägreservat och odlad mark. Närpark i villaområdet.

Parkstråk, med omväxlande buskage och gräs, i nordsydlig riktning, stadsdelspark. Stora gräsytor utmed Smålandsvägen.

AREAL Tot parkmark: 131 000 m²
Vistelsemark: 7 000 m²
 Övrig mark: 124 000 m²

Tot parkmark: 115 000 m²
Vistelsemark: 62 500 m²
 Övrig mark: 32 500 m²

TILLGÅNG Tot parkmark/inv: 96 m²
 Vistelsemark/inv: 5 m²

Tot parkmark/inv: 137 m²
 Vistelsemark/inv: 98 m²

KOMPL FRIYTOR Friytor inom kvarter består till stora delar av gräsytor och lekredskap. Sallerups-skolan. Daghem. Begravningsplatsen.

Koloniområdet Banängen. Egna tomter 250-2000 m².

TILLGÅNG-LIGHET/AVSTÅND Stadsdelen saknar både närparker och stadsdelspark.

Avståndskravet för promenadområde uppfylls ej.

ANVÄNDNING Närparken i nv utnyttjas av närboende.

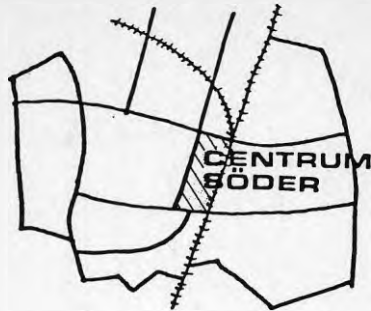
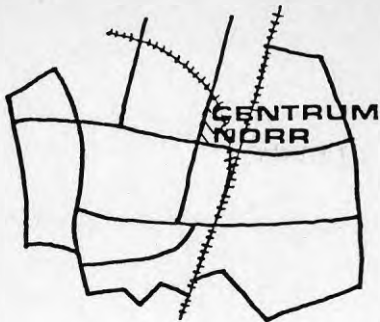
Stadsdelsparkens läge gör att den utnyttjas bra.

POSITIVT Potentiella vistelsemarker. Gång- och cykelvägar.

Det centrala parkstråket. Kommunikationsstråk centralt.

NEGATIVT Stor andel övrig mark. Vindexponerat. Innehållet.

Avstånd till promenadområde. Stora arealer utan vistelsekaraktär.

BEBYGGELSE Flerbostadshus från 1930-60. Äldre villor i nordost. Kv Renen är helt avrivet.

SERVICE Detaljhandel. Polishus. Post. Kiosk. Gatukök. Bensinstation.

BEFOLKNING 512 inv.

Ålders- fördeln	0-6	7-14	15-19	20-44
	1	3	7	24
%	45-64	65-		
	22	43		

Den äldsta stadsdelen från sekelskiftet. Flerbostadshus. Stadens affärscentrum.

SERVICE Detaljhandel. Kontor. Medborgarhus. Stadsbibliotek. Centralstation.

BEFOLKNING 1 391 inv.

Ålders- fördeln	0-6	7-14	15-19	20-44
	2	2	6	27
%	45-64	65-		
	23	40		

**PARK-
STRUKTUR** Hagtorsplantering i Kanalgr. Stora gräsytor invid polis-
huset. Föreningstorget består
av en öppen hårdgjordsyta.
Mindre närpark - Badhusparken.

Stadsparken är stadens centrala
park, och representativa park,
med uppvuxen vegetation.
Hagtornsplantering i Kanalgr.

AREAL Tot parkmark: 20 000 m²
Vistelsemark: 10 000 m²
Övrig mark: 10 000 m²

Tot parkmark: 24 000 m²
Vistelsemark: 20 900 m²
Övrig mark: 3 100 m²

TILLGÅNG Tot parkmark/inv: 39 m²
Vistelsemark/inv: 19 m²

Tot parkmark/inv: 17 m²
Vistelsemark/inv: 15 m²

**KOMPL
FRIYTOR** Mindre friytor inom kvarter
och på egna tomter.

Friytor inom kvarter är ofta små
och innehållslösa.

**TILLGÄNG-
LIGHET/
AVSTÅND** Stadsdelspark saknas.
Avstånd till promenadområde
uppfylls ej. Den västra delen
när ej närpark inom 150 m.

Tillgängligheten är till stora
delar begränsad.

ANVÄNDNING Badhusparkens lekredskap används
ej p g a åldersstrukturen i
området.

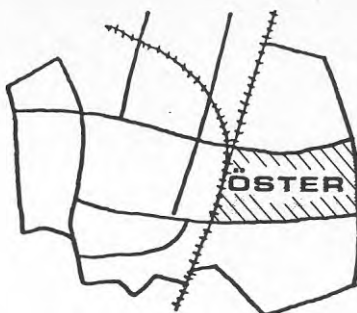
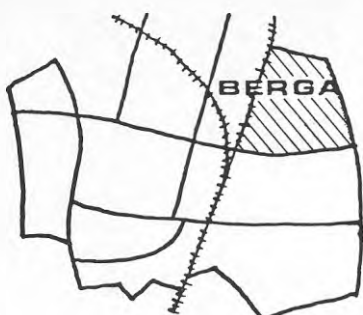
Stadsparken används av daghem,
förskolor m fl. Många utnyttjar
den som en vilo- och betraktelse-
plats.

POSITIVT Kanalgatans stadsstrukture-
rande plantering.
Badhusparkens uppvuxna vege-
tation.

Stadsparken.
Kanalgatans stadsstrukturerande
plantering.

NEGATIVT Tillgången på vistelsemark.
Kompl friytor är små.
Innehållet i "polishusets"
parkmark och Föreningstorget.

Tillgången på vistelsemark.
Kompl friytor är små och inne-
hållslösa.

BEBYGGELSE Större flerbostadshusområde i öster, från mitten av 60-talet. I väster äldre flerbostadshus. Verksamhetsområde i den centrala delen.

SERVICE Daghem. Kiosk. Varuhall.

BEFOLKNING 1 219 inv.
 Ålders- 0-6 7-14 15-19 20-44
 fördeln 10 15 10 41
 % 45-64 65-
 16 8

Stadsdelen består till stora delar av verksamhetsområden. Villabebyggelse från 60-talet i den centrala delen.

LM-skola. Gymnasium. Daghem.

314 inv.
 Ålders- 0-6 7-14 15-19 20-44
 fördeln 7 12 7 30
 % 45-64 65-
 28 16

PARK-STRUKTUR Saknar i stort parkstruktur. Den enda parkmarken ligger utmed Gasverksgatan i väster. Denna kan utvecklas till närpark.

AREAL Tot parkmark: 18 000 m²
 Vistelsemark: 13 500 m²
 Övrig mark: 4 500 m²

TILLGÅNG Tot parkmark/inv: 15 m²
 Vistelsemark/inv: 11 m²

KOMPL FRIYTOR Kv Piggvaren är nyligen (1981) miljöförbättrat och innehåller flera lekplatser, varierad vegetation och bollplaner.

TILLGÄNG-LIGHET/AVSTÅND Närpark, stadsdelspark och promenadområde nås ej inom uppsatta avstånd.

ANVÄNDNING Kvartersmark används för lek- och vistelse.

POSITIVT Fruktträdgård i väster.

NEGATIVT Tillgången på vistelsemark.

Saknar parkstruktur. Stora arealer stadsplanlagd parkmark utmed gator. Parkmark invid Gasverksgatan kan utvecklas till närpark.

AREAL Tot parkmark: 62 000 m²
 Vistelsemark: 15 000 m²
 Övrig mark: 47 000 m²

Tot parkmark/inv: 197 m²
 Vistelsemark/inv: 47 m²

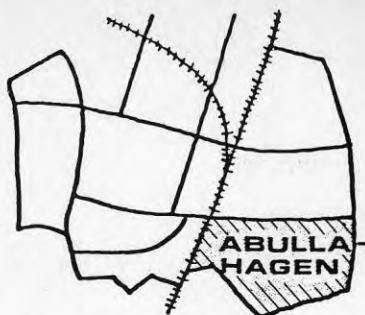
Gymnasieskolan rymmer flera bollplaner. LM-skolan. Daghemmet. Koloniområde. Egna tomter 300-1500 m².

Mycket dålig tillgänglighet. Snärjet nås däremot via separerade gång- och cykelvägar.

I huvudsak utnyttjas skol- och daghemstomterna.

Trädplanteringar utmed Östergatan och Trehäradsvägen är under utbyggnad. Kommunikationsstråk till Snärjet.

Tillgången på vistelsemark. Tillgängligheten. Innehållet.

BEBYGGELSE Verksamhetsområden dominerar stadsdelen, med bl a Felix. Mindre villaområden i nv från 1950-75.

SERVICE -

BEFOLKNING 303 inv
 Ålders- 0-6 7-14 15-19 20-44
 fördeln 7 11 9 33
 % 45-64 65-
 27 15

PARK-STRUKTUR Mindre närpark i nordväst. Parkmark utmed gator och vägar.

AREAL Tot parkmark: 49 000 m²
 Vistelsemark: 3 500 m²
 Övrig mark: 45 500 m²

TILLGÅNG Tot parkmark/inv: 162 m²
 Vistelsemark/inv: 11 m²

KOMPL FRIYTOR Felix har anlagt en större gräs- yta. Prästkragens koloniområde. Abullahagen, 32 ha betesfälad.

TILLGÅNG- LIGHET/ AVSTÅND Stadsdelspark saknas. Lunda- vägen måste korsas av de som bor öster om vägen.

ANVÄNDNING Abullahagen utnyttjas av hela tätortens befolkning.

POSITIVT Abullahagen. Trädplanteringar utmed Tre- häradsvägen. Närheten till Ellinge.

NEGATIVT Tillgången på vistelsemark. Abullahagens avgränsningar.

Målsättning och förslag till åtgärder för grannskapens parkmark

Fridasro

- a) Rekreatjonsområdet i öster bör byggas ut snarast.
- b) Den planerade närparken byggs ut och utökas med marken i väster så att en stadsdelspark erhålls.
- c) "Övrig mark" ges en mer extensiv utformning.
- d) Skötselinsatser bör prioriteras för närpark, stadsdelspark.
- e) Tätortsranden planeras för promenadstig, som förbinds med övrig parkmark. Planteringarna ger läskydd åt intilliggande bebyggelse. Planteringarna skall ges en varierande utformning med omväxlande täta bryn och öppningar, som medger utsikt.

Väster

- a) Äselunden åtgärdas så att kraven för stadsdelspark uppfylls.
- b) Vägreservatet invid Lantmannavägen och tätortsranden planeras delvis med skogsbildande vegetation i avvaktan på beslut om vägens aktualitet eller ej. Delar av gräsyrtorna bör ges en mer extensiv skötsel.
- c) "Övrig mark" bör ges lägre skötselprioritet.
- d) Gång- och cykelstråk mot centrum bör utbyggas.
- e) Västerdalas sex parker kan delvis ges en mer extensiv skötsel.
- f) Tätortsranden planeras på motsvarande sätt som i Fridasro.

Rönneberga

- a) Onsjöparkens innehåll och växtmaterial bör förbättras. Omprojektering av delar av parken kan bli nödvändig. Tidigare planerade aktiviteter bör iståndsättas för att ge parken ett högt utnyttjande.
- b) Närparken mellan Svaneholm och Trollenäs åtgärdas så att kraven på närpark uppfylls. Detta gäller även närparken i söder.
- c) Tätortsranden planeras på motsvarande sätt som i Fridasro.

Slätterängen

- a) Slätterängen bör ges karaktären av stadsdelspark, medan Stallhagen förbättras så att den uppfyller närparkens krav.
- b) Delar av den ej iordningställda parkmarken i nordväst bör kunna bebyggas med tanke på att rekreationsområdet i väster kommer att tillföra stadsdelen betydande friytearealer.

Trollsjön

- a) Närpark i stadsdelens nordöstra del bör tillskapas, eventuellt samordnas med Ekenässkolan.
- b) Kommunikationsstråken mellan Sahlins park/Skytteskogen och övriga stadsdelar bör byggas ut.
- c) Kommunikationsstråket mellan Hällan och Skytteskogen bör ges en mer extensiv utformning.

Hällan

- a) Den stora anlagda gräsmarken bör omformas så att den uppfyller en stadsdelsparks krav. Övriga delar bör ges en mer extensiv skötsel. En utökning av promenadområdet Allmanningen är önskvärd, så att man får en mjukare övergång till gräsmarken.
- b) Edelbergsparken bör ges karaktär av centralpark och närpark.
- c) Skyddszoner utmed vägar bör ges en mer extensiv utformning.
- d) Skötselplan för Allmanningen bör upprättas.

Sallerup

- a) Vägreservatet bör i avvaktan på beslut om bebyggelse, ges en annan karaktär, ängs- och skogskaraktär, för att senare kunna byggas ut till en stadsdelspark.
- b) Tätortsranden bör planteras och ges funktionen som läskärm och promenadstig.

Asmundtorp

- a) Parkmarkerna i norr bör knytas samman och ges karaktären av stadsdelspark.
- b) Hästhoven kompletteras för att uppfylla kraven på närpark.

Centrum norr

- a) Badhusparken bör ges karaktären av närpark.
- b) Gräsytan mellan polishuset och järnvägen och det avrivna kvarteret Renen borde studeras tillsammans, för att få den bästa lokaliseringen av parkmark, dock med beaktande av Badhusleden.
- c) Föreningstorget ges en vistelsevänligare utformning.

Centrum söder

- a) Stora Torgs möjligheter att utöka vistelsemarken bör studeras.
- b) Kontakten med Trollsjöområdet bör förbättras.
- c) Flera kvarter bör gårdssaneras i enlighet med centrumplanen.
- d) Stadsparken och Kronofogden kan delvis byggas samman när biltrafiken försvinner från Södergatan.

Berga

- a) Stadsdelspark- och promenadområde bör byggas ut i öster, i anslutning till planerad bebyggelse.
- b) Den norra delen av kvarteret Gäddan bör utformas så att kvartersmark och parkmark tillsammans kan utgöra en närpark.

Öster

- a) Parkmark utmed Gasverksgatan åtgärdas så att krav på närpark uppfylls. Tillgängligheten till parken från bebyggelsen i väster bör förbättras.
- b) Stadsdelens låga befolkningstal kan ej ställa krav på egen stadsdelspark. Däremot bör tillgängligheten till omgivande stadsdelars parker förbättras.

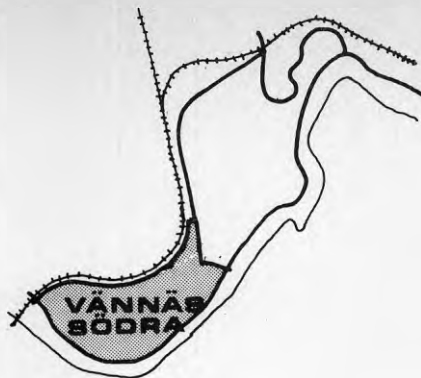
Abullahagen

- a) Den enda befintliga parken i kv Axet bör innehållsmässigt uppfylla närparkens krav.
- b) Förbättra kommunikationen, från bebyggelsen öster om Lundavägen till närparken, väster därom.
- c) Abdullahagen bör avskärmas från omgivande störande industrier.
- d) Gång- och cykelvägar till Abdullahagen bör byggas ut. Gamla Ystadjärnvägens möjlighet att göras om till gång- och cykelväg bör studeras.

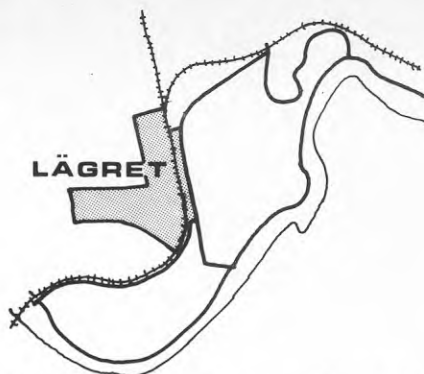

BEBYGGELSE	- Närmast SJ tät flerfamiljsbebyggelse från sekelskiftet och framåt. Största utbyggnaden skedde under 40- och 60-talen.														
SERVICE	- Samlad kommersiell och allmän service, LM-skolan och daghem.														
BEFOLKNING	- 2 107 inv. <table border="0" style="margin-left: 20px;"> <tr> <td>Åldersf.</td> <td>0-6</td> <td>7-14</td> <td>15-19</td> <td>20-44</td> <td>45-64</td> <td>>65</td> </tr> <tr> <td>%</td> <td>6</td> <td>8</td> <td>8</td> <td>27</td> <td>31</td> <td>21</td> </tr> </table>	Åldersf.	0-6	7-14	15-19	20-44	45-64	>65	%	6	8	8	27	31	21
Åldersf.	0-6	7-14	15-19	20-44	45-64	>65									
%	6	8	8	27	31	21									
<hr/>															
PARKSTRUKTUR	- Splittrad, osammanhängande parkstruktur. / Ett flertal mindre ytor, samtliga huvudsakligen gräsparker med torftigt innehåll och avsaknad av varierad vegetation. Området längs älven och kring Vännäs-badet är en stor tillgång.														
TILLGÅNG	- Tot parkmark/inv 304 m ² Vistelsemark/inv 253 m ²														
KOMPLETTERANDE - FRIYTOR	- Privat tomtmark. Området ansluter till allemansrättlig mark vid badet.														
TILLGÄNGLIGHET/ AVSTÅND	- V92 är stor barriär och delar av grannskapet. Tillgängligheten mellan dessa delar är dålig då trafiksäkra korsningar saknas.														
ANVÄNDNING	- Badet är Vännäs/by's centrum för motion. Området längs älven utnyttjas flitigt för promenader. Anlagda parkmarken utnyttjas lite.														
<hr/>															
FÖRSLAG TILL ÅTGÄRD	- Trafiksäkra gång- och cykelstråk inom grannskapet, framförallt till och från Vännäsbadet. Speciellt viktigt är korsningar med V92. - Järnvägsparken bör säkerställas som parkmark. - Naturmarken vid Vännäsbadet hålls intakt. - Badområdet görs till centrum för ortens organiserade aktiviteter exv camping och festplats.														

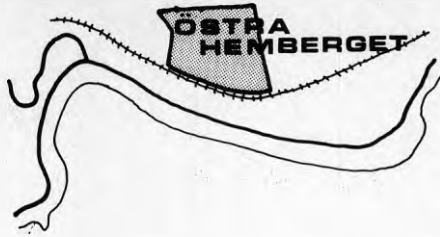
- Området längs Umeälven förbättras beträffande tillgänglighet och framkomlighet genom anläggning av gång- och cykelvägar.
- Åtgärdsplan upprättas för att tillskapa vistelsemark samt bevara befintlig vegetation i tätortens centrum.
- Lekplatser, institutioner främst Vegaskolan, anläggningar - t ex Vännäsbadet, Oscarspark och Stadsparken, ses över beträffande framförallt vegetationsinnehåll och "möblering" för att bli attraktiva för samtliga åldersgrupper.

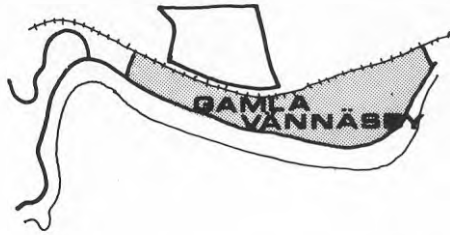
BEBYGGELSE	- Villaområde, utbyggnad konc. 40-60, 80-
SERVICE	- Enstaka butiker.
BEFOLKNING	- 566 inv. Åldersf. 0-6 7-14 15-19 20-44 45-64 >65 % 8 13 8 34 23 14
<hr/>	
PARKSTRUKTUR	- Ej iordningställd parkmark dominerar inom området som är i ett utbyggnadsskede. Befintlig parkmark saknar kvalitet, ett undantag är området längs älven.
TILLGÅNG	- Tot parkmark/inv 235 m ² Vistelsemark/inv 105 m ²
KOMPLETTERANDE - FRIYTOR	- Privat tomtmark.
TILLGÄNGLIGHET/ AVSTÅND	- Grannskapet delas av V92 vilken kraftigt försämrar tillgängligheten.
ANVÄNDNING	- Lekplatserna utnyttjas sporadiskt. Området längs älven utnyttjas där topografi och markägoförhållanden tillåter.
<hr/>	
FÖRSLAG TILL ÅTGÄRD	- Tillgänglighet till naturmark i Lägrät förbättras genom planskild korsning med järnvägen. - Gång- och cykelväg längs älven iordningställs för året-runt-bruk. - Trafiksäkra korsningar med V92 anordnas. - Lekplatser och daghemstomter ses över beträffande framförallt vegetationsinnehåll och "möblering" för att även bli attraktiva för andra åldersgrupper än barn. - Bullervall längs järnväg planteras för att ge lä och minskad skötselinsats. - Vännäsparkens fasta funktion flyttas till Badet. - Älvdalaområdet kan inrymma framtida flerfamiljsbostäder.

BEBYGGELSE	- Villabebyggelse dominerar. Största utbyggnaden under 60- och 70-talen. Industriområde, samt SJ's bangårdsområde.															
SERVICE	- Kommersiell service i liten omfattning, högskolestad, verkstadsskola, daghem.															
BEFOLKNING	- 1 086 inv. <table border="0" style="margin-left: 20px;"> <tr> <td>Åldersf.</td> <td>0-6</td> <td>7-14</td> <td>15-19</td> <td>20-44</td> <td>45-64</td> <td>>65</td> </tr> <tr> <td>%</td> <td></td> <td>12</td> <td>14</td> <td>8</td> <td>35</td> <td>22</td> <td>9</td> </tr> </table>	Åldersf.	0-6	7-14	15-19	20-44	45-64	>65	%		12	14	8	35	22	9
Åldersf.	0-6	7-14	15-19	20-44	45-64	>65										
%		12	14	8	35	22	9									
<hr/>																
PARKSTRUKTUR	- Inom grannskapet finns ett flertal mindre "gräsparker" med torftigt iordningställda lektytor. Stadsplanerad naturmark saknas trots att området angränsar till fina strövmarker.															
TILLGÅNG	- Tot parkmark/inv 78 m ² Vistelsemark/inv 59 m ²															
KOMPLETTERANDE FRIYTOR	- Privat tomtmark. Området ansluter till allemansrättslig mark.															
TILLGÄNGLIGHET/ AVSTÅND	- Området ligger avskuret från övriga tätorten p g a järnväg som saknar planskild korsning.															
ANVÄNDNING	- God tillgänglighet till mindre lekplatser och den anslutande naturmarken. - Anslutande naturmark utnyttjas flitigt av de som bor i området. Lekplatserna utnyttjas sällan p g a torftigt innehåll.															
<hr/>																
FÖRSLAG TILL ÅTGÄRD	- Trafiksäkra gång- och cykelförbindelser med övriga tätorten tillskapas, framförallt krävs en planskild korsning med järnvägen. - Lekplatser, daghemstomter och institutioner, framförallt Hammarskolan, ses över beträffande vegetationsinnehåll och "möblering" för att även bli attraktiva för andra åldersgrupper än barn. - Naturmark bör säkerställas i stadsplan.															

BEBYGGELSE	- Villaområde. Utbyggnad under 60- och 70-talen.															
SERVICE	- Butiker saknas. Daghem.															
BEFOLKNING	- 116 inv. <table border="0" style="margin-left: 20px;"> <tr> <td style="text-align: left;">Aldersf.</td> <td>0-6</td> <td>7-14</td> <td>15-19</td> <td>20-44</td> <td>45-64</td> <td>>65</td> </tr> <tr> <td style="text-align: left;">%</td> <td></td> <td>15</td> <td>13</td> <td>6</td> <td>34</td> <td>19</td> <td>13</td> </tr> </table>	Aldersf.	0-6	7-14	15-19	20-44	45-64	>65	%		15	13	6	34	19	13
Aldersf.	0-6	7-14	15-19	20-44	45-64	>65										
%		15	13	6	34	19	13									
<hr/>																
PARKSTRUKTUR	- Stora arealer övrig parkmark omsluter bebyggelsen. Vistelsemark i form av naturmark finns i grannskapets utkanter.															
TILLGÅNG	- Tot parkmark/inv 1 603 m ² Vistelsemark/inv 862 m ²															
KOMPLETTERANDE FRIYTOR	- Privat tomtmark, närhet till allemansrättslig mark.															
TILLGÄNGLIGHET/AVSTÅND	- Området delas av nedsänkt genomfartsgata, vilket omöjliggör tvärkommunikation.															
ANVÄNDNING	- Brister i innehåll och skötsel av lektytor har medfört ett begränsat utnyttjande. Bollplaner och naturmark används flitigt.															
<hr/>																
FÖRSLAG TILL ÅTGÄRD	- Tvärförbindelse över genomfartsgatan, Kungstensvägen, iordningställes för gång- och cykeltrafik. - Lekplatser och daghemstomter ses över beträffande framförallt vegetationsinnehåll och "möblering" för att även bli attraktiva för andra åldersgrupper än barn. - Kommunikationsstråk och säkerhetsområden planteras för att på sikt ge lä och lägre skötselinsatser.															

BEBYGGELSE - Villaområde. Enstaka flerfamiljshus 20-40-tal, 70-

SERVICE - Allmän och kommersiell service finns samlad längs Umevägen.

BEFOLKNING - 1 423 inv.
 Åldersf. 0-6 7-14 15-19 20-44 45-64 >65
 % 11 16 7 37 18 11

PARKSTRUKTUR - Spridda, osammanhängande, mindre friitor av varierande kvalitet. Gräsparker dominerar. Bitvis sammanhängande parkmark finns längs älven, delvis dock av dålig kvalitet.

TILLGÅNG - Tot parkmark/inv 165 m²
 Vistelsemark/inv 90 m²

KOMPLETTERANDE - FRIITOR - Privat tomtmark.

TILLGÄNGLIGHET/ AVSTÅND - Umevägen delar grannskapet vilket försvårar utnyttjandet av parkmarken.

ANVÄNDNING - Brister i innehåll, skötsel, avsaknad av gångväg i området längs älven har resulterat i ett dåligt utnyttjande. Den anlagda parkmarken utnyttjas p g a det torftiga innehållet relativt sällan.

FÖRSLAG TILL ÅTGÄRD - Gång- och cykelvägs förbindelse till Vännäs iordningställs.

- Ljusreglerade korsningar av Umevägen iordningställs vid skolan och Konsum.

- Lekplatser, institutioner exv Vännäsby skola, Vängården samt anläggningar exv festplatsen, ses över beträffande vegetationsinnehåll och "möblering" för att vara attraktiva för samtliga åldersgrupper.

- Parkmarken längs älven iordningställs för promenader.

KÄLLOR

Bergsjö A, Nilsson K, 1983, Begrepp för utemiljö (SLU), Stad och land, rapport nr 13, Alnarp.

Bostadens grannskap - råd och anvisningar för planering av bostadsbebyggelse, 1975. (Statens Planverk.) Stockholm.

Burman, U-S m fl, 1980, Skötselhandboken - Mark och växtlighet i parker och trädgårdar. (Statens råd för byggnadsforskning) JT18:80. Stockholm.

Flodin, Lönnerholm, Talling, Westberg, 1983, Friytor i stadsförnyelsen, Råd vid översiktlig planering, Exemplet Halmstad. (Statens råd för byggnadsforskning) R106:1983. Stockholm.

Handboken Bygg, del F, Fysisk planering, 1981. (Liber förlag.) Stockholm.

Lindholm, G, 1980, Blåsig, platt och ödsligt - utemiljön i tre bostadsområden i Malmö. (Statens institut för byggnadsforskning) M80:1. Gävle.

Löfkvist, I, Talling, A-M, 1981, Tätt med grönska - resonemang kring innerstadens friytor vid förtätning. Exemplet Halmstad (Examensarbete vid SLU, institutionen för landskapsplanering, Alnarp).

MOVIUM, en undersökning om mark och vegetation i urban miljö, 1979. (ALA-arbetsgruppen för lantbruk och samhälle) Rapport 7. Uppsala.

Persson, B, Westlin, E, 1983, Grönska i detaljplanen (SLU), Stad och land, rapport nr 25. Alnarp.

Stadens trafiknät, Bilen, 1981. (Statens Planverk.) Rapport nr 33 del 5. Stockholm.

Stadens uterum, en bok om framtidens grönområden sammanställd av Moviumsekretariatet, 1982. (STAFs förlag) sid 15-22. Hässleholm.

Sundbybergs kommun, 1981, Målsättning för Sundbybergs parkverksamhet.

Svensk byggnorm, 1975. (Statens planverk.) Stockholm

Sydsvenska Dagbladets årsbok 1976, Bygga skånska städer, 1975. (Sydsvenska Dagbladet), Malmö.

Södertälje kommun, stadsarkitektkontoret, 1981, Södertäljes friområden.

Uppsala kommun, fritidsförvaltningen, 1982, Parkprogram för Uppsala.

Örebro kommun, parkkontoret, 1980, Förslag till grönplan -80 för Örebro tätort.

Tidskriftsartiklar:

Bucht, E, 1982, Mellanrummet i vårt stadsbyggande - stadsgrönskan förr och nu, (Svenska kommunaltekniska föreningen) Stadsbyggnad, nr 6. Sid 9-13. Stockholm.

**Denna rapport hänför sig till forskningsanslag
810965-5 från Statens råd för byggnadsforskning
till Scandiaconsult AB, Stockholm.**

R76: 1984

ISBN 91-540-4150-3

Statens råd för byggnadsforskning, Stockholm

Art.nr: 6704076

**Abonnemangsgrupp:
X. Samhällsplanering**

**Distribution:
Svensk Byggtjänst, Box 7853
103 99 Stockholm**

Cirkapris: 45 kr exkl moms